

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Τίτλος μεταπτυχιακής εργασίας:

« Η επίδραση της Ευρώπης στη συνοχή της ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς: μελετώντας την ίδρυση, τη λειτουργία και την επιτυχία της ομάδας των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΑΣΛΑΝΙΔΟΥ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

ΑΣΛΑΝΙΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	σελ.6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	σελ.10
1. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ.....	σελ.10
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	σελ.11
1.1.1 ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΑΧ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΕ.....	σελ.11
1.1.2 Η ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ.....	σελ.14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	σελ.15
2. Η ΔΕΞΙΑ ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ.....	σελ.15
2.1 Η ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ.....	σελ.15
2.2 ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ.....	σελ.16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	σελ.17
3. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ.....	
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ: ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ.....	σελ.17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	σελ.18
4. Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	σελ.18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	σελ.21
5. ΤΙ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΕΙ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΝ.....	
ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΕΝΟΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΕΚ;.....	σελ.21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	σελ.23
6. ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ.....	σελ.23
6.1 Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1980.....	σελ.23
6.2 ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	σελ.24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	σελ.27
7. ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΡΕΤΑΝΟΙ.....	

ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ.....	σελ.27
7.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ.....	
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΖΗΤΗΜΑ.....	σελ.27
7.1.1 ΤΟ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΙΣΤΟΡΙΑ».....	σελ.30
7.1.2 Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ».....	σελ.32
7.1.3 Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ».....	σελ.34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	σελ.35
8. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ.....	σελ.35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	σελ.37
9. ΠΡΟΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ.....	σελ.37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	σελ.41
10. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΚ.....	σελ.41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	σελ.42
11. Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑΣ: Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΩΝ.....	
ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΩΝ.....	σελ.42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12	σελ.43
12. Η ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.....	σελ.43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13	σελ.46
13. ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΣΤΟ.....	
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ.....	σελ.46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14	σελ.51
14. Ο ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΩΣ Η ΚΟΙΝΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ.....	σελ.51
14.1 Ο ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΕ.....	σελ.52
14.2 ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ.....	σελ.56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15	σελ.57
15. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ.....	
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ.....	σελ.57
15.1 ΤΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΚ;.....	σελ.57
15.2 ΕΠΙΤΥΧΕΣ Ή ΟΧΙ ΤΟ ΝΕΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ.....	
ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ;.....	σελ.59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16	σελ.61

16. Πως ΤΟΠΟΘΕΤΗΘΗΚΕ Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ECR ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ.....	
ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ.....	σελ.61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17.....	σελ.65
17. ΤΑ ΝΕΟΕΙΣΕΛΘΟΝΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ.....	
ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2014: ΠΛΗΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ;.....	σελ.65
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	σελ.70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.71

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΕ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
ΕΚΑΧ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ
ΕΛΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ
ΚΑΕ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ
ΚΑΠ	ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΝΕ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΑCTA	ANTI-COUNTERFEITING TRADE AGREEMENT
ΑΕCR	ALLIANCE OF EUROPEAN CONSERVATIVES AND REFORMISTS
AfD	ALTERNATIVE FUR DEUTSCHLAND
ALDE	ALLIANCE OF LIBERALS AND DEMOCRATS
ΑRP	ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ
ΑWPL	AKCJA WYBORCZA POLAKOW NA LITWIE
BWC	BULGARIA WITHOUT CENSORSHIP
CDU	CHRISTIAN DEMOCRATIC UNION
CD&V	CHRISTEN DEMOCRATISH EN VLAAMS
CU	CHRISTEN UNIE
DF	DANSK FOLKEPARTI
ECR	EUROPEAN CONSERVATIVES AND REFORMISTS
EFDD	EUROPE OF FREEDOM AND DIRECT DEMOCRACY
EPP	ΕΥΡΩΠΕΑΝ΄S PEOPLE΄S PARTY
EPP-ED	EUROPEAN PEOPLE΄S PARTY-EUROPEAN DEMOCRATS
EUCD	EUROPEAN UNION OF CHRISTIAN DEMOCRATS
EURATOM	EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY
EUVAT	EUROPEAN UNION VALUE ADDED TAX
FDP	FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI

FIDESZ	MAGYAR POLGARI SZOVETSEG
FN	FRONT NATIONAL
FTT	FINANCIAL TRANSACTION TAX
GREENS/EFA	GREENS/EUROPEAN FREE ALLIANCE
GUE-NGL	EUROPEAN UNITED LEFT-NORDIC GREEN LEFT
HSP-AS	HRVASTKA STRANA PRAVA DR. ANTE STARCEVIC
IMRO	BULGARIAN NATIONAL MOVEMENT
JESZ	JOLET ES SZABADSAG
KAS	KONRAD ADENAUER STIFTUNG
KDU-CSL	KRESTANSKA A DEMOKRATICKA UNIE- CESKOSLOVENSKA STRANA LIDOVA
LDD	LIBERTAIR, DIRECT, DEMOCRATISCH
LPR	LIGA POLSKICH RODZIN
MDF	MAGYAR DEMOKRATA FORUM
MER	MOVEMENT FOR EUROPEAN REFORM
MOMA	MODERN MAGYARORSZAG MOZGALOM
NA	NACIONALA APVIENIBA
NOVA	NOVA VACSINA
N-VA	NIEUW-VLAAMSE ALLIANTIE
ODS	OBCANSKA DEMOKRATICKA
OF	OBCANSKE FORUM
OL'ANO	OBYCAJNI L'UDIA A NEZAVISLE OSOBNOSTI
PES	PARTY OF EUROPEAN SOCIALISTS
PiS	PRAWO i SPRAWIEDLIWOSC
PO	PLATFORMA OBYWATELSKA
PS	PERUSSUOMALAISET
SAS	SLOBODA A SOLIDARITA
S&D	PROGRESSIVE ALLIANCE OF SOCIALISTS AND DEMOCRATS
SDP	SOCIAL DEMOCRATIC PARTY
SGP	STAATKUNDIG GEREFORMEERDE PARTIJ
TB-LNNK	TEVZEMEI UN BRIVIBAI/LNNK
UEN	UNION FOR EUROPE OF THE NATIONS
UKIP	UNITED KINGDOM INDEPENDENCE PARTY
UUP	ULSTER UNIONIST PARTY

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα πολιτικά κόμματα δραστηριοποιούνται στο ευρωπαϊκό επίπεδο με δύο τρόπους. Ο πρώτος εξ αυτών σχετίζεται με την ένταξή τους σε εξωκοινοβουλευτικά υπερεθνικά κόμματα ενώ ο δεύτερος με τη συμμετοχή τους στις πολιτικές ομάδες που λειτουργούν στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ). Οι τελευταίες, απόγονοι των πολιτικών ομάδων που πρωτο-δημιουργήθηκαν εντός της Κοινής Συνέλευσης της ΕΚΑΧ, κατόρθωσαν με τον καιρό και με τη συνεχόμενη ενίσχυση των δυνάμεων του Κοινοβουλίου να εδραιώσουν τη θέση τους φτάνοντας μάλιστα σε σημείο να πρωταγωνιστούν κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η ισχύς τους μπορεί πολύ εύκολα να γίνει αντιληπτή αν συγκριθεί με την αδυναμία που παρουσιάζουν τα μη εγγεγραμμένα μέλη, εκείνα δηλαδή τα κόμματα και οι ανεξάρτητοι βουλευτές που δεν ανήκουν σε καμία ομάδα και που σπάνια μπορούν να ελπίζουν στην απόκτηση μιας θέσης με επιρροή. Εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δραστηριοποιούνται παραδοσιακά ομάδες προερχόμενες από όλες τις πλευρές του πολιτικού φάσματος. Ο αριθμός τους και η ισορροπία ισχύος μεταξύ τους δεν παραμένουν σταθερά αλλά μεταβάλλονται ανάλογα τις συγκυρίες της εποχής και τις προτεραιότητες των κρατών μελών. Μετά τις εκλογές του 2014 στο ΕΚ υπάρχουν επτά τέτοιες ομάδες τη μεγαλύτερη εκ των οποίων, με 219 έδρες, συνιστά το κεντροδεξιό Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΡΡ) ακολουθούμενη από την ομάδα της Προοδευτικής Συμμαχίας των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών (S&D) με 191 έδρες, την ομάδα των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών (ΕΡΚ) με 72 έδρες, την ομάδα Συμμαχία των Φιλελεύθερων και Δημοκρατών για την Ευρώπη (ΑΛΔΕ) με 68 έδρες, την ομάδα Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά/Αριστερά των Πρασίνων των βόρειων χωρών (GUE-NGL) με 52 έδρες, την ομάδα Πράσινοι-Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία (Greens/EFA) με 50 έδρες και τέλος την ομάδα Ευρώπη της Ελευθερίας και της Άμεσης Δημοκρατίας (ΕΡΔΔ) με 47 έδρες. Η αναφορά στο μέγεθος της κάθε ομάδας έχει από μόνη της ιδιαίτερη αξία αν αναλογιστεί κανείς πως οι κανόνες λειτουργίας του ΕΚ φροντίζουν ώστε οι θέσεις εκείνες που απολαμβάνουν το μεγαλύτερο κύρος και την ουσιαστικότερη επιρροή να κατανέμονται αναλογικά με το μέγεθος της κάθε ομάδας. Ως εκ τούτου με αφετηρία την υπόθεση ότι κάθε πολιτικό κόμμα που επιθυμεί να ασκεί επιρροή εντός του

Κοινοβουλίου θα ενταχθεί ενδεχομένως στη μεγαλύτερη, ιδεολογικώς πλησίον του, πολιτική ομάδα και με την εισαγωγή μιας σειράς ουσιαστικών περιορισμών επιχειρείται μέσω της παρούσας εργασίας η διερεύνηση και αποτύπωση των βασικών κινήτρων που οδήγησαν τους Βρετανούς Συντηρητικούς αρχικά στην ένταξη και μετέπειτα στην αποχώρηση από το EPP, κίνηση που ολοκληρώθηκε με την ίδρυση, το 2009, της ομάδας των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών. Παράλληλα εξετάζεται το εάν η εν λόγω ομάδα μπορεί πράγματι να θεωρηθεί επιτυχής παραθέτοντας στο τέλος σκέψεις σχετικά με τη μελλοντική της πορεία.

Η εργασία αποτελεί προϊόν έρευνας και μελέτης επιστημονικών και δημοσιογραφικών άρθρων και βιβλίων της διεθνούς βιβλιογραφίας και ερμηνείας στατιστικών δεδομένων. Ο άξονας της εργασίας δομείται γύρω από τα δεκαεπτά κύρια κεφάλαιά της. Στο *πρώτο κεφάλαιο* γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής της εξελικτικής πορείας που ακολούθησαν οι πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από την εμφάνισή τους εντός της ΕΚΑΧ μέχρι και την καθιέρωση της υπαρξής τους στο ΕΚ. Με αυτόν τον τρόπο επιχειρείται να παρουσιαστεί με σαφήνεια ο ρόλος που αυτές διαδραματίζουν εντός του Κοινοβουλίου. Το *δεύτερο κεφάλαιο* επικεντρώνεται στον χώρο της ευρύτερης δεξιάς επισημαίνοντας την ποικιλομορφία που τον χαρακτηρίζει με την ύπαρξη πολλών ομάδων με δυσδιάκριτες διαφορές, μια ποικιλομορφία που ενισχύθηκε περαιτέρω με την ίδρυση της ομάδας των ECR το 2009. Στο *τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο* της εργασίας γίνεται αναφορά στην ίδρυση του χριστιανοδημοκρατικού EPP, τη μεγαλύτερη εκ των ομάδων της δεξιάς, αφενός σε μια προσπάθεια να προβληθεί η παραδοσιακά φιλοευρωπαϊκή στάση των χριστιανοδημοκρατικών κομμάτων στενά συνδεδεμένα καθώς είναι με τη σύλληψη της ευρωπαϊκής ιδέας (μια στάση που θα αποτελέσει στην πορεία «αγκάθι» για τις σχέσεις με τους Βρετανούς Συντηρητικούς) και αφετέρου εξαιτίας των σχέσεων αμοιβαίου συμφέροντος που άρχισαν ήδη από τη δεκαετία του 1980 να αναπτύσσουν με τα διάφορα συντηρητικά κόμματα, μεταξύ αυτών και το Βρετανικό Συντηρητικό Κόμμα. Το *πέμπτο κεφάλαιο* θέτει τη βάση πάνω στην οποία δομείται ένα από τα κύρια επιχειρήματα της εργασίας, ότι δηλαδή ο πραγματισμός υπήρξε το κύριο κίνητρο που ώθησε τους Βρετανούς τόσο στη συνεργασία αρχικά με το EPP όσο και στη ρήξη το 2009. Το κεφάλαιο αυτό, συνδυάζοντας τις θεωρίες που ανέπτυξαν οι Maurer et al. (2006) και οι McElroy & Benoit (2010), εκθέτει τους λόγους που ωθούν ένα κόμμα στην ένταξη και κατ' επέκταση και στην απομάκρυνση από μια ομάδα του ΕΚ. Οι λόγοι αυτοί εξετάζονται τμηματικά στα επόμενα τρία (6^ο, 7^ο και 8^ο) κεφάλαια

μελετώντας τις σχέσεις των Συντηρητικών με τους συνεργάτες τους στο ΕΚ και την επιρροή που άσκησε ο ευρωσκεπτικισμός. Το *ένατο κεφάλαιο* αναλύει το ιστορικό της προσπάθειας των Συντηρητικών για εξεύρεση νέων συμμάχων στο ΕΚ και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε δημοσιογραφικά άρθρα της περιόδου. Το *δέκατο κεφάλαιο* κάνει λόγο για τις αντιδράσεις που προκλήθηκαν κυρίως στο εσωτερικό του ΕΡΡ μετά την ανακοίνωση της απόφασης αποχώρησης των Συντηρητικών ενώ το *ενδέκατο κεφάλαιο* αναφέρεται στην υλοποίηση της απόφασης και στην ίδρυση της ομάδας των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών. Επειδή η πλειοψηφία των συνεργατών των Βρετανών προήλθε αρχικά από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κρίθηκε απαραίτητο να γίνει μια εκτενής αναφορά στο ιστορικό και πολιτικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν τα εν λόγω κόμματα προκειμένου να γίνουν κατανοητές και οι θέσεις που προσβέβουν. Αυτό γίνεται ενδελεχώς στο *δωδέκατο κεφάλαιο*. Στο *δέκατο τρίτο κεφάλαιο* αναλύονται τα ποικίλα χαρακτηριστικά των κομμάτων που συμμετείχαν αρχικά στην ομάδα των ECR κοινό χαρακτηριστικό των οποίων υπήρξε ο ευρωσκεπτικιστικός τους λόγος η ερμηνεία του οποίου επιχειρείται στο *δέκατο τέταρτο κεφάλαιο*. Το *δέκατο πέμπτο κεφάλαιο*, αντλώντας ως επί το πλείστο στατιστικά στοιχεία από την ιστοσελίδα του VoteWatch, επιχειρεί να ερμηνεύσει το κατά πόσο η ομάδα μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής. Η επιτυχία της (ή μη) εξετάζεται μέσα από τη λειτουργία της στο ΕΚ και συγκεκριμένα από το κατά πόσο είναι ικανή να περνάει τις θέσεις της στις διάφορες ψηφοφορίες. Το *δέκατο έκτο κεφάλαιο*, επικεντρώνοντας την προσοχή σε σημαντικές ψηφοφορίες που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εβδομης κοινοβουλευτικής θητείας (2009-2014), επιχειρεί να φωτίσει τις θέσεις της ομάδας μέσω των διαφόρων τοποθετήσεών της. Τέλος, το *δέκατο έβδομο κεφάλαιο* αναφέρεται στα νέα κόμματα που έγιναν δεκτά στην ομάδα μετά τις εκλογές του 2014 καθιστώντας την τρίτη μεγαλύτερη του Κοινοβουλίου μειώνοντας όμως παράλληλα το βαθμό συνοχής της. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση ορισμένων συμπερασμάτων σχετικά με το μέλλον της ομάδας εντός του Κοινοβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Η ζωή μέσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) περιστρέφεται γύρω από τις πολιτικές ομάδες. Αυτές, σύμφωνα με τον Raunio (1997) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της εσωτερικής οργάνωσης του Κοινοβουλίου παρέχοντάς του σταθερότητα, συνοχή και αποτελεσματικότητα κατά τη λειτουργία του. Χωρίς αυτές η εσωκοινοβουλευτική διαδικασία λήψης αποφάσεων θα ήταν πολύ πιο δύσκολη και απρόβλεπτη. Οι πολιτικές ομάδες ρυθμίζουν κάθε σημαντικό ζήτημα, από το ποιος θα είναι ο επόμενος Πρόεδρος του Κοινοβουλίου και ποιοι θα είναι οι πρόεδροι των διαφόρων επιτροπών έως το ποιοι ευρωβουλευτές θα αναλάβουν ποιες νομοθετικές εκθέσεις και ποιοι θα μιλήσουν στις συνεδριάσεις της ολομέλειας και για πόση ώρα (Hix, 2007). Ταυτόχρονα επιτελούν και έναν πιο έμμεσο ρόλο αφού συνδέουν το ΕΚ με τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών προσδίδοντας μια κομματική χροιά στις μεταξύ τους σχέσεις καθώς τα τελευταία αναμιγνύονται ολοένα και περισσότερο στη χάραξη πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ladrech, 1996).

Η ύπαρξη αυτών των ομάδων συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη του ΕΚ από ένα συμβουλευτικό όργανο αρχικά, σε ένα από τα σημαντικότερα υπερεθνικά όργανα της Ένωσης και συνομοθέτη του Συμβουλίου εντός της Ένωσης. Κατά συνέπεια η δημιουργία και η εξέλιξη αυτών δεν μπορεί να ερμηνευθεί παρά μόνο εάν ληφθεί υπόψη η εξέλιξη του ευρύτερου θεσμικού πλαισίου εντός του οποίου δημιουργήθηκαν και πλέον λειτουργούν (Judge & Earnshaw, 2003).

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

1.1.1.ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΑΧ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι πολιτικές ομάδες που συναντάμε στο εσωτερικό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν διαγράψει μια μακρόχρονη ιστορική πορεία, καθώς αποτελούν τη μετεξέλιξη των αντίστοιχων ομάδων που διαμορφώθηκαν στα πλαίσια της Κοινής Συνέλευσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).

Η σύλληψη της ιδέας για τη δημιουργία της ΕΚΑΧ έλαβε χώρα σε μια περίοδο κατά την οποία κινήματα με φεντεραλιστικές τάσεις είχαν ήδη αρχίσει να κυριαρχούν σε ολόκληρη την Ευρώπη έχοντας ως βασικό τους στόχο τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών ούτως ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ενός νέου

καταστροφικού πολέμου. Συγκεκριμένα, η σύγκρουση μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας για την παραγωγή άνθρακα και χάλυβα και η πρόταση του Καγκελάριου Adenauer για ένωση των δύο χωρών ενέπνευσε τον Jean Monnet, ο οποίος πρότεινε στον Robert Schuman, τον τότε Γάλλο υπουργό εξωτερικών, ένα σχέδιο που θα ένωνε τις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα και θα δημιουργούσε μια αυτόνομη αρχή διαχείρισης της παραγωγής. Μόλις έξι μέρες μετά ο Schuman αναγγέλλει δημόσια το σχέδιο και η ΕΚΑΧ λαμβάνει σύντομα σάρκα και οστά. Σε αυτήν μάλιστα πλην της Γαλλίας και της Γερμανίας εντάχθηκαν επιπλέον η Ιταλία, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Ο νέος αυτός οργανισμός περιλάμβανε ένα υπερεθνικό όργανο, την Ανώτατη Αρχή (σημερινή Επιτροπή), ένα εθνικό, το Συμβούλιο των Υπουργών, ένα Δικαστήριο και τη Συνέλευση, τον προκάτοχο του σημερινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που παρόλο που δεν είχε αναφερθεί από τον Schuman όταν πρωτο-ανήγγειλε το σχέδιο, η δημιουργία του κρίθηκε απαραίτητη για να μπορέσει αυτός ο νέος οργανισμός να έχει απήχηση και στους πολίτες (Kreppel, 2002).

Η Συνέλευση όμως είχε πολύ περιορισμένες δυνάμεις. Στην ουσία αποτελούσε ένα συμβουλευτικό όργανο, τα μέλη του οποίου διοριζόταν από τα εθνικά κοινοβούλια. Δε διέθετε ουσιαστική νομοθετική εξουσία και δεν μπορούσε να ασκήσει μομφή στην Ανώτατη Αρχή παρά μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις¹. Παρά όμως την σχετική του αδυναμία, το νέο αυτό όργανο διέθετε μια βασική καινοτομία: ήταν οργανωμένο με βάση τις ιδεολογικές πεποιθήσεις των μελών του και όχι με βάση την εθνικότητά τους (Kreppel, 2002).

Παρ' όλα αυτά αποτελεί σίγουρα γεγονός πως η οργάνωση με βάση την ιδεολογία δεν ήταν εξ αρχής ο στόχος των ιδρυτικών μελών της ΕΚΑΧ. Έτσι, στην πρώτη συνεδρίαση της Κοινής Συνέλευσης, τον Σεπτέμβριο του 1952, δεν υπήρχαν ιδεολογικά οργανωμένες ομάδες. Αντιθέτως, τα μέλη της Συνέλευσης καθόταν με αλφαβητική σειρά, όπως συνέβαινε άλλωστε και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς. Κατά τη συστατική συνεδρίαση μάλιστα κατατέθηκαν προτάσεις που σηματοδοτούσαν ότι το νέο αυτό σώμα θα οργανώνονταν στη βάση εθνικών και όχι ιδεολογικών στοιχείων. Χαρακτηριστική για παράδειγμα υπήρξε η πρόταση ύπαρξης πέντε αντιπροέδρων, ένας για κάθε κράτος μέλος. Το δε αρχικό προσχέδιο των κανόνων λειτουργίας της Κοινής Συνέλευσης δεν περιλάμβανε καμία απολύτως αναφορά σε πολιτικούς οργανισμούς ούτε καν στην ύπαρξη ιδεολογικής διαφοροποίησης μεταξύ των μελών της (Kreppel, 2002).

Για πρώτη φορά η σημασία της ύπαρξης των διαφόρων ιδεολογιών εντός της Συνέλευσης άρχισε να συζητείται το 1953 κατά τη διάρκεια των εργασιών για την τελική μορφή των κανονισμών λειτουργίας αυτής. Τότε προτάθηκε, κατά τη διαδικασία επιλογής των μελών των διαφόρων επιτροπών, να λαμβάνεται υπόψη η ισότιμη συμμετοχή όλων των κρατών αλλά και όλων των πολιτικών παραδόσεων. Η πρόταση έγινε αποδεκτή χωρίς συζήτηση. Αυτό αποτέλεσε την αρχή για τη δημιουργία των πρώτων υπερεθνικών κοινοβουλευτικών κομμάτων. Μέχρι τον Μάρτιο του 1953 υπήρχαν τρεις υπερισχύουσες ιδεολογικές ομάδες: οι Χριστιανοδημοκράτες, οι Σοσιαλιστές και οι Φιλελεύθεροι.

Η ύπαρξη ιδεολογικά οργανωμένων ομάδων αναγνωρίστηκε επίσημα λίγο αργότερα με την προσθήκη, στους κανόνες περί δημιουργίας των πολιτικών ομάδων της Συνέλευσης, του κανόνα 33bis σύμφωνα με τον οποίο τα μέλη της Συνέλευσης θα μπορούσαν να οργανώνουν ομάδες με βάση τις πολιτικές τους πεποιθήσεις με την προϋπόθεση αυτές να αποτελούνται από τουλάχιστον 9 μέλη. Οι πολιτικές ομάδες αποτελούσαν πλέον και μια νομική πραγματικότητα ενώ σύντομα άρχισε να τους παρέχεται και οικονομική στήριξη προκαθορισμένη εν μέρει από το μέγεθος τους. Οι ομάδες αυτές επιπλέον διέθεταν τα δικά τους γραφεία και τις δικές τους οργανωμένες γραμματείες. Γιατί όμως, σε αντίθεση με την παράδοση που χαρακτήριζε άλλους διεθνείς οργανισμούς, τα μέλη της Συνέλευσης αποφάσισαν να οργανωθούν με γνώμονα την κοινή τους ιδεολογία και όχι την εθνική τους καταγωγή;

Κατ' αρχήν, τα μέλη της Κοινής Συνέλευσης, τα οποία διοριζόταν από τα κράτη μέλη, ήταν πολιτικά πρόσωπα με σαφείς πολιτικές πεποιθήσεις. Στο εσωτερικό των κρατών μελών τα πρόσωπα αυτά ανταγωνιζόταν στα πλαίσια συγκεκριμένων κομματικών γραμμών. Αυτό σήμαινε στην ουσία ότι, όταν τέθηκε το ζήτημα της οργάνωσής τους εντός της Συνέλευσης, η ιδεολογία αποτέλεσε τον σημαντικότερο πόλο έλξης. Επιπλέον προσέφερε την ευκαιρία στα άτομα αυτά να συμπαραταχθούν με τους ομοϊδεάτες τους που προερχόταν από άλλα κράτη μέλη με στόχο την προώθηση πολιτικών, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες δυνάμεις που διέθετε ο εν λόγω θεσμός σε σύγκριση με παρόμοιους άλλους σε διεθνές επίπεδο. Υπό μια άλλη σκοπιά η εξέλιξη αυτή αποτελούσε και μια προσπάθεια καθιέρωσης μιας ομοσπονδιακού τύπου πολιτικής οργάνωσης η οποία θα λειτουργούσε συμβολικά ενάντια στο φαινόμενο του εθνικισμού (Raunio, 1997, Kreppel, 2002).

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι όταν άνοιξε ο δρόμος για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το 1957, οι πολιτικές ομάδες ήδη ήταν καλά εδραιωμένες

και όπως ήταν αναμενόμενο έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ομαλή μετάβαση στο νέο αυτό σώμα. Μάλιστα, οι κανονισμοί λειτουργίας της Κοινής Συνέλευσης της ΕΚΑΧ αποφασίστηκε να αποτελέσουν τους κανόνες που θα ρύθμιζαν τη λειτουργία του ΕΚ σε αρχικό στάδιο πράγμα που ουσιαστικά σήμαινε την αυτόματη αναγνώριση των πολιτικών ομάδων εντός του νέου κοινοβουλευτικού σώματος (Kreppel, 2002). Με την πάροδο του χρόνου και καθώς οι αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου άρχισαν να ενισχύονται με την υπογραφή νέων συνθηκών ο ρόλος τους άρχισε να εξελίσσεται σημαντικά.

1.1.2 Η ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ

Αρχικά, οι δυνάμεις του Κοινοβουλίου ήταν αρκετά περιορισμένες. Ο ρόλος του ήταν κυρίως συμβουλευτικός χωρίς να έχει περαιτέρω δυνατότητα να ασκήσει άμεση επιρροή. Κατά συνέπεια ο τρόπος με τον οποίο δραστηριοποιούνταν οι πολιτικές ομάδες στο εσωτερικό του ήταν κατά πολύ διαφορετικός από αυτόν που γνωρίζουμε σήμερα. Η δράση αυτών των ομάδων επικεντρωνόταν ως επί το πλείστον στην προσπάθεια δημοσιοποίησης διαφόρων θεμάτων με απώτερο στόχο την ενίσχυση της υποστήριξης γύρω από αυτά. Κατά συνέπεια τα πρώτα χρόνια η συναίνεση μεταξύ των πολιτικών ομάδων δεν ήταν απαραίτητη για να επιτευχθούν οι στόχοι τους. Αυτό συνέβαινε για δύο κυρίως λόγους: αφενός γιατί η υιοθέτηση περισσότερο ακραίων απόψεων ήταν αυτή που προσέλκυε συνήθως το μεγαλύτερο ενδιαφέρον του τύπου και της κοινής γνώμης και άρα τύγχανε και ευρύτερης δημοσιότητας και αφετέρου γιατί ούτως ή άλλως οι προτάσεις τους σπάνια εφαρμοζόταν πλήρως. Το αποτέλεσμα ήταν ένα αρκετά κατακερματισμένο και πολωμένο κομματικό σύστημα χωρίς περιθώρια αλλά κυρίως χωρίς προθυμία για συμβιβασμό. Εν τούτοις μετά την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και κυρίως μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ τα πράγματα επρόκειτο να αλλάξουν ριζικά (Raunio, 1997, Kreppel, 2002).

Αν και οι νομοθετικές δυνάμεις του Κοινοβουλίου ενισχύθηκαν σημαντικά ωστόσο αυτό δεν ήταν ακόμα σε θέση να ασκεί τη νομοθετική εξουσία μονομερώς. Η δυνατότητά του να παίζει ουσιαστικό ρόλο, εν όψει μιας νέας εποχής που είχε ήδη αρχίσει να διαφαίνεται, εξαρτιόταν από το πόσο επιτυχής ή μη θα ήταν η συνεργασία του με τα άλλα δύο θεσμικά όργανα της Ένωσης, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, αλλά και από το κατά πόσο θα μπορούσε να επιτύχει τη συναίνεση στο εσωτερικό

του. Οι νέες δυνάμεις του Κοινοβουλίου στον τομέα της νομοθεσίας σήμαιναν αυτομάτως πως εάν οι πολιτικές ομάδες επιθυμούσαν οι προτάσεις τους να τύχουν κάποιας ανταπόκρισης θα έπρεπε σε πρώτο επίπεδο να καταφέρουν να βρουν τρόπους να συμβιβάσουν τις τόσες διαφορετικές απόψεις στο εσωτερικό τους και σε δεύτερο επίπεδο να φροντίσουν ώστε οι νέες προτάσεις να είναι αρκετά μετριοπαθείς ώστε να κερδίσουν την αποδοχή της Επιτροπής και του Συμβουλίου. Προς αυτόν τον συμβιβασμό ωθούσε άλλωστε και η ανάγκη επίτευξης απόλυτης πλειοψηφίας στο τελικό στάδιο της νομοθετικής δραστηριότητας του Κοινοβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Η ΔΕΞΙΑ ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

2.1 Η ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ

Εντός του Κοινοβουλίου, και κυρίως μετά τις πρώτες άμεσες εκλογές, έχουν δημιουργηθεί κατά καιρούς πολλές πολιτικές ομάδες από όλες τις πλευρές του πολιτικού φάσματος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον μεταξύ αυτών παρουσιάζουν οι ομάδες εκείνες που προέρχονται από τον δεξιό χώρο κυρίως διότι μεταφέρουν στο ευρωπαϊκό επίπεδο μια βασική ιδιαιτερότητά τους που συναντάται στο εθνικό. Η ιδιαιτερότητα αυτή δεν αφορά τίποτα άλλο παρά τη μεγάλη ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τη δεξιά γενικότερα.

Πράγματι, η δεξιά πολιτική παράταξη υπήρξε πάντοτε περισσότερο περίπλοκη σε σχέση με την αριστερή. Αυτό οφείλεται αφ' ενός στο γεγονός ότι χαρακτηρίζεται από μια ανομοιογένεια που δε συναντάται στην αριστερά και η οποία γίνεται αντιληπτή και μέσα από τη μεγάλη ποικιλία κομμάτων που παραδοσιακά υπάρχουν στον δεξιό χώρο. Κατά τον Wagner (2011) η ανομοιογένεια αυτή οφείλεται στο ότι οι τρεις από τις τέσσερις κύριες κοινωνικές συγκρούσεις όπως τις συνέλαβαν οι Lipset και Rokkan (1967, όπου αναφ. στο Wagner 2011) μέσω των οποίων προέκυψαν τα διάφορα κόμματα συναντώνται στον ευρύτερο δεξιό χώρο. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Lipset και Rokkan, τα κόμματα αναδείχθηκαν καθώς μια σειρά κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών άρχισαν σταδιακά να συστηματοποιούνται και να οργανώνονται. Μεταξύ αυτών οι κύριες πηγές διαφοροποίησης και σύγκρουσης ήταν αυτές που αφορούσαν τις σχέσεις μεταξύ εκκλησίας και κράτους,

πόλης και υπαίθρου, κέντρου και περιφέρειας και τέλος ιδιοκτησίας και εργασίας. Από αυτές τις λεγόμενες «κοινωνικές διαιρετικές τομές» η τελευταία αντιστοιχεί σε έναν σαφή διαχωρισμό μεταξύ δεξιάς και αριστεράς και είναι αυτή που συνδέεται άμεσα με την ανάδειξη των σοσιαλιστικών, σοσιαλδημοκρατικών και κομμουνιστικών κομμάτων. Όλες οι υπόλοιπες τομές όμως συναντώνται στο εσωτερικό της ίδιας της δεξιάς με αποτέλεσμα παραδοσιακά μια πληθώρα κομματικών οικογενειών να καταλαμβάνει τον δεξιό χώρο. Μεταξύ αυτών συναντάμε κόμματα συντηρητικά, χριστιανοδημοκρατικά, φιλελεύθερα, περιφερειακά και πιο πρόσφατα ακραία δεξιά και ευρωσκεπτικιστικά (Wagner, 2011).

Με την πάροδο του χρόνου κάποιες από τις παραπάνω τομές έχασαν τη σπουδαιότητά τους, όπως για παράδειγμα ο θεσμός της εκκλησίας ο οποίος έχασε την ικανότητά του να συσπειρώνει ψηφοφόρους, ενώ άλλες παρέμειναν ή και εξελίχθηκαν σε αρκετά σημαντικές, όπως η τομή μεταξύ ιδιοκτησίας και εργασίας. Επιπλέον στην πιο πρόσφατη ιστορία υπήρξαν δύο βασικές εξελίξεις που ενίσχυσαν περαιτέρω αυτή την ανομοιογένεια και οι οποίες σχετίζονται με την ανάδειξη πολλών ακραίων δεξιών κομμάτων καθώς επίσης και με τον εκδημοκρατισμό πολλών χωρών της ανατολικής Ευρώπης που μέχρι πρότινος βρισκόταν υπό το κομμουνιστικό καθεστώς.

Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι το ότι οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των διαφόρων κομματικών οικογενειών της δεξιάς δεν είναι τόσο σταθερές και σαφείς. Το τελευταίο αυτό στοιχείο μάλιστα κατά τον Wagner (2011) εξηγεί και τη μεγάλη ρευστότητα που συναντάται στις πολιτικές ομάδες της δεξιάς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ρευστότητα αυτή γίνεται αντιληπτή αφενός μέσα από την εμφάνιση πολλών σε αριθμό πολιτικών ομάδων της δεξιάς στο ΕΚ αλλά και αφετέρου από την κινητικότητα που χαρακτηρίζει τα κόμματα και τους μεμονωμένους βουλευτές της οι οποίοι με ευκολία αποχωρούν από μια ομάδα και εντάσσονται σε άλλη.

2.2 ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα της δεξιάς εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συγκροτούν οι Χριστιανοδημοκράτες με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (1976-ως σήμερα). Σημαντική εκπροσώπηση είχαν και οι Συντηρητικοί/Εθνικιστές, με

κυριότερες ομάδες τις εξής: Προοδευτικοί Δημοκράτες (1979-1984), Ευρωπαϊκή Δημοκρατική Συμμαχία (1979-1992), Ένωση για την Ευρώπη των Εθνών (1999-2009), Ευρωπαίοι Δημοκράτες (1979-1992) και πρόσφατα οι Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές (2009-έως σήμερα). Εκτός αυτών συναντά κανείς τους ευρωσκεπτικιστές, με την ομάδα Ευρώπη της Ελευθερίας και της Άμεσης Δημοκρατίας (2009-έως σήμερα) και την άκρα δεξιά που έως τώρα δεν έχει κατορθώσει να σχηματίσει ομάδα και τα διάφορα κόμματά της συμμετέχουν με το status των μη εγγεγραμμένων μελών. Μέχρι το 1994 και οι Φιλελεύθεροι υπαγόταν στη δεξιά όμως έκτοτε και για σειρά ετών καταλαμβάνουν τον κεντρώο χώρο. Παρά την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ομάδων γεγονός παραμένει πως οι ιδεολογικές πλατφόρμες αυτών σε πολλά σημεία αλληλεπικαλύπτονται. Αυτό έγινε ιδιαίτερα αισθητό περισσότερο στην κεντροδεξιά όπου πολλά παραδοσιακά συντηρητικά κόμματα ενσωματώθηκαν στους κόλπους των Χριστιανοδημοκρατών μέσα από μια στρατηγική επέκτασης που εφάρμοσαν οι τελευταίοι ήδη από τη δεκαετία του 1970.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ: ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ

Κατά τα τέλη του 19ου αιώνα η σύγκρουση μεταξύ εκκλησίας και κράτους είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία των πρώτων χριστιανικών κομμάτων. Αντικείμενο αυτής της σύγκρουσης υπήρξε ο ρόλος που κατείχε η εκκλησία στη δημόσια ζωή και ιδίως στον τομέα της εκπαίδευσης, κάτι που οι εκσυγχρονιστές του κράτους αντιμετώπιζαν με δυσαρέσκεια. Ως εκ τούτου άρχισαν να λαμβάνουν μέτρα ώστε να απομακρύνουν την εκκλησία από τη δημόσια ζωή επικεντρώνοντας την προσοχή τους στα σχολεία και συγκεκριμένα στο ποιος θα πληρώνει για αυτά και ποιος θα τα ελέγχει. Η απάντηση της εκκλησίας ήρθε αρχικά μέσα από την συγκρότηση ομάδων πίεσης διεκδικώντας τα δικαιώματά της στην παιδεία. Αργότερα όμως η κινητοποίησή της έλαβε και πολιτικές διαστάσεις αφού καθολικοί ακτιβιστές άρχισαν να οργανώνουν τα πρώτα χριστιανικά κόμματα συχνά ενάντια στη θέληση του κλήρου. Τα εν λόγω κόμματα, αν και διέφεραν σε χαρακτήρα από χώρα σε χώρα, είχαν ένα κοινό σημείο αναφοράς: όλα αγωνιζόταν υπερασπιζόμενα τα συμφέροντα της καθολικής εκκλησίας ενάντια σε εκείνα των εκσυγχρονιστών του κράτους (Hanley, 2008a).

Τα εν λόγω κόμματα μεταγενέστερα επρόκειτο να παίξουν έναν σημαντικό ρόλο αρχικά στη σύλληψη και μετέπειτα στην υλοποίηση της ευρωπαϊκής ιδέας. Η χριστιανοδημοκρατική ιδεολογία υπήρξε άλλωστε πάντοτε αρκετά ελαστική απέναντι στο ζήτημα της εθνικής ταυτότητας επηρεασμένη καθώς ήταν από τη φιλοσοφική σκέψη της κοινωνικής προσωποκρατίας. Βάσει αυτής, το άτομο τοποθετείται στο επίκεντρο της πολιτικής διαδικασίας και θεωρείται ότι μπορεί να ευημερήσει μόνο στα πλαίσια μια κοινότητας, είτε αυτή είναι η οικογένεια, η γειτονιά, το σχολείο, το έθνος, η Ευρώπη. Τα άτομα ζουν σε έναν κόσμο αμοιβαίων υποχρεώσεων και αλληλεγγύης, όπου σέβονται την ελευθερία των άλλων και όπου η δημοκρατία και η κοινωνική δικαιοσύνη κατέχουν κεντρική θέση (Marks&Wilson, 2000, Hanley, 2008).

Η κατάσταση που επικρατούσε στη διεθνή πολιτική σκηνή μετά το 1945 απεδείχθη για τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα ιδιαίτερος ευνοϊκή. Πολλά από αυτά, έχοντας την υποστήριξη της εκκλησίας κατάφεραν να προσελκύσουν ψηφοφόρους, κυρίως στη βάση της πίστης, πετυχαίνοντας έτσι την πλήρη ανασύνταξή τους. Είναι άλλωστε γεγονός πως κάθε ένα από τα κράτη που συμμετείχαν στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα το 1958 διέθεταν χριστιανοδημοκρατικά κόμματα με σημαντική επιρροή, πολλά εκ των οποίων μάλιστα κατείχαν κυβερνητικές θέσεις. Κατά τη διάρκεια αυτής της ευνοϊκής, για τη Χριστιανοδημοκρατία, περιόδου ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (EPP) πρόγονος του οποίου υπήρξε, με 14 μέλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση Χριστιανοδημοκρατών (EUCD). Όμως από τη δεκαετία του 1970 και μετά η Χριστιανοδημοκρατική οικογένεια κλήθηκε να αντιμετωπίσει μια σειρά από προκλήσεις τόσο στο εθνικό επίπεδο, όσο και στο ευρωπαϊκό (Hanley, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κατ' αρχήν, μέσα σε ένα περιβάλλον διαρκώς ενισχυμένου διεθνούς ανταγωνισμού, η διατήρηση ενός ιδανικού κράτους πρόνοιας φάνταζε εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα. Επιπλέον, με τον καιρό η θρησκεία άρχισε σιγά-σιγά να χάνει την απήχησή της μεταξύ των πολιτών κλονίζοντας κατά συνέπεια τα θεμέλια της κύριας πηγής προσέλκυσης ψηφοφόρων. Ακόμα όμως και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, δηλαδή στα

πλαίσια του EPP υπήρχε μια σημαντική δυσκολία που έπρεπε να αντιμετωπιστεί: η διαρκώς μεταβαλλόμενη φύση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Freudenstein, 2012). Από την αρχή λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είχε καταστεί σε όλους σαφές ότι οι δύο πολιτικές δυνάμεις που θα πρωταγωνιστούσαν σε αυτό θα ήταν οι σοσιαλιστές και οι χριστιανοδημοκράτες. Η σχέση των δύο ήταν αρχικά σε μεγάλο βαθμό συνεργατική και όχι ανταγωνιστική γεγονός που συνέβαλε θετικά στον αγώνα ενδυνάμωσης του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Για μεγάλο διάστημα η ομάδα των Σοσιαλιστών (Party of European Socialists, PES) κυριαρχούσε αριθμητικά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γεγονός που οφειλόταν αφενός σε μια ευνοϊκή στάση της κοινής γνώμης απέναντι στα κόμματα της αριστεράς και αφετέρου στο ότι η σοσιαλιστική είναι μια κομματική οικογένεια ιδιαίτερος ομοιογενής. Καθώς οι διαδοχικές διευρύνσεις της Ένωσης λάμβαναν χώρα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο άρχισε να εμπλουτίζεται με νέα κόμματα, τα νέο-εισελθόντα σοσιαλιστικά κόμματα έγιναν κατευθείαν μέλη του PES, αφού ούτως ή άλλως η πλειοψηφία αυτών ήταν ήδη μέλη και της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Η εύρεση συνεργατών όμως δεν αποδείχθηκε ιδιαίτερα εύκολη υπόθεση για τους χριστιανοδημοκράτες. Αυτό συνέβη κυρίως καθώς υπήρχαν πολλές χώρες όπου, για λόγους ιστορικούς και πολιτισμικούς, είτε δεν υπήρχαν καθόλου χριστιανοδημοκρατικά κόμματα, είτε αυτά που όντως υπήρχαν ήταν πολύ μικρά. Για παράδειγμα η Βόρεια Ευρώπη δε διέθετε κόμματα με χριστιανοδημοκρατική βάση, πράγμα λογικό αν αντιπαραθέσει κανείς τον καθολικό χαρακτήρα του κινήματος με την προτεσταντική λογική της περιοχής. Αντίστοιχη ήταν και η κατάσταση σε χώρες της νότιας Ευρώπης, όπως η Ελλάδα και η Ισπανία, οι οποίες για διαφορετικούς λόγους η καθεμία δε διέθεταν ούτε αυτές αξιοσημείωτα χριστιανοδημοκρατικά κινήματα. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την συνεχόμενη ενίσχυση της δύναμης των σοσιαλιστών έφεραν τους χριστιανοδημοκράτες ενώπιον ενός σημαντικού διλήματος (Hanley, 2008). Από τη μια πλευρά, το EPP θα μπορούσε να παραμείνει ένας αμιγώς χριστιανοδημοκρατικός οργανισμός με κίνδυνο ωστόσο να περιθωριοποιηθεί πολιτικά, ενώ από την άλλη θα μπορούσε να διευρύνει την ιδεολογική του πλατφόρμα ώστε να συμπεριλάβει στους κόλπους του κόμματα ιδεολογικώς πλησίον του και έτσι να πετύχει την ενίσχυση της δύναμής του και τη δυνατότητα να γίνει αυτό η μεγαλύτερη πολιτική ομάδα του Κοινοβουλίου. Το ζήτημα ρυθμίστηκε εντέλει με τη συνειδητοποίηση ότι, καθώς η σημασία του Κοινοβουλίου αυξανόταν με τη σταδιακή επέκταση των αρμοδιοτήτων του, μόνο μια ενισχυμένη πολιτική οικογένεια θα μπορούσε να αποτελέσει τον δίαυλο

για την άσκηση ουσιαστικής επιρροής. Έχοντας το γεγονός αυτό υπόψη το EPP ξεκίνησε μια στρατηγική επέκτασης προωθώντας αλλαγές τόσο σε προγραμματικό, όσο και σε οργανωτικό επίπεδο με στόχο την προσέγγιση των συντηρητικών κομμάτων (Freudenstein, 2012). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η ιδεολογική ευκαμψία και η εφαρμογή ευφών μηχανισμών ενσωμάτωσης διαφόρων κομμάτων από τον ευρύτερο χώρο της κέντρο-δεξιάς αποτέλεσαν τα δύο εργαλεία κλειδιά που είχε στα χέρια του το EPP και που, για χάρη της αριθμητικής πλειοψηφίας στο Κοινοβούλιο, κατάφερε να χρησιμοποιήσει με δεξιοτεχνία (Hanley, 2002).

Πρώιμο παράδειγμα αυτής της στρατηγικής ήταν η προσχώρηση το 1981 του ελληνικού κόμματος της Νέας Δημοκρατίας το οποίο, (αν και στερούνταν άμεσης σχέσης με την χριστιανοδημοκρατική παράδοση) λόγω της αδιαμφισβήτητης φιλοευρωπαϊκής του στάσης, συνιστούσε έναν επιθυμητό συνεργάτη η προσχώρηση του οποίου δεν επρόκειτο να μεταβάλλει ουσιαστικά την ισορροπία στο εσωτερικό του EPP. Πιο προβληματικές εντούτοις αποδείχθηκαν οι περιπτώσεις του Λαϊκού Κόμματος της Ισπανίας και της Forza Italia της Ιταλίας. Το πρώτο, αν και αποτελούνταν από αρκετούς χριστιανοδημοκράτες, στην ουσία αποτελούσε για πολλούς ένα μέσο που χρησιμοποιούσαν ορισμένες συντηρητικές ελίτ με στόχο την απομάκρυνσή τους από το στίγμα του Φρανκικού καθεστώτος και την εξασφάλιση της πολυπόθητης νομιμοποίησης τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στην ευρύτερη Ευρώπη. Η δε Forza Italia του Berlusconi, αν και επίσης περιείχε χριστιανοδημοκράτες, θεωρούνταν ένα κόμμα σχεδιασμένο απλώς και μόνο για να εξυπηρετεί τα συμφέροντα ενός πολύ ισχυρού ατόμου. (Hanley, 2008). Ως εκ τούτου μετά τις εκλογές του 1994 οι εκπρόσωποι του κόμματος δημιούργησαν τη δική τους εθνική ομάδα στο ΕΚ, την αποκαλούμενη Forza Europa. Άλλωστε οι κανόνες του ΕΚ την περίοδο εκείνη επέτρεπαν τον σχηματισμό πολιτικής ομάδας απαρτιζόμενης από τουλάχιστον 26 ευρωβουλευτές ενός μόνο κράτους μέλους.ⁱⁱ

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εσωτερικές αντιδράσεις η ηγεσία του EPP χρησιμοποίησε μια επιτυχημένη τακτική. Αρχικά, προσκάλεσε τα μέλη των εν λόγω κομμάτων να συμμετέχουν στις εργασίες της κοινοβουλευτικής ομάδας εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έτσι ώστε να μπορέσουν να εξοικειωθούν με τις μεθόδους εργασίας. Με τον καιρό αυτά απέκτησαν την ιδιότητα του πλήρους μέλους αφού προηγουμένως αποδέχθηκαν τις κύριες αρχές του κόμματος. Και ενώ για τα δύο αυτά κόμματα η εν λόγω τακτική απεδείχθη επιτυχής, δε συνέβη το ίδιο με το κόμμα των Βρετανών Συντηρητικών. Για τους

τελευταίους η ένταξη στο EPP προκάλεσε πληθώρα προβλημάτων και στις δύο πλευρές οδηγώντας εν τέλει στη διάλυση της μεταξύ τους κεντροδεξιάς συμμαχίας και στην ίδρυση, μετά από 17 χρόνια επίσημης συνεργασίας, μιας νέας ομάδας αυτής των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών (ECR). Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο, προκειμένου να γίνουν αντιληπτά τα αίτια που ώθησαν τους Συντηρητικούς αρχικά στη συνεργασία με το EPP και μετέπειτα στην αλλαγή πορείας εντός του ΕΚ, να μελετηθεί η διεργασία την οποία ακολουθεί ενδεχομένως ένα κόμμα πριν λάβει την τελική απόφαση ένταξης σε μια ευρωπαϊκή πολιτική ομάδα και να εξετασθεί τι συμβαίνει από τη στιγμή που οι αρχικοί λόγοι ένταξης παύουν να ισχύουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΤΙ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΕΙ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΕΝΟΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΕΚ;

Η απόφαση ενός κόμματος να ενταχθεί σε μια από τις πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποτελεί το τελικό προϊόν της αλληλεπίδρασης μιας σειράς διαφορετικών και ενίοτε αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων. Πρώτα απ' όλα εξετάζεται το συμφέρον του ίδιου του κόμματος ως σύνολο. Ο Strom (1990 όπ. αναφ. στο Maurer et al., 2006) υποστηρίζει ότι τα κόμματα έχουν τρεις στόχους: επιθυμούν πρώτον να ασκούν ουσιαστική επιρροή και άρα να επηρεάζουν το τελικό πολιτικό αποτέλεσμα, δεύτερον επιθυμούν να κατέχουν όσο το δυνατόν περισσότερες θέσεις και τέλος επιθυμούν να μπορούν να μεγιστοποιούν την εκλογική τους απήχηση.

Όσον αφορά κατ' αρχήν την επιθυμία των κομμάτων για μεγιστοποίηση της εκλογικής τους απήχησης αυτό αποτελεί μάλλον έναν δευτερεύοντα στόχο αφού σε μεγάλο βαθμό οι δεσμοί που αναπτύσσουν τα κόμματα εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι άγνωστοι στο ευρύ κοινό.

Επιστρέφοντας στους δύο πρώτους στόχους οι Maurer et al. υποστηρίζουν ότι η λογική υποδεικνύει πως ένα κόμμα θα επιλέξει κατά πάσα πιθανότητα εκείνη την ομάδα που θα του προσφέρει τις περισσότερες θέσεις αφού έτσι, εμμέσως, θα καταφέρει να πετύχει και τον στόχο του να ασκεί ουσιαστική επιρροή. Ο διπλός αυτός στόχος μπορεί να εξασφαλισθεί από την ένταξή του σε μια μεγάλη πολιτική

ομάδα. Αυτό συμβαίνει καθώς οι μεγάλες ομάδες είναι σε γενικές γραμμές οι περισσότερο κερδισμένες αφού σύμφωνα με τους κανόνες λειτουργίας του Κοινοβουλίου είναι αυτές που καταλαμβάνουν τις περισσότερες θέσεις, εκλέγουν τους προέδρους για τις επιτροπές που απολαμβάνουν το μεγαλύτερο κύρος και επιπλέον κυριαρχούν στο Συμβούλιο των Προέδρων. Αυτό τους επιτρέπει να ασκούν συγκριτικά μεγαλύτερη επιρροή κατά τη λήψη των αποφάσεων. Ταυτόχρονα όμως τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πιέζονται από τις ομάδες τους να μετριάσουν τις πολιτικές επιλογές των κομμάτων τους προς όφελος των γενικών προτιμήσεων της ομάδας. Αυτό κατά συνέπεια σημαίνει πως ένα κόμμα που επιλέγει να ενταχθεί σε μια πολιτική ομάδα έχοντας ως μοναδικό κριτήριο την κατοχή σημαντικών πόστων ίσως να έρθει αντιμέτωπο με μια αδυναμία προώθησης των πολιτικών του. Κρίνεται άρα αναγκαίο να λάβει υπόψη του και τις προτιμήσεις πολιτικής της υποψήφιας ομάδας οι οποίες θα πρέπει ως ένα βαθμό να συμβαδίζουν με τις δικές του. Για τους McElroy και Benoit (2010) αυτή ακριβώς είναι και η θεμελιώδης κινητήρια δύναμη που θα καθορίσει την τελική απόφαση των κομμάτων. Με άλλα λόγια, τα κόμματα τείνουν να επιλέγουν την ομάδα εκείνη η πολιτική πλατφόρμα της οποίας είναι πλησιέστερη στη δική τους τουλάχιστον όσον αφορά ζητήματα ζωτικής σημασίας γι' αυτά. Οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων εν τούτοις δεν παραμένουν στατικές αλλά μεταβάλλονται στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν σε νέες εξελίξεις όπως είναι οι αλλαγές σε σπουδαία εθνικά ζητήματα, η έλευση νέων κομμάτων ή η αλλαγή πλευσης για υπάρχοντα αντίπαλα κόμματα. Η συνεχής αυτή κίνηση δημιουργεί αναπόφευκτα αποκλίσεις από τη γενική πολιτική που ακολουθεί μια πολιτική ομάδα καθόσον η πολιτική της τελευταίας δεν μπορεί εύκολα να μεταβληθεί αφού συνιστά το αποτέλεσμα συμφωνιών μεταξύ πολλών κομμάτων. Κατά συνέπεια, ένα κόμμα που θεωρεί ότι έχει αποξενωθεί από την ομάδα του είναι φυσικό να προσπαθήσει να αποχωρήσει από αυτήν και να επιχειρήσει την ένταξή του σε άλλη. Ακόμα μπορεί, εφόσον θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει κάποια ομάδα που να καλύπτει τις πολιτικές του επιδιώξεις, να διαμορφώσει τη δική του ομάδα.

Τα κόμματα όμως δε συμπεριφέρονται πάντα ως ενιαίοι δρώντες. Κατά συνέπεια το ζήτημα της ένταξης σε κάποια πολιτική ομάδα του Κοινοβουλίου επηρεάζεται και από τα συμφέροντα των ίδιων των βουλευτών. Για έναν πολιτικό οι πρωταρχικοί του στόχοι σχετίζονται άμεσα με τη δυνατότητά του να προωθή τις επιθυμητές γι' αυτόν πολιτικές, να εξελίξει την καριέρα του καταλαμβάνοντας κάποια θέση που απολαμβάνει κύρος και φυσικά, τέλος, να επανεκλεγεί στο κοινοβούλιο. Τα

συμφέροντα αυτά συνήθως συμπίπτουν με το γενικό συμφέρον του κόμματος. Πρόβλημα προκύπτει από τη στιγμή που τα συμφέροντα των βουλευτών συγκρούονται με εκείνα του κόμματος ή όταν οι προτεραιότητες που αποδίδουν σε ορισμένα ζητήματα οι βουλευτές του κόμματος διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους και καθίστανται ικανές να προκαλέσουν μεγάλες εντάσεις.

Έχοντας λάβει υπόψη όλα τα παραπάνω, η απόφαση των Βρετανών Συντηρητικών να ενταχθούν και στη συνέχεια να αποχωρήσουν από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα της κεντροδεξιάς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, πρέπει να ιδωθεί και να αναλυθεί μέσα σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6. ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ

6.1 Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1980

Το βασικό στοιχείο που απέτρεψε, αρχικώς τουλάχιστον, τη συνεργασία μεταξύ των Χριστιανοδημοκρατών και των Βρετανών Συντηρητικών ήταν ιδεολογικού χαρακτήρα. Από τη μια πλευρά, για τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα οι Βρετανοί Συντηρητικοί εμφανιζόταν ιδιαίτερος κοσμικοί και ανίκανοι να διαπραγματευτούν εξαιτίας κυρίως του βρετανικού εκλογικού συστήματος που ευνοεί τη δημιουργία μονοκομματικών κυβερνήσεων. Από την άλλη πλευρά, οι Συντηρητικοί ήταν αρκετά επιφυλακτικοί απέναντι στο ενδεχόμενο συνεργασίας με τους Χριστιανοδημοκράτες λόγω της στενής σχέσης των τελευταίων με τη θρησκεία και της τάσης τους να σχηματίζουν εθνικές συμμαχίες με κόμματα της αριστεράς (Gagatek, 2004).

Όμως ανεξάρτητα από αυτές τις διαφορές, οι συντηρητικοί ευρωβουλευτές ήδη από το 1975 αναζητούσαν τρόπους για να συνάψουν συμμαχία με τα Χριστιανοδημοκρατικά κόμματα με απώτερο στόχο την επίτευξη ενίσχυσης της επιρροής τους εντός του Κοινοβουλίου και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των Σοσιαλιστών. Οι προσπάθειες αυτές όμως απέβησαν άκαρπες κυρίως εξ αιτίας της έντονης αντίδρασης που προέβαλαν ορισμένα κόμματα προερχόμενα κυρίως από το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Κατά συνέπεια, η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, το 1976, έγινε χωρίς τους Βρετανούς Συντηρητικούς οι οποίοι μαζί με

τους Δανούς Συντηρητικούς ίδρυσαν την ομάδα των Ευρωπαϊών Συντηρητικών που μετά τις πρώτες άμεσες εκλογές μετονομάστηκε σε ομάδα των Ευρωπαϊών Δημοκρατών (Mauger & Parkes, 2006).

Μετά από ένα διάστημα άτυπης συνεργασίας και αμοιβαίων συμβιβασμών, έγινε αντιληπτό, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, ότι μια πιθανή συμμαχία θα προσέφερε πολλαπλά οφέλη και στις δυο πλευρές. Οι λόγοι ήταν σαφείς. Καθώς η Ευρωπαϊκή Κοινότητα άρχισε να διευρύνεται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο άρχισε σιγά-σιγά να εμπλουτίζεται με νέα κόμματα. Παράλληλα, οι Σοσιαλιστές συνέχιζαν να αποτελούν τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα του Κοινοβουλίου με όλα τα οφέλη που κάτι τέτοιο συνεπαγόταν. Σύντομα έγινε σαφές ότι το κλειδί για την αύξηση της επιρροής τους και την προώθηση των στόχων τους ήταν η σύναψη μιας συμμαχίας μεταξύ τους (Mauger & Parkes, 2006). Για τους Βρετανούς άλλωστε το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών του 1989, που σήμαινε την υποβάθμιση της ομάδας των Ευρωπαϊών Δημοκρατών στην 5η μεγαλύτερη του Κοινοβουλίου, (μετά και την αποστασία του Λαϊκού Κόμματος της Ισπανίας στο EPP) ενίσχυσε αυτήν την άποψη (Lynch & Whitaker, 2007). Μέσα σε αυτό το κλίμα η ηγεσία των Συντηρητικών άρχισε να επιδιώκει στενότερες σχέσεις με το EPP.

6.2 ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η πρώτη προσπάθεια ένταξης των Συντηρητικών στο EPP, μετά τις εκλογές του 1989, απέτυχε λόγω της δυσαρέσκειας που επικρατούσε εντός του EPP απέναντι στο πρόσωπο της Margaret Thatcher καθώς τόσο οι απόψεις της τελευταίας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση όσο και γενικότερα η πολιτική που ακολουθούσε ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τους Χριστιανοδημοκράτες. Συγκεκριμένα η Thatcher υποστήριζε πως η ενιαία αγορά θα έπρεπε να αποτελέσει το τελικό στάδιο της διαδικασίας ολοκλήρωσης μια άποψη όμως που δε συμεριζόταν πολλοί ευρωπαίοι εταίροι της για τους οποίους η ενιαία αγορά συνιστούσε απλά ένα κομμάτι του παζλ το οποίο θα ολοκληρωνόταν μόνο με την προσθήκη μιας κοινωνικής διάστασης και εν τέλει με την υιοθέτηση ενός ενιαίου νομίσματος (George, 2000). Παρ' όλα αυτά, όταν την ηγεσία του κόμματος ανέλαβε ο John Major οι συγκυρίες φάνηκαν να γίνονται πιο ευνοϊκές. Έτσι τον Απρίλιο του 1992 οι Συντηρητικοί γίνονται πλέον επισήμως συνδεδεμένα μέλη του EPP υπογράφοντας το βασικό πρόγραμμα του κόμματος το οποίο μεταξύ άλλων τόνιζε τη χριστιανοδημοκρατική παράδοση του EPP και την ιδέα

μιας ομόσπονδης Ευρώπης. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλιζόταν και η υποστήριξη των πιο σκληροπυρηνικών μελών (προερχόμενων κυρίως από τις χώρες της BENELUX) εντός του EPP που αντιμετώπιζαν με απροθυμία την προσχώρηση σε αυτό κομμάτων που βρισκόταν μακριά από τη χριστιανοδημοκρατική παράδοση (Lynch & Whitaker, 2007).

Προχωρώντας με την ανάλυση καθίσταται σαφές πως η αρχική απόφαση ένταξης των Συντηρητικών στο EPP επιβεβαιώνει τη θεωρία των Maurer et. al αλλά και των McElroy και Benoit, στις οποίες έγινε εκτενής αναφορά παραπάνω, ότι ένα κόμμα ενδεχομένως να επιλέξει την ένταξη στη μεγαλύτερη ομάδα με την οποία όμως έχει και παρόμοιες πολιτικές επιδιώξεις. Πράγματι, την περίοδο εκείνη το EPP αποτελούσε τη μεγαλύτερη ομάδα της δεξιάς στο EK και όσον αφορά τις πολιτικές της επιδιώξεις την εγγύτερη στο βρετανικό κόμμα. Άλλωστε η αποδοχή του βασικού προγράμματος από τους Βρετανούς δεν ήταν καθόλου τυχαία αφού στις αρχές της δεκαετίας του '90 οι βασικές πολιτικές γραμμές των χριστιανοδημοκρατών ήταν αποδεκτές από τους Συντηρητικούς οι οποίοι άλλωστε μόλις είχαν υπογράψει και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Όπως όμως προαναφέρθηκε οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων δεν παραμένουν στατικές αλλά μεταβάλλονται επειδή ακριβώς είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων. Εξ αιτίας λοιπόν της νέας διάστασης που έλαβε το ζήτημα του ευρωσκεπτικισμού στο εσωτερικό των Βρετανών Συντηρητικών, με την εκλογή του William Hague στην ηγεσία του κόμματος, οι σχέσεις τους με τους ευρωπαίους εταίρους τους στο εσωτερικό του EPP άρχισαν να γίνονται πλέον περίπλοκες. Ο Hague απέρριπτε κάθε ιδέα περί φεντεραλισμού υποστηρίζοντας την ιδέα της Ευρώπης των εθνικών κρατών ενώ επιπλέον πρότεινε την απόρριψη της ιδέας του ενιαίου νομίσματος μια για πάντα (Gagatek, 2004) προκαλώντας αγανάκτηση στο εσωτερικό του EPP. Από την άλλη πλευρά, πίσω στη Βρετανία, πολλοί ευρωσκεπτικιστές συντηρητικοί πολιτικοί άρχισαν να κατηγορούν τους συναδέλφους τους στο EK ότι προωθούσαν φεντεραλιστικές ιδέες που ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τις θέσεις του κόμματος.

Μέσα σε αυτό το σχεδόν συγκρουσιακό κλίμα ο Hague πείθει την ηγεσία του EPP να συμφωνήσει σε μια πιο χαλαρή συνεργασία με τη δημιουργία της συμμαχίας «Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και Ευρωπαίοι Δημοκράτες» (EPP-ED). Όλα τα κόμματα που θα εντάσσονταν στην ανασχηματισμένη ομάδα των Ευρωπαίων Δημοκρατών δε θα ήταν υποχρεωμένα να υπογράψουν ολόκληρο το πρόγραμμα του κόμματος ενώ επιπλέον τους επιτρεπόταν να ψηφίζουν διαφορετικά σε περιπτώσεις διαφωνίας σε

θέματα άσκησης πολιτικής (Wagner, 2006). Η νέα αυτή σχέση ήταν ιδιαίτερος ωφέλιμη για τους Συντηρητικούς παρά για το ίδιο το EPP καθότι αυτό ήταν έτοιμο να κάνει σημαντικές υποχωρήσεις προκειμένου να διατηρήσει το πλεονέκτημα του μεγέθους. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας τα μέλη της ομάδας των Ευρωπαίων Δημοκρατών θα μπορούσαν να επηρεάσουν την πολιτική της ομάδας χωρίς να δεσμεύονται από τις αποφάσεις που θα υιοθετούνταν. Συγκεκριμένα οι κανονισμοί λειτουργίας της ομάδας όριζαν πως τα μέλη της ομάδας θα είχαν το δικαίωμα να προωθούν τις ιδιαίτερες απόψεις τους σε θέματα συνταγματικών και θεσμικών υποθέσεων. Οι Συντηρητικοί ήταν πλέον ελεύθεροι να αποφασίζουν αν θα ακολουθούσαν ή όχι τη γραμμή της ομάδας ενώ παράλληλα συνέχιζαν να λαμβάνουν θέσεις με επιρροή ως η δεύτερη μεγαλύτερη εθνική αντιπροσωπεία εντός της μεγαλύτερης ομάδας του Κοινοβουλίου (Maurer et al., 2007).

Παρ' όλα αυτά όμως οι Συντηρητικοί πίσω στο Λονδίνο παρέμειναν και πάλι δυσαρεστημένοι με τη νέα κατάσταση. Σε αυτό συνέβαλε μετέπειτα και η επιτυχία του ευρωσκεπτικιστικού Κόμματος της Ανεξαρτησίας (UKIP) στις ευρωεκλογές του 2004 πράγμα που ενδυνάμωσε την αντίληψη στο εσωτερικό του κόμματος ότι οι συντηρητικοί θα πρέπει πλέον να προβάλλουν στους ψηφοφόρους τους πιο καθαρά τις απόψεις τους για την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αν και έγιναν νέες προσπάθειες για ακόμα πιο χαλαρή συνεργασία το EPP αντιστάθηκε στην παραχώρηση περαιτέρω ελευθεριών.

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι δύσκολες σχέσεις μεταξύ του EPP και των Συντηρητικών αποδίδονται στις ευρωσκεπτικιστικές και ιδιαίτερος στις αντι-φεντεραλιστικές τάσεις των τελευταίων. Πώς όμως εξηγείται η επιμονή τους σε αυτή τη θέση; Στο κείμενο που ακολουθεί εξετάζεται το φαινόμενο του ευρωσκεπτικισμού ως μια από τις κυριότερες ιδεολογικές τάσεις στο εσωτερικό του Συντηρητικού κόμματος και η επιρροή που ασκεί διαχρονικά στην πολιτική ζωή της Βρετανίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7. ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ

Είναι χρήσιμο να επισημανθεί αρχικά ότι αν και ο ευρωσκεπτικισμός ταυτίζεται κυρίως με το συντηρητικό κόμμα, εντούτοις τα πρώτα σημάδια δυσaréσκειας εκδηλώθηκαν στους κόλπους των Εργατικών. Για τους Συντηρητικούς σε ένα πρώτο στάδιο τα αντι-ευρωπαϊκά συναισθήματα εκλαμβάνονταν ως ένα ακραίο φαινόμενο κυρίως εξ αιτίας των συνεπειών που είχαν κατά τη δεκαετία του '80 για το Εργατικό κόμμα οδηγώντας στη διάσπασή του και στη γέννηση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος SDP (Morris, 1996). Στην πορεία των πραγμάτων όμως το ευρωπαϊκό ζήτημα επρόκειτο να αποτελέσει «αγκάθι» για τους Συντηρητικούς προκαλώντας εσωτερικό διχασμό και επαναλαμβανόμενες κρίσεις ηγεσίας. Η στροφή αυτή μπορεί να γίνει κατανοητή αν ληφθούν υπόψη τρεις πολύ βασικοί παράγοντες που καθορίζουν τη στάση ενός κόμματος ως προς το ευρωπαϊκό ζήτημα. Οι παράγοντες αυτοί δεν είναι άλλοι από την ιδεολογία, τη στρατηγική και το ευρύτερο ιστορικό και πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται το κάθε κόμμα.

7.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Η στάση που τηρεί ένα κόμμα απέναντι στο ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων μεταξύ των οποίων η ιδεολογία διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί τα κόμματα αποτελούν οργανισμούς με ενσωματωμένες ιδεολογίες και μακροχρόνιες ατζέντες οι οποίες είναι στενά συνδεδεμένες με την προώθηση συγκεκριμένων θεμάτων και πολιτικών (Marks et al., 2002). Με γνώμονα το γεγονός αυτό οι Hooghe et al. (2002) υποστηρίζουν ότι η στάση που ενδέχεται να τηρήσει ένα κόμμα όσον αφορά το ευρωπαϊκό ζήτημα μπορεί εν μέρει να ερμηνευθεί από την τοποθέτησή του πάνω σε δύο ιδεολογικούς άξονες, αυτόν της αριστεράς-δεξιάς και αυτόν που συνοψίζει την αντιπαράθεση μεταξύ κοινωνικά προοδευτικών και κοινωνικά συντηρητικών θέσεων και έχει γίνει

γνωστότερος με την κωδική ονομασία GAL-TAN (Green-Alternative-Libertarian vs. Traditional-Authoritarian-Nationalist) (Hooghe, Marks and Wilson 2002).

Ο πρώτος άξονας, που σχετίζεται με τις απόψεις που εκφράζουν τα κόμματα σε ζητήματα οικονομικού κυρίως χαρακτήρα, τείνει να τα διαχωρίζει μεταξύ εκείνων που είναι υπέρ του ρυθμιζόμενου καπιταλισμού και εκείνων που είναι υπέρ του νεοφιλελευθερισμού. Με βάση αυτό οι Hooghe et al.(2002) αποδεικνύουν ότι όσο πιο αριστερά είναι τοποθετημένο ένα κόμμα στον άξονα αριστερά-δεξιά τόσο πιο ευρωσκεπτικιστικό τείνει να είναι. Για παράδειγμα τα κόμματα της άκρας αριστεράς θεωρούν ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί απειλή για τους στόχους τους και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να παρέχει τις πολιτικές εκείνες που τα εν λόγω κόμματα θεωρούν απαραίτητες για τη χαλιναγώγηση των αγορών όπως για παράδειγμα δημόσιο έλεγχο επί των ροών κεφαλαίου, εκτεταμένες δημόσιες επενδύσεις στη βιομηχανική πολιτική και νομοθετημένο δικαίωμα στην εργασία. Πλησιάζοντας στο κέντρο του άξονα τα κόμματα αρχίζουν να υιοθετούν περισσότερο θετικές στάσεις. Έτσι λόγω χάρη, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα τείνουν να είναι περισσότερο φιλικά προς την ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθότι αυτή αν και εντατικοποιεί τον διεθνή ανταγωνισμό υπονομεύοντας τα επιτεύγματα της σοσιαλδημοκρατίας στο εθνικό επίπεδο, εν τούτοις δημιουργεί παράλληλα δημοκρατικούς θεσμούς ικανούς να προωθούν πολιτικές πχ για την απασχόληση και το περιβάλλον στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Ομοίως, και τα κόμματα της κέντρο-δεξιάς, τείνουν να υποστηρίζουν την ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, κυρίως την ιδέα της ενιαίας αγοράς, όμως αντιτίθενται σε κάθε πολιτική που έχει ως στόχο τη ρύθμιση του καπιταλισμού.

Ο δεύτερος άξονας, ο λεγόμενος GAL/TAN, διαφοροποιεί τα κόμματα τοποθετώντας αντίστοιχα στον έναν πόλο εκείνα που προάγουν πιο φιλελεύθερες ιδέες και υποστηρίζουν εναλλακτικές και πράσινες πολιτικές και στον άλλο εκείνα που διακρίνονται για τον αγώνα τους υπέρ της διατήρησης παραδοσιακών αξιών, υπέρ της προάσπισης της εθνικής κυριαρχίας και κατά της μετανάστευσης. Έτσι, τα πρώτα τείνουν να υποστηρίζουν μεταξύ άλλων τη διεύρυνση των προσωπικών ελευθεριών και δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα των γυναικών στην άμβλωση ή τους γάμους μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου και εναντιώνονται σε κάθε είδους διακρίσεις στη βάση θρησκευτικών, σεξουαλικών και πολιτικών πεποιθήσεων. Τα δεύτερα από την άλλη αντιλαμβάνονται την κυβέρνηση ως μια ισχυρή πηγή εξουσίας που πρέπει να λειτουργεί ως η φωνή της ηθικής. Για αυτά τα κόμματα η τάξη είναι

κατά πολύ προτιμότερη από την απεριόριστη ελευθερία. Ο άξονας αυτός βοηθάει κατά κύριο λόγο στην ερμηνεία της στάσης των νέων δεξιών και ακραίων δεξιών κομμάτων. Τα ακραία δεξιά και τα λαϊκιστικά κόμματα, τα οποία βρίσκονται πιο κοντά στον πόλο TAN, διακρίνονται για τις εθνικιστικές τους τάσεις. Τα κόμματα αυτά απορρίπτουν την περαιτέρω ολοκλήρωση υπερασπιζόμενα την εθνική κυριαρχία και την υπεροχή του εθνικού έναντι του ευρωπαϊκού δικαίου ασκώντας δριμεία κριτική στο φαινόμενο της μετανάστευσης (Hooghe et al., 2002).

Παρά όμως το γεγονός ότι η ιδεολογία αποτελεί ένα χρήσιμο σημείο αφετηρίας εν τούτοις δεν αρκεί για να ερμηνευθούν με ακρίβεια οι αιτίες που οδηγούν ένα κόμμα να υιοθετεί αρνητική ή θετική στάση απέναντι στο ευρωπαϊκό ζήτημα. Αυτό συμβαίνει καθότι άλλοι, λιγότερο εμφανείς παράγοντες, εμπλέκονται στο παιχνίδι προσδίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα σε γεγονότα που εύκολα θα μπορούσαν μέχρι πρότινος να αγνοηθούν. Ένας από αυτούς τους παράγοντες είναι και η στρατηγική.

Σε μια από τις πρώτες απόπειρες συγκριτικής και συστηματικής μελέτης του κομματικού ευρωσκεπτικισμού, ο Taggart (1998) τονίζει πως κόμματα που βρίσκονται στα περιθώρια του κομματικού συστήματος τείνουν να υιοθετούν αρνητική στάση ως προς το ευρωπαϊκό ζήτημα κυρίως σε μια προσπάθειά τους να διαφοροποιηθούν από τα επικρατούντα κόμματα τα οποία, σε γενικές γραμμές, φαίνεται να υιοθετούν πιο ουδέτερες στάσεις. Με αυτόν τον τρόπο τα κόμματα αυτά επιδιώκουν να δηλώσουν στους ψηφοφόρους ότι αν και είναι αληθινά κόμματα εν τούτοις είναι διαφορετικά από τα υπόλοιπα. Αυτό ισχύει για τα κόμματα τόσο της δεξιάς, όσο και της αριστεράς.

Πέρα όμως της στρατηγικής, πολλοί συγγραφείς θίγουν και το ζήτημα των διακριτών εθνικών παραγόντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενώνει χώρες με διακριτές ιστορίες, παραδόσεις και θεσμούς. Τα πολιτικά κόμματα αποτελούν κατά κύριο λόγο εθνικά και κατ' επέκταση τοπικά φαινόμενα έχοντας τη δική τους ταυτότητα η οποία σφυρηλατήθηκε επηρεασμένη από την εθνική και τοπική ιστορία και κουλτούρα (Gaffney, 1996 οπ. αναφ. στο Hellstrom, 2008). Συνεπώς οι ιστορικές εμπειρίες μιας χώρας επηρεάζουν ως ένα βαθμό τη στάση που θα κρατήσουν ενδεχομένως τα κόμματα αυτής ως προς το ευρωπαϊκό ζήτημα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης του πώς οι επιδράσεις αυτών των τριών παραγόντων, δηλαδή της ιδεολογίας, της στρατηγικής και της ιστορικής εμπειρίας, διαπλέκονται

μεταξύ τους συνθέτοντας την ευρωσκεπτικιστική στάση του Βρετανικού Συντηρητικού Κόμματος.

7.1.1 ΤΟ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΙΣΤΟΡΙΑ»

Τμήμα της ερμηνείας του ευρωσκεπτικισμού του Συντηρητικού Κόμματος βρίσκεται πίσω από το ευρύτερο ιστορικό και πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται το κόμμα. Η Βρετανία θεωρείται παραδοσιακά ένα από τα πιο ευρωσκεπτικιστικά κράτη της ΕΕ. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το ότι αυτή αποτελεί ένα ισχυρό κράτος εντός της Ένωσης οδήγησε μια μεγάλη μερίδα ερευνητών να αναζητήσουν ποια ήταν τα κύρια αίτια του φαινομένου αυτού. Ένα τμήμα της διεθνούς βιβλιογραφίας επικεντρώνεται στην ανάλυση ιστορικών, πολιτισμικών και οικονομικών λόγων οι οποίοι προσέδωσαν στη Βρετανία μια διαφορετικότητα που δεν μπορεί να «υποταχθεί» εντός της Ένωσης. Υποστηρίζεται για παράδειγμα μεταξύ άλλων πως το ιστορικό παρελθόν της χώρας, το status της ως πρώην παγκόσμια δύναμη, η αίσθηση ισχυρών δεσμών με τις χώρες της Κοινοπολιτείας, ο φόβος διατάραξης των σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι προκαταλήψεις απέναντι στις πραγματικές προθέσεις της Γαλλίας και πιο πρόσφατα της Γερμανίας και τα διακριτά οικονομικά συμφέροντα της χώρας είναι μόνο μερικοί από τους λόγους που ώθησαν τους Βρετανούς στην τήρηση μιας μάλλον αρκετά επιφυλακτικής στάσης απέναντι στην Ένωση και την προοπτική της περαιτέρω ολοκλήρωσης (George, 2000).

Άλλοι αναλυτές, όπως ο Aspinwall (2000) απορρίπτουν τους παραπάνω ισχυρισμούς επισείοντας την προσοχή στην ιδιαιτερότητα των βρετανικών θεσμικών μηχανισμών, όπως για παράδειγμα του εκλογικού συστήματος της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, ο Aspinwall υποστηρίζει ότι το εκλογικό σύστημα της Βρετανίας, το πλειοψηφικό σε μονοεδρικές περιφέρειες, αναπτύσσει φυγόκεντρες δυνάμεις και συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας επιφυλακτικής στάσης απέναντι στο ευρωπαϊκό ζήτημα. Το σύστημα αυτό ενισχύει κατά κανόνα τη δημιουργία μονοκομματικών κυβερνήσεων ενώ παράλληλα, ευνοεί τα δύο κύρια κόμματα τιμωρώντας αντίστοιχα τα μικρότερα. Στην πράξη κάτι τέτοιο σημαίνει ότι για να αυξήσει κανείς τις πιθανότητες εκλογής του το πιο πιθανό είναι να αναζητήσει την ένταξή του σε ένα από τα δύο κύρια κόμματα. Ως αποτέλεσμα, υποψήφιοι με αντιευρωπαϊκές απόψεις που προέρχονται κυρίως από τα άκρα του πολιτικού φάσματος έλκονται και συγκεντρώνονται στα δύο

κύρια κόμματα της χώρας με συνέπεια τα δύο μεγάλα κόμματα να περιλαμβάνουν στις τάξεις μεγάλο αριθμό αντι-ευρωπαϊστών. Η ηγεσία των κομμάτων καλείται λοιπόν να βρει τρόπο να ισορροπήσει τις δύο αντιτιθέμενες τάσεις στο εσωτερικό του κόμματος (υπέρ και κατά της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης) για να διατηρήσει την κομματική ενότητα. Το σημείο ισορροπίας θα αναζητηθεί κάπου ανάμεσα στο φιλοευρωπαϊκό κέντρο και το αντιευρωπαϊκό άκρο.

Ο Gifford (2006) από την άλλη υποστηρίζει πως η ανάδυση και επικράτηση του ευρωσκεπτικισμού στη Βρετανία υπήρξε αποτέλεσμα μιας διπλής κρίσης, αρχικά μιας κρίσης εθνικής ταυτότητας και στην πορεία μιας κρίσης του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος. Πιο αναλυτικά, η εθνική ταυτότητα της Βρετανίας ήταν στενά συνδεδεμένη με το αυτοκρατορικό της παρελθόν. Κατά συνέπεια, στη μετά-αυτοκρατορική εποχή, όταν πλέον η ταυτότητα αυτή άρχισε να χάνει την προηγούμενη της υπόσταση, η έννοια του έθνους έπρεπε να ξανά οικοδομηθεί. Ήταν απαραίτητη η ύπαρξη ενός «άλλου» απέναντι στον οποίο η Βρετανία θα μπορούσε να επαναπροσδιορίσει την ταυτότητά της. Αυτόν τον ρόλο τον έπαιξε ήδη από τη δεκαετία του '70 η Ευρώπη.

Παρ' όλα αυτά μια σειρά κυβερνήσεων επεδίωξαν την ένταξη της Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τη δεκαετία του 1960 ως μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού της χώρας. Η προσπάθεια αυτή όμως υπήρξε ιδιαίτερος δύσκολη. Αιτία αυτής της δυσκολίας υπήρξε η δομική κρίση με την οποία βρέθηκε αντιμέτωπο το πολιτικό σύστημα της χώρας, και η οποία μεταφραζόταν σε αδυναμία να δημιουργηθούν ικανές κυβερνήσεις που θα έθεταν ένα τέλος στην οικονομική ύφεση και θα κατάφερναν να προωθήσουν σχέδια εκσυγχρονισμού. Το πολιτικό σύστημα άρχισε να χάνει την υποστήριξη των πολιτών. Από τη στιγμή που το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα απεδείχθη ανεπαρκές τα κόμματα στην προσπάθειά τους να επανανομιμοποιηθούν στα μάτια των πολιτών άρχισαν να στρέφονται σε λαϊκιστικές πολιτικές, κύριο περιεχόμενο των οποίων υπήρξε η προσπάθεια οικοδόμησης μιας λαϊκής συναίνεσης για να βγει η χώρα από το αδιέξοδο. Η συναίνεση αυτή κατευθυνόταν ενάντια στο υπάρχον πολιτικό σύστημα και κατ' επέκταση στις πολιτικές που αυτό προωθούσε, όπως ήταν η ένταξη στην ΕΚ (Gifford, 2006).

Όποια όμως κι αν είναι η πραγματική αιτία γεγονός παραμένει ότι ο ευρωσκεπτικισμός αποτελεί για τη χώρα ένα επίμονο φαινόμενο ενώ παράλληλα ασκεί μεγάλη επιρροή εντός της πολιτικής της ζωής. Η ανάδειξη δύο κομμάτων, του Κόμματος Ανεξαρτησίας (UKIP) και του Referendum Party τη δεκαετία του 1990 τα

οποία ως επί το πλείστο άντλησαν υποστήριξη εξ αιτίας της αντιευρωπαϊκής τους στάσης, είναι χαρακτηριστική της επιρροής αυτής. Για τους ίδιους τους Συντηρητικούς έφερε στην επιφάνεια ένα ζήτημα που επρόκειτο να διχάσει το κόμμα και σε ορισμένες περιπτώσεις να το οδηγήσει σε απώλεια ψήφων. Συγκεκριμένα, το Referendum Party κόστισε αρκετές έδρες στις εκλογές του 1997 στους Συντηρητικούς οι οποίοι διχάστηκαν ως προς το ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στέλνοντας μπερδεμένα σημάδια στους ψηφοφόρους τους οδηγώντας τους τελευταίους σε πιο ξεκάθαρες εναλλακτικές (McAllister & Studlar, 2000). Ανάλογη είναι η κατάσταση και όσον αφορά το UKIP στα δεξιά των Συντηρητικών που ιδρύθηκε το 1993 με βασικό του στοιχείο την εναντίωση στην προσχώρηση της Βρετανίας στην ΕΕ. Το συγκεκριμένο κόμμα αν και εμφανίζει εντυπωσιακά ποσοστά στις ευρωεκλογές, στις εθνικές δεν έχει την ίδια επιτυχία. Αποτελεί παρ' όλα αυτά γεγονός πως το UKIP αντλεί το μεγαλύτερο μέρος των ψηφοφόρων του από τους Συντηρητικούς και κατά συνέπεια έχει προκαλέσει πονοκέφαλο στους τελευταίους. Ο ευρωσκεπτικισμός αποτελεί το σημαντικότερο ζήτημα στον μεταξύ τους ανταγωνισμό, με το UKIP να προσπαθεί να εκμεταλλευθεί και να εντείνει την (απορρέουσα παραδοσιακά από το ευρωπαϊκό ζήτημα) διχόνοια στο εσωτερικό των Συντηρητικών είτε δίνοντας έμφαση σε ζητήματα που αποτελούν αγκάθι για το Συντηρητικό Κόμμα, όπως η εντός της ΕΕ μετανάστευση, είτε προκαλώντας προτείνοντας για παράδειγμα το 2010 να μη συμμετέχει στις γενικές εκλογές αν οι Συντηρητικοί υποσχόταν να προσφέρουν ένα δεσμευτικό δημοψήφισμα για το ευρωπαϊκό ζήτημα. Παράλληλα το UKIP παρουσιάζεται ως ένα επιπλέον ισχυρό όπλο στα χέρια των πιο σκληροπυρηνικών ευρωσκεπτικιστών εντός του Συντηρητικού Κόμματος που πιέζουν ακόμα περισσότερο την ηγεσία να σκληρύνει τη στάση της απέναντι στο ευρωπαϊκό ζήτημα (Lynch & Whitaker, 2013b).

7.1.2 Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ»

Για μεγάλο χρονικό διάστημα οι Συντηρητικοί παρουσιαζόταν διχασμένοι ως προς το ζήτημα της περαιτέρω Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο διχασμός αυτός υπήρξε απόρροια της σύγκρουσης, στο εσωτερικό του κόμματος, μεταξύ των φιλελεύθερων και των εθνικιστικών στοιχείων του. Η σύγκρουση αυτή βέβαια δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση βρετανική καινοτομία.

Πολλά συντηρητικά κόμματα περιλαμβάνουν στο εσωτερικό τους δύο επιμέρους ιδεολογίες: αυτή του νεοφιλελευθερισμού και αυτή της προάσπισης της εθνικής υπόστασης. Για τους νεοφιλελεύθερους η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι αποδεκτή στο βαθμό που μια τέτοια εξέλιξη οδηγεί στη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού καθεστώτος εντός μιας ενιαίας αγοράς. Για αυτούς η ευρωπαϊκή ενοποίηση πρέπει να επικεντρωθεί στον οικονομικό τομέα αν και αναγνωρίζουν πως για να είναι κάτι τέτοιο εφικτό θα πρέπει να οικοδομηθούν και κάποιες ελάχιστες υπερεθνικές πολιτικές υποδομές. Οι νεοφιλελεύθεροι είναι ενάντια σε κάθε προοπτική περαιτέρω ολοκλήρωσης, είτε αυτή μεταφράζεται ως μεταφορά αρμοδιοτήτων στο ευρωπαϊκό επίπεδο, είτε ως προσπάθεια εκδημοκρατισμού του ευρωπαϊκού οικοδομήματος (Marks & Wilson, 2000).

Η ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού όμως συνυπάρχει με αυτήν του εθνικισμού. Πολλοί συντηρητικοί υπερασπίζονται την εθνική γλώσσα, τον πολιτισμό και την εθνική κυριαρχία και είναι ενάντια στις εξωτερικές πιέσεις από άλλες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Η άποψή τους για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση συμπυκνώνεται στη δήλωση ότι το εθνικό κράτος δεν πρέπει να μοιράζεται με τα ευρωπαϊκά όργανα το δικαίωμα να κυβερνά τους πολίτες που βρίσκονται στην επικράτειά του. Αυτό τους οδηγεί στο να απορρίπτουν κάθε προοπτική για ολοκλήρωση, είτε πρόκειται για πολιτική, είτε για οικονομική. Σε αυτό ακριβώς το τελευταίο σημείο έρχονται σε ρήξη με τους νεοφιλελεύθερους (Marks & Wilson, 2000).

Στην περίπτωση του Βρετανικού Συντηρητικού Κόμματος η επικράτηση εντός αυτού του φιλελεύθερου στοιχείου οδήγησε στην ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα στη βάση όμως καθαρά πραγματιστικών λόγων. Πιο συγκεκριμένα, για τους Συντηρητικούς η ένταξη σήμαινε αφ' ενός τη συμμετοχή σε ένα ισχυρό και συμπαγές σύστημα ικανό να αντιμετωπίσει την απειλή του κομμουνισμού και αφ' ετέρου, ο καθαρά οικονομικός χαρακτήρας αυτού του επιχειρήματος βοήθησε το κόμμα να προωθεί τους στόχους του χωρίς να τίγονται ζητήματα εθνικής κυριαρχίας. Με την πάροδο του χρόνου όμως τα επιχειρήματα αυτά έπαψαν να ισχύουν. Σε αυτό συνέβαλε η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και συνεπώς το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Ο διχασμός επανήλθε με αποκορύφωμά του την προοπτική συμμετοχής της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE). Για τους νεοφιλελεύθερους η ONE σήμαινε ένα βήμα μπροστά για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς όποτε την υποδέχθηκαν θετικά. Από την άλλη, για τους εθνικιστές συντηρητικούς σήμαινε πως

ένα σημαντικό στοιχείο της κρατικής κυριαρχίας, δηλαδή η ικανότητα του κράτους να ασκεί τη δική του νομισματική πολιτική, θα υποβαθμιζόταν σημαντικά και άρα θεωρήθηκε απορριπτέα (Marks & Wilson, 2000).

Αν και η επιρροή της ιδεολογίας είναι προφανής εντούτοις υπήρχαν και άλλοι λόγοι που ωθούσαν το κόμμα προς την υιοθέτηση ευρωσκεπτικιστικών απόψεων. Οι λόγοι αυτοί σχετίζονταν καθαρά με τα οφέλη που προσδοκούσε να αποκομίσει αυτό σε διάφορα επίπεδα.

7.1.3 Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ»

Ενισχύοντας τον παραπάνω συλλογισμό οι Maurer και Parkes (2006) υποστηρίζουν συγκεκριμένα ότι από αυτήν τη σκλήρυνση της στάσης τους οι Συντηρητικοί προσδοκούσαν να επωφεληθούν, σε επίπεδο κυρίως εκλογικό, εκμεταλλευόμενοι δύο πολύ σημαντικές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν μπροστά τους: αφενός ένα μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος, συμπεριλαμβανομένων και των κατ' εξοχήν ψηφοφόρων του κόμματος, παρουσιαζόταν δυσαρεστημένο με την Ευρωπαϊκή Ένωση και αφετέρου, η φιλοευρωπαϊκή στάση που άρχισε σταδιακά να υιοθετεί το Εργατικό Κόμμα ενίσχυε την ευρωσκεπτικιστική τάση των Συντηρητικών, οι οποίοι αναζητούσαν ένα τρόπο διαφοροποίησης από το κυριότερό τους αντίπαλο κόμμα το οποίο είχε υιοθετήσει σε πολλά ζητήματα παρόμοιες με αυτούς απόψεις.

Πέραν όμως των παραπάνω συγκυριών, υπήρχαν και άλλοι λόγοι που ωθούσαν προς την υιοθέτηση τέτοιων απόψεων. Οι Maurer και Parkes (2006) τονίζουν επιπλέον πως εάν η υιοθέτηση ευρωσκεπτικιστικών απόψεων δεν ενίσχυε τις πιθανότητες επαγγελματικής ανέλιξης και (σε λιγότερο βαθμό) τις πιθανότητες επανεκλογής ορισμένων κομματικών στελεχών και αν η ηγεσία με τη σειρά της κατάφερνε να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις όποιες επαναστατικές τάσεις εντός του κόμματος, τότε σε αυτή τη περίπτωση είναι πιθανόν οι Συντηρητικοί να είχαν υιοθετήσει μια περισσότερο φιλοευρωπαϊκή άποψη. Είναι όμως γεγονός πως το κόμμα παρουσιαζόταν διχασμένο σε δύο επίπεδα: το ευρωπαϊκό και το εθνικό.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είχε πολύ διαφορετικές επιπτώσεις στην καριέρα και την προοπτική των ευρωβουλευτών και των βουλευτών του κόμματος. Έτσι, ενώ για τους πρώτους, η επέκταση των εξουσιών της Ένωσης σε νέους τομείς και η ενίσχυση της λήψης αποφάσεων με την «κοινοτική μέθοδο» ταυτιζόταν με αύξηση της επιρροής τους, για τους τελευταίους σήμαινε μείωση της δύναμής τους και συνεπώς την

αντιμετώπιζαν με καχυποψία. Παράλληλα, κάποιοι φιλόδοξοι πολιτικοί παράγοντες, επιδιώκοντας την ανέλιξή τους μέσα στο κόμμα και την απόκτηση επιρροής επί της ηγεσίας του κόμματος, προωθούσαν ευρωσκεπτικιστικές συμπεριφορές σε στιγμές που είτε για λόγους εκλογικούς, είτε για λόγους άσκησης πολιτικής, η ηγεσία προσπαθούσε να τις κατευνάσει (Maurer & Parkes, 2006). Παράδειγμα τέτοιων εσωτερικών πιέσεων αποτέλεσε για πολλούς η απόφαση αποχώρησης των Συντηρητικών από το EPP. Στο σημείο αυτό δηλαδή μπαίνουν στο παιχνίδι τα συγκρουόμενα συμφέροντα των βουλευτών του κόμματος που ωθούν περαιτέρω στην απομάκρυνση από το EPP. Η λεπτομερής ανάλυση που ακολουθεί φωτίζει με περισσότερη σαφήνεια τα γεγονότα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ

Το ζήτημα της αποχώρησης των Βρετανών Συντηρητικών από το EPP αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων ήδη από τη δεκαετία του 1990 όμως επανήλθε δυναμικά στο προσκήνιο κατά την αναμέτρηση για την ανάδειξη του ηγέτη του κόμματος το 2005 όταν πολλοί βουλευτές δήλωσαν ότι η υποστήριξή τους θα εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από τη δέσμευση να αποχωρήσουν οι Συντηρητικοί από το EPP.

Οι εκκλήσεις για αποχώρηση από το EPP ήταν περισσότερο ηχηρές στο εθνικό επίπεδο όπου τα πιθανά οφέλη, τα οποία σχετιζόταν με την αυξημένη επιρροή για την προώθηση πολιτικών και με την κατοχή σημαντικών θέσεων εντός του Κοινοβουλίου, δεν είχαν ιδιαίτερη σημασία. Ακόμα όμως και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, υπήρχε μια σημαντική ομάδα ευρωσκεπτικιστών οι οποίοι είχαν εκλεγεί πρόσφατα πράγμα που σήμαινε πως αποκλειόταν από τα οφέλη που απέφερε στην εθνική αντιπροσωπεία η συμμετοχή στην ομάδα του EPP. Η δημιουργία ως εκ τούτου μιας νέας πολιτικής ομάδας ή η προσχώρηση σε μια ήδη υπάρχουσα σήμαινε για αυτούς έναν πιο σύντομο δρόμο προς την απόκτηση θέσεων με επιρροή (Maurer et al., 2008). Με δεδομένα τα παραπάνω, ο Liam Fox, ένας εκ των υποψηφίων, ήταν ο πρώτος που δεσμεύτηκε δημοσίως να αποσύρει τους Βρετανούς Συντηρητικούς από την ομάδα των χριστιανοδημοκρατών και να δημιουργήσει μια νέα πολιτική ομάδα. Λίγο αργότερα ο Cameron έδωσε την ίδια υπόσχεση και κατάφερε να πάρει με το μέρος του τη δεξιά παράταξη του κόμματος και να αναδειχθεί ο τελικός νικητής (Watt,

2009). Το κατά πόσο η υπόσχεσή του αυτή ήταν ο παράγοντας εκείνος που διαμόρφωσε το τελικό αποτέλεσμα δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα παρ' όλα αυτά αξίζει να σημειωθεί πως την περίοδο εκείνη, σύμφωνα με τους Heppell και Hill (2009), η ιδεολογική σύνθεση του κόμματος ήταν τέτοια που θα δικαιολογούσε την τυχόν μη επιτυχή έκβαση της εκστρατείας για τον Cameron. Συγκεκριμένα οι πολιτικοί εκείνοι που ασπάζονταν τον κοινωνικό συντηρητισμό αριθμούσαν τους 145 έναντι 28 που ασπάζονταν τον κοινωνικό φιλελευθερισμό του Cameron, ενώ παρόμοια ήταν η εικόνα και στην οικονομική πολιτική όπου κυριαρχούσε ο Θατσερικός οικονομικός φιλελευθερισμός τον οποίο ο Cameron επιθυμούσε να αφήσει στο παρελθόν. Όσον αφορά τέλος το ζήτημα της Ευρώπης τα πράγματα ήταν εντελώς ξεκάθαρα με τους φιλοευρωπαϊστές να αποτελούν εμφανώς τη μειοψηφία (Heppell & Hill, 2009).

Μετά την ανάδειξή του στην ηγεσία του κόμματος ο Cameron θέλησε να καταστήσει το κόμμα περισσότερο «κερδοφόρο» εκλογικά τοποθετώντας το προς το κέντρο του πολιτικού φάσματος προωθώντας πολιτικές που θα είχαν μεγαλύτερη απήχηση στο εκλογικό σώμα. Εν τούτοις, για να μπορέσει να πραγματοποιήσει αυτές τις πολιτικές θα έπρεπε να έχει και την υποστήριξη των ευρωσκεπτικιστών εντός του κόμματος για τους οποίους η αποχώρηση από το EPP βρισκόταν στο επίκεντρο των επιδιώξεών τους. Οι απόψεις των τελευταίων μάλιστα (σε γενικές γραμμές υποστήριζαν μη παρεμβατικές και κοινωνικά συντηρητικές πολιτικές) ερχόταν σε σύγκρουση με το πλαίσιο πολιτικής που ήθελε να εφαρμόσει ο Cameron. Αυτό στην ουσία σήμαινε πως η πιθανή αποχώρηση από το EPP θα λειτουργούσε ενδεχομένως ως αντάλλαγμα για τον μετριασμό των θέσεών τους ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την υλοποίηση των αλλαγών που ήθελε να επιφέρει ο Cameron εφόσον φυσικά οι διάφοροι τρόποι διαχείρισης των αντιτιθέμενων τάσεων από την ηγεσία αποτύγχαναν.

Αρχικά υπήρχαν οι υποψίες ότι ο Cameron στην προσπάθειά του να εξασφαλίσει την εφαρμογή των αλλαγών που επιθυμούσε θα ακολουθούσε μια αυστηρή ευρωσκεπτικιστική γραμμή προκειμένου να κερδίσει την υποστήριξη των ευρωσκεπτικιστών βουλευτών του κόμματος κάνοντας υποχωρήσεις σε έναν τομέα, όπως αυτός της Ευρώπης, στον οποίο η θέση της κοινής γνώμης εμφάνιζε έντονη ασυμμετρία προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Αντιθέτως όμως ο Cameron υιοθέτησε μια πιο έξυπνη τακτική: αντί να προωθήσει μια σκληρή ευρωσκεπτικιστική πολιτική προτίμησε να αποπολιτικοποιήσει το ευρωπαϊκό ζήτημα μέχρις ότου να μπορέσει να εφαρμόσει τις αλλαγές που

επιθυμούσε. Όμως δεν είχε αρκετό χρόνο στη διάθεσή του για να μπορέσει να αποκτήσει σημαντικό έλεγχο επί του κόμματος. Παράλληλα αντιμετώπιζε συνεχώς πιέσεις από ορισμένους ευρωσκεπτικιστές ευρωβουλευτές οι οποίοι απειλούσαν να εγκαταλείψουν το EPP και να συνεχίσουν ως ανεξάρτητοι εάν δε βρισκόταν άμεσα μια λύση. Σύντομα κλήθηκε να υλοποιήσει την υπόσχεση που είχε δώσει, όμως έγινε αντιληπτό ότι κάτι τέτοιο δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί όσο άμεσα ήλπιζαν ορισμένοι. Έτσι τον Ιούλιο του 2006 ο Cameron ανακοίνωσε πως μια νέα ομάδα δε θα μπορούσε να δημιουργηθεί παρά μόνο μετά τις ευρωεκλογές του 2009 (Maurer & Parkes, 2006). Η αναβολή αυτή οφειλόταν σε πολλούς λόγους μεταξύ αυτών η αδυναμία εύρεσης συμμάχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9. ΠΡΟΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ

Αρχικά οι Συντηρητικοί αρνούταν να αποκαλύψουν ποια ήταν τα κόμματα εκείνα τα οποία εμφανίζονταν ως οι πιο πιθανοί νέοι συνεργάτες τους. Απέριπταν όμως εξ αρχής κάθε ενδεχόμενο συνεργασίας με την ηγέτιδα του Γαλλικού Μετώπου (Front National, FN), Marine Le Pen και την Allesandra Mussolini, εγγονή του Ιταλού δικτάτορα (Castle, 2006). Η ηγεσία των Συντηρητικών είχε άλλωστε καταστήσει σαφές ότι επιθυμούσε τη συνεργασία με κεντροδεξιά κόμματα. Παρ' όλα αυτά τα περισσότερα ήταν ήδη πλήρη μέλη του EPP και οι πιθανότητες να το εγκαταλείψουν, στα μέσα μάλιστα της κοινοβουλευτικής θητείας, ήταν στην ουσία ελάχιστες.

Ως εκ τούτου η αναζήτηση των πιθανών συνεργατών ξεκίνησε όπως ήταν φυσικό από την ομάδα των Ευρωπαίων Δημοκρατών του EPP. Σε αυτή, μαζί με τους Βρετανούς Συντηρητικούς συμμετείχαν το Ενωτικό Κόμμα της Ιρλανδίας (UUP) με έναν ευρωβουλευτή, το Πολιτικό Δημοκρατικό Κόμμα της Τσεχίας (ODS) με εννέα ευρωβουλευτές και το ιταλικό Κόμμα Συνταξιούχων με έναν ευρωβουλευτή. Στην ομάδα των Ευρωπαίων Δημοκρατών συμμετείχε και το Λαϊκό Κόμμα της Πορτογαλίας του οποίου όμως οι μοναδικοί δύο ευρωβουλευτές την επόμενη χρονιά εντάχθηκαν στο EPP. Από τα παραπάνω κόμματα, το UUP δε θα μπορούσε να βοηθήσει στην προϋπόθεση της εθνικότητας που απαιτούσαν οι κανόνες του Κοινοβουλίου (25 Ευρωβουλευτές από 7 κράτη μέλη), ενώ ο Carlo Fattuzo του κόμματος των Συνταξιούχων δεν ήταν πρόθυμος να εγκαταλείψει το EPP. Οι δύο

πιθανότεροι υποψήφιοι ήταν το ODS και το κόμμα Νόμος και Δικαιοσύνη (PiS) της Πολωνίας (μέλος την περίοδο εκείνη της ομάδας Ένωση για μια Ευρώπη των Εθνών, UEN). Αν και για τα συγκεκριμένα κόμματα θα γίνει λόγος αναλυτικά παρακάτω, εν τούτοις στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως παρά το γεγονός ότι προσέλκυσαν ένα μεγάλο μέρος της επιθετικότητας του βρετανικού κυρίως τύπου επρόκειτο στην ουσία για ισχυρούς παίχτες στο εθνικό επίπεδο, με μεγάλη εκλογική βάση. Εξ αιτίας μάλιστα της διαφορετικής πολιτικής εμπειρίας που βίωσαν λόγω του κομμουνιστικού καθεστώτος, η οποιαδήποτε προσπάθεια κατανόησης του λόγου και των επιλογών τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το ξεχωριστό αυτό πλαίσιο ανάπτυξής τους.

Η συνεργασία των Συντηρητικών με τα δύο αυτά κόμματα είχε ξεκινήσει εδώ και καιρό. Συγκεκριμένα, τον Ιούλιο του 2003 και ενώ οι προετοιμασίες για την ένταξη των χωρών της ΚΑΕ βρισκόταν σε εξέλιξη, οι Βρετανοί Συντηρητικοί, το ODS και το PiS υιοθέτησαν μια διακήρυξη εκφράζοντας την κοινή τους πρόθεση να προωθήσουν μια «ευρωρεαλιστική» πολιτική, μια εναλλακτική λύση στο φεντεραλιστικό μοντέλο της Ένωσης. Μέσω αυτής τους της διακήρυξης αντιτάχθηκαν στη δημιουργία ενός «ευρωπαϊκού υπερκράτους» υποστηρίζοντας την ανάγκη συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών σε εθελοντικό επίπεδο και τον σεβασμό της εθνικής διαφορετικότητας (Cabada, 2011). Οι συγκεκριμένες κινήσεις είχαν ως αποτέλεσμα μετά τις ευρωεκλογές του 2004 (όταν πλέον ξεκίνησε και η ένταξη των κομμάτων της ΚΑΕ στο ΕΚ) να ανακύψουν διαφωνίες εντός του ΕΡΡ σχετικά με το κατά πόσο θα μπορούσαν πράγματι αυτά τα νέα κεντροδεξιά κόμματα να ενσωματωθούν στους κόλπους του. Διαφωνίες για παράδειγμα εκφράστηκαν από Γερμανούς Χριστιανοδημοκράτες στην προοπτική ένταξης του ODS στο ΕΡΡ εξ αιτίας αφενός του ευρωσκεπτικιστικού λόγου του, που ήταν στενά συνδεδεμένος με τον πρώην ηγέτη του κόμματος, τον Vaclav Klaus και αφετέρου εξ αιτίας της απροθυμίας του ODS να καταργήσει τα λεγόμενα «Διατάγματα Μπένες» τα οποία καθιστούσαν νόμιμο τον διωγμό περίπου 2,5 εκατομμυρίων Γερμανόφωνων από τα εδάφη της Τσεχοσλοβακίας μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Kubosova, 2004).

Όταν έφτασε η ώρα ένταξής του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το ODS αποφάσισε εν τέλει να ενταχθεί στο ΕΡΡ στο πλευρό όμως των Βρετανών Συντηρητικών, στην ομάδα των Ευρωπαϊών Δημοκρατών. Η απόφασή του αυτή δικαιολογείται κατ' αρχήν αν ληφθεί υπόψη η έλξη που άσκησαν στο κόμμα δύο πολύ ισχυροί πόλοι επιρροής κατά τη μεταβατική περίοδο. Ο ένας πόλος περιλάμβανε τα γερμανικά κόμματα ΚΑΣ

και CDU, όπως άλλωστε θα ανέμενε κανείς λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας μεταξύ των δύο χωρών (Τσεχίας-Γερμανίας), ενώ ο άλλος πόλος επιρροής περιλάμβανε το κόμμα των Βρετανών Συντηρητικών τις διεθνείς επιχειρήσεις του οποίου επέβλεπε την περίοδο εκείνη ο Geoffrey Pattie, πολύ στενός συνεργάτης της Margaret Thatcher. Οι επαφές μεταξύ του ODS και των Βρετανών Συντηρητικών χρονολογούνται ήδη από την εποχή ίδρυσης του πρώτου, το 1991. Ο ιδρυτής του κόμματος, ο Vaclav Klaus, υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής των φιλελεύθερων-συντηρητικών ιδεών της Thatcher όπως άλλωστε και αρκετοί από τους μετέπειτα αρχηγούς του κόμματος. Οι προσωπικοί και ιδεολογικοί δεσμοί που καλλιεργήθηκαν εκείνη την περίοδο με τους Βρετανούς Συντηρητικούς επρόκειτο να κρατήσουν για χρόνια. Η σχέση όμως με το EPP αποδείχθηκε μια μάλλον δύσκολη υπόθεση. Κύρια αιτία αυτού υπήρξε η ασυμφωνία που προέκυψε σε δύο ουσιαστικά ζητήματα. Αφενός εντός του EPP η κυριαρχία των χριστιανοδημοκρατικών κομμάτων αποτελούσε πρόβλημα για πολιτικούς που είχαν μεγαλώσει με μια πιο αυστηρή κουλτούρα όπως αυτή του Προτεσταντισμού. Αφετέρου ο φεντεραλισμός του EPP ήταν κάτι που το ODS δεν μπορούσε να αποδεχθεί. Πολλές φορές μάλιστα το ODS κατηγορούσε το EPP ότι σπαταλούσε πόρους για την προώθηση της «φεντεραλιστικής του προπαγάνδας» τη στιγμή που δε σεβόταν τις οικονομικές δεσμεύσεις που είχε δώσει απέναντι στους Ευρωπαίους Δημοκράτες οι οποίοι δυσκολεύονταν να χρηματοδοτήσουν τα συνέδριά τους (Hanley, 2008).

Με δεδομένα τα παραπάνω η απόφαση του ODS, τον Ιούλιο του 2006, να αναβάλει προσωρινά τις συνομιλίες για ίδρυση νέα ομάδας με τους Βρετανούς Συντηρητικούς ξάφνιασε αρκετούς. Η απόφαση αυτή συνδεόταν στενά με τις εθνικές εκλογές του Ιουνίου στην Τσεχία οι οποίες, λόγω της οριακής νίκης του ODS και του διχασμού της χώρας μεταξύ της κεντροδεξιάς και της αριστεράς (εκπροσωπούμενη από τους Σοσιαλδημοκράτες και τους Κομμουνιστές) απαιτούσαν τον σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας. Ως εκ τούτου, όπως δήλωσε ο αρχηγός της αντιπροσωπείας του ODS στο EK, Jan Zahradil, το κόμμα δεν επιθυμούσε οι συζητήσεις για τη δημιουργία μιας νέας ομάδας στο EK να συμπέσουν με τις διαπραγματεύσεις (με φιλοευρωπαϊκά κόμματα) για το σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας στη χώρα (Kubosova, 2006d). Στο εσωτερικό του κόμματος άλλωστε υπήρχε ήδη διαφωνία όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα αφού ο τότε αρχηγός του κόμματος και πρωθυπουργός της Τσεχίας, Mirek Topolánek, θεωρούσε ότι η απόφαση αποχώρησης από το ΕΛΚ

ενδεχομένως να αποδυνάμωνε τη θέση του απέναντι σε ισχυρούς Ευρωπαίους ηγέτες όπως η Angela Merkel (Kubosova, 2006b).

Όσον αφορά τον έτερο εν δυνάμει εταίρο των Συντηρητικών, το PiS, αυτό ακολούθησε μια διαφορετική πορεία εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία χαρακτηρίστηκε από την ένταξή του αρχικά στη συντηρητική ευρωσκεπτικιστική ομάδα Ένωση για μια Ευρώπη των Εθνών (UEN). Η απόφαση αυτή συνδεόταν αφενός με την ιδεολογική τοποθέτηση του κόμματος (σε εθνικό επίπεδο) στη συντηρητική δεξιά και αφετέρου με την προσπάθειά του να διαφοροποιηθεί από τον κυριότερο αντίπαλό του το κόμμα Πολιτική Πλατφόρμα (PO) (μέλος του EPP) το οποίο γενικά θεωρούνταν ως πιο φιλοευρωπαϊκό. Οι Ευρωβουλευτές του κόμματος ως εκ τούτου τόνιζαν συνεχώς τα οφέλη που αποκόμιζαν από την ένταξή τους σε μια μικρή ομάδα την οποία μπορούσαν να επηρεάσουν πιο εύκολα από ότι το «Γερμανοκρατούμενο», όπως το χαρακτήριζαν, EPP.

Από την στιγμή που το ODS δήλωσε ότι δε θα μπορούσε να εγκαταλείψει το EPP το 2006, οι Συντηρητικοί απέκλεισαν την πιθανότητα να δημιουργήσουν μια νέα ομάδα έχοντας ως κύριο σύμμαχό τους το PiS, του οποίου ο κοινωνικός συντηρητισμός και ο οικονομικός εθνικισμός ερχόταν σε αντίθεση με τον σύγχρονο συντηρητισμό που προωθούσε ο Cameron. Άλλωστε το εν λόγω κόμμα συμμετείχε την περίοδο εκείνη σε κυβέρνηση συνεργασίας με το κοινωνικά συντηρητικό League of Polish Families και το αγροτικό Self-Defense Party πράγμα που ενίσχυε τις αμφιβολίες ως προς την καταλληλότητα του ως πιθανός σύμμαχος των Συντηρητικών (Lynch & Whitaker, 2007).

Όταν πλέον όλα τα διαπραγματευτικά περιθώρια είχαν εξαντληθεί, οι Συντηρητικοί ανακοίνωσαν ότι η νέα ομάδα δε θα μπορούσε να ιδρυθεί παρά μόνο μετά τις ευρωεκλογές του 2009. Παρ' όλα αυτά, και πιθανόν με στόχο να κατευνάσει τους ευρωσκεπτικιστές εντός του κόμματος, ο Cameron ίδρυσε μαζί με το ODS το Κίνημα για την Ευρωπαϊκή Μεταρρύθμιση (Movement for European Reform, MER) το 2006 το οποίο θα αποτελούσε τη βάση για την ίδρυση μιας νέας πολιτικής ομάδας εντός του Κοινοβουλίου (προκάτοχος της σημερινής Συμμαχίας των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών, AECR) (Maurer et al., 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

10. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΚ

Η είδηση της υπόσχεσης του Cameron να αποσύρει τους Συντηρητικούς από το EPP προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις προερχόμενες κατ' αρχήν από το εσωτερικό του ίδιου του EPP. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά έντεκα πρωθυπουργοί ζήτησαν από τους Συντηρητικούς, μέσω επιστολής τους τον Δεκέμβριο του 2005, να παραμείνουν στο EPP. Η επιστολή αυτή (η οποία υποστηρίχθηκε από την Ολλανδία, την Ελλάδα, την Αυστρία, το Λουξεμβούργο, τη Σλοβακία, τη Μάλτα, τη Σλοβενία και τη Λετονία) είχε μάλιστα την υπογραφή της Γερμανίδας Καγκελάρια Angela Merkel και του Ιταλού Πρωθυπουργού Silvio Berlusconi καθότι αυτοί αποτελούσαν τις ηγέτιδες προσωπικότητες πίσω από αυτήν την πρωτοβουλία (Kubosova, 2006a). Με την πάροδο του χρόνου όμως η στάση τους έγινε πιο σκληρή ιδίως από την πλευρά των Γερμανών Χριστιανοδημοκρατών με την Angela Merkel να απειλεί ότι θα διακόψει πλήρως τη συνεργασία με τους Συντηρητικούς (Castle, 2006) και τον Hans-Gert Pottering (CDU, πρόεδρος του EPP την περίοδο 2007-2009) να κατηγορεί τον Cameron ως ανάξιο εμπιστοσύνης. Ακόμα και ο τότε Σουηδός πρωθυπουργός Fredrik Reinfeldt (Κόμμα Μετριοπαθών), από τους πιο στενούς συμμάχους του Cameron, δήλωσε πως με αυτήν του την κίνηση το κόμμα κινδυνεύει να απομονωθεί τελείως (Traynor, 2009). Τον Ιανουάριο του 2009, λίγους μήνες πριν τις ευρωεκλογές, ο επικεφαλής του EPP Wilfried Martens ζήτησε από τον Cameron να ανακοινώσει την απόφασή του αν οι Συντηρητικοί θα παραμείνουν ή όχι στο EPP πριν τις ευρωεκλογές. Με το μέρος του τάχθηκε και ο Γερμανός Ευρωβουλευτής Hartmut Nassauer (CDU) ο οποίος υπογράμμισε πως δεν επρόκειτο να γίνουν άλλες παραχωρήσεις προς τους Συντηρητικούς, τονίζοντας παράλληλα πως « δε θα δεχθούμε το ζήτημα να παραμείνει ανοιχτό, δίνοντας χρόνο στους Συντηρητικούς να αποκτήσουν θέσεις με επιρροή και μετά να εγκαταλείψουν το EPP. Η απόφασή τους πρέπει να ανακοινωθεί πριν τις εκλογές.» (Pop, 2009). Η υπόσχεση του Cameron όμως προκάλεσε και την αντίδραση πολυάριθμων επιχειρηματιών οι οποίοι πίεζαν να εγκαταλείψει αυτά τα σχέδια καθότι κατ' αυτόν τον τρόπο θεωρούσαν πως θα ελαχιστοποιούνταν η δυνατότητα του κόμματος να τροποποιεί νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορούσαν άμεσα τις επιχειρήσεις (Grice, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

11. Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑΣ: Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΩΝ

Παρά τις όποιες αντιδράσεις η ομάδα εν τέλει ιδρύθηκε στις 22 Ιουνίου 2009, λίγες μέρες μετά το πέρας των ευρωεκλογών, με την ονομασία Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές (European Conservatives and Reformists, ECR). Οι αρχές της ομάδας, όπως εκφράζονται στη Διακήρυξη της Πράγας (Prague Declaration), περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την έμφαση στην κυριαρχία του έθνους κράτους και την αντίθεση στον ευρωπαϊκό φεντεραλισμό, την αναγνώριση της οικογένειας ως θεμέλιο λίθο της κοινωνίας, την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας μέσω ενός αναθεωρημένου ΝΑΤΟ, την ελευθερία του επιχειρείν, τον ελεύθερο και δίκαιο ανταγωνισμό και τέλος τον αποτελεσματικό έλεγχο της μετανάστευσης.

Εντός των ECR για τα έτη 2009-2014 οι Συντηρητικοί με το Ενωτικό Κόμμα της Ιρλανδίας (UUP) κατείχαν την αριθμητική πλειοψηφία με 26 ευρωβουλευτές, ενώ ακολουθούσαν τα κόμματα Civic Democratic Party (ODS) της Τσεχίας με 9 ευρωβουλευτές, το Law and Justice (PiS) της Πολωνίας με 15 ευρωβουλευτές και από έναν ευρωβουλευτή κατείχαν το κόμμα της Λετονίας For Fatherland and Freedom-Latvian National Independence Movement (TB-LNNK), το βελγικό Lijst Dedecker, το ολλανδικό Christen Unie (CU), το λιθουανικό Electoral Action of Poles in Lithuania και τέλος το Hungarian Democratic Forum (MDF) της Ουγγαρίας. Η ανακοίνωση της λίστας των μελών της νέας ομάδας όμως επρόκειτο να προκαλέσει νέο κύμα αντιδράσεων προερχόμενων αυτήν τη φορά από τον βρετανικό τύπο που θεωρούσε ότι οι Συντηρητικοί μετά την αποχώρησή τους από το EPP αναγκάστηκαν να συμμαχήσουν με κόμματα με τα οποία δεν είχαν τίποτε το κοινό. Το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής που ασκήθηκε επικεντρώθηκε στα δυο μεγαλύτερα κόμματα, το ODS και το PiS, τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως ακραία εθνικιστικά, ομοφοβικά και ρατσιστικά (Bale et al. 2010). Οι παραπάνω ισχυρισμοί βασίστηκαν προφανώς στο συναίσθημα της στιγμής και δεν μπορούν να αποτελέσουν κριτήριο αξιολόγησης αυτών των κομμάτων, τα οποία μάλιστα επρόκειτο να παίξουν μείζονα ρόλο στη λειτουργία της νέας αυτής ομάδας. Κατά συνέπεια είναι χρήσιμο, για να γίνουν

κατανοητές οι θέσεις που πρεσβεύουν εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εστιάσουμε την ανάλυση στο διακριτό (ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά) περιβάλλον από το οποίο προέκυψαν. Αυτό ακριβώς επιχειρείται στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

12. Η ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Η εξέλιξη της κεντροδεξιάς στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ακολούθησε μια πολύ διαφορετική τροχιά σε σχέση με αυτήν της Δυτικής. Η ανάδυση της τελευταίας συνδέθηκε άμεσα με την ύπαρξη εύπορων κοινωνικών τάξεων, την υπεράσπιση κοινωνικών θεσμών όπως αυτός της Καθολικής Εκκλησίας και την άνοδο της αστικής κοινωνίας των πολιτών ως συνέπεια της εδραίωσης του καπιταλισμού. Στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη κάτι τέτοιο δε συνέβη. Η ύπαρξη μιας οργανωμένης δεξιάς προηγήθηκε της δημιουργίας κοινωνικών βάσεων και της μετάβασης στον καπιταλισμό. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις διέθετε μια γερή κοινωνική βάση στην εργατική τάξη (με κλασσικό παράδειγμα αυτό της Πολωνίας όπου είχε αναδυθεί μέσα από το εργατικό συνδικάτο «Αλληλεγγύη») (Hanley, 2004a).

Ακόμα όμως και από ιδεολογικής άποψης, το τι συνιστά τη δεξιά στην ΚΑΕ αποτελεί ένα αρκετά περίπλοκο ζήτημα κυρίως γιατί οι παραδοσιακές συνιστώσες που δομούν τον άξονα αριστερά-δεξιά στη Δ. Ευρώπη δε συμπίπτουν. Έτσι για παράδειγμα πολλά κόμματα ενώ εμφανίζονται συντηρητικά σε κοινωνικά θέματα παράλληλα υιοθετούν παρεμβατικές πολιτικές σε οικονομικά ζητήματα, θέση που ως επί το πλείστον ταυτίζεται με την αριστερά (Lang, 2005).

Πέραν όμως των ουσιαστικών διαφορών μεταξύ δεξιάς στη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη, διαφορές παρατηρούνται και μεταξύ των ίδιων των χωρών της περιοχής. Σε αυτό συνέβαλε ο χαρακτήρας και οι οργανωτικές ικανότητες της αντιπολίτευσης κατά τη διάρκεια του κομμουνισμού. Η ύπαρξη μιας ισχυρής αντιπολίτευσης, δηλαδή μιας αντιπολίτευσης που είχε καταφέρει να οργανωθεί πριν το 1989 και είχε στη διάθεσή της μια ικανοποιητική υποστήριξη τόσο από τις πολιτικές ελίτ όσο και από την κοινωνία, ήταν απαραίτητη για την ανάδυση ενός ισχυρού μετριοπαθούς κόμματος της δεξιάς. Για παράδειγμα, στην Πολωνία και την Τσεχία, μαζικά αντιπολιτευτικά

κινήματα κατάφεραν να πάρουν την εξουσία το 1989 και στη συνέχεια να διαμορφώσουν πολλά συντηρητικά και φιλελεύθερα κόμματα. Από την άλλη πλευρά, στις χώρες εκείνες όπου η αντιπολίτευση ήταν αδύναμη, όπως για παράδειγμα στη Ρουμανία, τη Σλοβακία και την Κροατία, τα κεντροδεξιά κόμματα απέκτησαν δύναμη πολύ αργότερα. Σε αυτές τις χώρες οι κεντροδεξιές δυνάμεις μη έχοντας την εμπειρία της μεταξύ τους συνεργασίας δεν κατάφεραν να οργανωθούν και να περάσουν ένα σαφές μήνυμα στους ψηφοφόρους. Αντιθέτως, υπέφεραν από συνεχείς εσωτερικές συγκρούσεις και διασπάσεις (Vachudova, 2008).

Παράλληλα πολύ έντονη υπήρξε και η ιδεολογική ποικιλία της δεξιάς στην περιοχή. Τα παραδοσιακά θέματα που την απασχόλησαν αφορούσαν τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς, τις χριστιανικές αξίες, το κομμουνιστικό παρελθόν και τη σχέση μεταξύ του έθνους και της Ευρώπης. Από τα παραπάνω, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας, άλλα εκφράστηκαν σε μεγαλύτερο και άλλα σε μικρότερο βαθμό. Για παράδειγμα στη Λετονία, όπου η επιρροή του προτεσταντισμού υπήρξε ισχυρή, κυριάρχησαν πιο φιλελεύθερα, υπέρ της ελεύθερης αγοράς κόμματα αλλά και περισσότερο «πατριωτικά» κόμματα. Στην καθολική Πολωνία κυριάρχησε η χριστιανική, αντι-κομμουνιστική και εθνικιστική δεξιά. Στην Ουγγαρία η δεξιά επικεντρώθηκε περισσότερο στις ανησυχίες γύρω από το μέλλον του ουγγρικού έθνους ενώ στην εκκοσμηκευμένη Τσεχία κυριάρχησαν κόμματα πιο κοντά στα δυτικού τύπου συντηρητικά κόμματα, υπέρ της ελεύθερης αγοράς και επικριτικά ως προς την εκκλησία (Lang, 2005).

Πάντως, παρά τις όποιες εθνικές ιδιαιτερότητες είναι δυνατόν να διακρίνει κανείς και ορισμένα κοινά στοιχεία. Κατ' αρχήν ένα βασικό πρώτο γνώρισμα αφορά τον αντικομμουνιστικό τους λόγο, ο οποίος αρχικά χρησίμευσε ως ένα εργαλείο κινητοποίησης των εκλογέων (στην πορεία βέβαια όπως ήταν φυσικό άρχισε να χάνει την σπουδαιότητά του καθώς τα διάδοχα αριστερά κόμματα κατάφεραν κατά τη δεκαετία του 1990 να κυβερνήσουν προσφέροντας παράλληλα μια συνεκτική οικονομική και εξωτερική πολιτική). Σημαντική επιπλέον υπήρξε η τάση πολλών κεντροδεξιών κομμάτων να εγκαταλείπουν τον αρχικά νεοφιλελεύθερό τους λόγο (στενά συνδεδεμένος καθώς ήταν με τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς) και να στρέφονται προς έναν λόγο προάσπισης των εθνικών συμφερόντων με χαρακτηριστική εξέλιξη τη στροφή προς τον ευρωσκεπτικισμό (Lang, 2005). Ένα ακόμα κοινό στοιχείο θεωρείται η απουσία ισχυρών χριστιανοδημοκρατικών κομμάτων, στοιχείο που παρατηρείται ακόμα και στις πιο θρησκευόμενες χώρες όπως

για παράδειγμα στην Πολωνία. Σε αυτήν την πλευρά της ευρωπαϊκής ηπείρου τα εν λόγω κόμματα δεν κατάφεραν να παίξουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο που διαδραμάτισαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα στη Δυτική Ευρώπη. Αντιθέτως, σε πολλές χώρες της περιοχής δεν κατάφεραν καν να δημιουργηθούν ενώ σε άλλες η υποστήριξη που συγκέντρωσαν ήταν πολύ περιορισμένη. Η ηχηρή αυτή απουσία δικαιολογείται εν μέρει από το γεγονός ότι στη μετακομμουνιστική Ευρώπη τα πολιτικά κόμματα προέκυψαν ή αναστήθηκαν μέσα σε μια νύχτα (σε αντίθεση με αυτά της Δυτικής Ευρώπης τα οποία εξελίχθηκαν σταδιακά με το πέρασμα των χρόνων) χωρίς να διαθέτουν την υποστήριξη της εκκλησίας και χωρίς φυσικά να αποτελούν τη μοναδική πρόταση απέναντι στον κομμουνισμό. Πέραν αυτού, οι πολιτικές ελίτ στις χώρες του πρώην κομμουνιστικού μπλοκ ήθελαν να αποφύγουν την υιοθέτηση τίτλων όπως αυτόν της χριστιανοδημοκρατίας καθώς, σε ένα περιβάλλον έντονης εκλογικής μεταβλητότητας, θα περιοριζόταν δραματικά αφενός το εκλογικό σώμα στο οποίο θα απευθυνόταν το κόμμα και αφετέρου οι προοπτικές συμμαχίας με άλλα κόμματα. Η ιδέα της χριστιανοδημοκρατίας αντηχούσε άλλωστε πολύ διαφορετικά στα αυτιά των ψηφοφόρων της ΚΑΕ οι οποίοι συχνά την ταύτιζαν με την κληρικοκρατία και την προώθηση των πολιτικών της Εκκλησίας. Αυτό δεν ίσχυε στην περίπτωση της Δυτικής Ευρώπης όπου τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα προέκυψαν ως μια σίγουρη λύση στον αγώνα κατά του κομμουνισμού και τα οποία, εξασφαλίζοντας σημαντική υλική και οργανωτική βοήθεια τόσο από την εκκλησία όσο και από τις Ηνωμένες Πολιτείες, κατάφεραν να επιβιώσουν και μετά τον πόλεμο να ακμάσουν (Grzymala-Busse, 2011).

Με βάση την παραπάνω ανάλυση γίνεται εμφανές πως όσον αφορά τα κόμματα της ΚΑΕ τα οποία εμφανίζονται ως οι νέοι συνεργάτες των Συντηρητικών στο ΕΚ αυτά δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις παραδοσιακές, δυτικού τύπου, αφηγήσεις σχετικά με το τι συνιστά την κεντροδεξιά. Μια πιο λεπτομερής ματιά φωτίζει ορισμένα βασικά τους χαρακτηριστικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

13. ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Εντός των ECR για την κοινοβουλευτική θητεία 2009-2014 εκπροσωπούνταν κατ' αρχήν κεντροδεξιά κόμματα από πέντε χώρες της ΚΑΕ, την Πολωνία (PiS), την Τσεχία (ODS), την Ουγγαρία (MDF), τη Λετονία (TB-LNNK) και τη Λιθουανία (AWPL) και δύο από χώρες της δυτικής Ευρώπης, το Βέλγιο (Lijst Dedecker) και την Ολλανδία (Christen Unie). Πρέπει να σημειωθεί πως με την προσχώρηση της Κροατίας στην ΕΕ η ομάδα δέχθηκε το 2013 ένα νέο μέλος, το κροατικό Κόμμα Δικαιωμάτων Ante Starcevic (HSP-AS). Από αυτά τα μεγαλύτερα είναι το PiS και το ODS τα οποία έχουν υπάρξει κόμματα κυβέρνησης.

ΧΩΡΑ	ΚΟΜΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ
ΒΕΛΓΙΟ	LDD	1
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	CONSERVATIVE PARTY	25
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	UUP	1
ΚΡΟΑΤΙΑ	HSP-AS	1
ΛΕΤΟΝΙΑ	TB-LNNK	1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	AWPL	1
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	CU	1
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	MDF	1
ΠΟΛΩΝΙΑ	PiS	15
ΤΣΕΧΙΑ	ODS	9

Πίνακας 1. Η ομάδα των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών κατά την κοινοβουλευτική θητεία 2009-2014

Το PiS ιδρύθηκε το 2001 έχοντας ως στόχο να ενώσει την κατακερματισμένη συντηρητική δεξιά στην Πολωνία. Πρόσωπα-κλειδιά σε αυτήν την κίνηση υπήρξαν οι αδελφοί Lech και Jaroslaw Kaczynski, πολύ γνωστοί στην Πολωνία εξ αιτίας της δράσης τους κατά τη μεταβατική περίοδο (ιστορικά συνδεδεμένοι με το φιλελεύθερο κίνημα του Gdansk), οι οποίοι χαρακτηρίζονταν από τον έντονο αντικομμουνιστικό τους λόγο και την έμφαση που προσέδιδαν σε ζητήματα κοινωνικής ηθικής. Σε μια περίοδο κατά την οποία η αριστερά ήταν σε μεγάλο βαθμό αδύναμη και αποπροσανατολισμένη το PiS κατάφερε να παρουσιαστεί ως η λύση στη φιλελεύθερη συναίνεση κατηγορώντας για τα προβλήματα της χώρας τους πρώην κομμουνιστές

και τη συνεργασία αυτών με μέρος της ηγεσίας της φιλελεύθερης πτέρυγας του κινήματος της Αλληλεγγύης.

Σε γενικές γραμμές το PiS χαρακτηρίζεται ως ένα κοινωνικά συντηρητικό κόμμα επηρεασμένο από τα διδάγματα της Καθολικής Εκκλησίας κάτι που γίνεται εμφανές από την αρνητική στάση που τηρεί απέναντι σε ζητήματα όπως η ομοφυλοφιλία μια στάση που όμως φαίνεται να ασπάζεται το μεγαλύτερο μέρος των πολωνικών κομμάτων. Το κόμμα δέχθηκε έντονη κριτική κυρίως λόγω της συνεργασίας του, τα έτη 2005-2007, με δύο λαϊκιστικά, εθνικιστικά κόμματα το Self-Defence (Samobrona) και το League of Polish Families (LPR). Παρ' όλα αυτά κατά τη διάρκεια της συγκυβέρνησής τους το PiS φρόντισε να απομονώσει τις ριζοσπαστικές απόψεις των εταίρων του σε θέματα οικονομικής και εξωτερικής πολιτικής. Όσον αφορά τώρα τους Βρετανούς εταίρους του, το κόμμα φαίνεται να υιοθετεί απόψεις αρκετά διαφορετικές σε ορισμένα θέματα. Για παράδειγμα, υποστηρίζει την ύπαρξη ενός διευρυμένου προϋπολογισμού για την ΕΕ ενώ επιπλέον εξαιτίας του μεγάλου αγροτικού τομέα της χώρας υποστηρίζει και τη συνέχιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Bale et al., 2010).

Στην Τσεχία, το «Φόρουμ των Πολιτών» (Civic Forum, OF) υπήρξε το σημαντικότερο πολιτικό κίνημα το οποίο δημιουργήθηκε το 1989 ενώνοντας αντιφρονούντες ηθοποιούς, φοιτητές και επιστήμονες με έδρα τους την Πράγα. Σύντομα σε ολόκληρη την Τσεχία αναπτύχθηκαν ανάλογα τοπικά φόρουμ και μέχρι τις αρχές του 1990 το κίνημα απέκτησε τεράστια δύναμη αποφεύγοντας ωστόσο να αναπτύξει μια σαφή ιδεολογική πλατφόρμα. Στο εσωτερικό αυτού υπήρχαν έντονες διαφοροποιήσεις (από άποψη ιδεολογικών και οργανωτικών προτιμήσεων) οι οποίες δεν άργησαν να έρθουν στην επιφάνεια κυρίως κατά τα μέσα του 1990 όταν την ηγεσία ανέλαβε ο τότε υπουργός οικονομικών της Τσεχοσλοβακίας και ηγέτης της συντηρητικής πτέρυγας εντός του κινήματος, Vaclav Klaus. Η πρόθεση του Klaus να μετατρέψει το κίνημα σε ένα κεντροδεξιό κόμμα με σαφή οργάνωση και ιδεολογία οδήγησε στη διάλυση του κινήματος τον Φεβρουάριο του 1991 και στην ίδρυση του ODS δύο μήνες αργότερα (Hanley, 2004b). Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 το ODS αποτελούσε τη μεγαλύτερη πολιτική δύναμη τελώντας μάλιστα ηγέτης της κεντροδεξιάς συμμαχίας του 1992 που διαπραγματεύτηκε τη διάσπαση της Τσεχοσλοβακίας και ανέλαβε την εφαρμογή πολλών μεταρρυθμίσεων.

Το κόμμα χαρακτηρίζεται ως σύγχρονο συντηρητικό, οικονομικά φιλελεύθερο και ευρωσκεπτικιστικό. Αποτελεί το σημαντικότερο κόμμα της δεξιάς στην Τσεχία. Στις

εκλογές του 2006 έλαβε το 35% των ψήφων και συγκρότησε κυβέρνηση συνεργασίας με τους Πράσινους και τους χριστιανοδημοκράτες (KDU-CSL). Το πρόγραμμά του βασίζεται στις αρχές της προσωπικής ελευθερίας, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της αγοράς. Οι ιδέες του ODS βρίσκονται πολύ κοντά σε αυτές πολλών φιλελεύθερων και συντηρητικών κομμάτων της δυτικής Ευρώπης με τους Βρετανούς Συντηρητικούς να συνιστούν την κύρια πηγή έμπνευσής του.

Το Ουγγρικό Δημοκρατικό Φόρουμ (MDF) ιδρύθηκε το 1987. Για δύο χρόνια υπήρξε ο κύριος διαπραγματευτής της αλλαγής καθεστώτος στην Ουγγαρία και μετά την πτώση του κομμουνισμού αναδείχθηκε ως η ηγέτιδα δύναμη παρέχοντας μάλιστα, το 1990, τον πρώτο δημοκρατικά εκλεγμένο Πρωθυπουργό της χώρας, τον Jozsef Antall. Τα επόμενα τρία χρόνια όμως το κόμμα δέχθηκε δύο ισχυρά πλήγματα, αφενός τον θάνατο του ηγέτη του, Antall, και αφετέρου τη διαμάχη που ξέσπασε στο εσωτερικό του μεταξύ των μετριοπαθών και εθνικιστικών του στοιχείων που τελικά οδήγησε στην αποπομπή των τελευταίων από το κόμμα το 1993. Ακολούθησε η ήττα στις εκλογές του 1994 και η απώλεια σχεδόν του 50% των ψηφοφόρων του. Τη θέση του ως κυρίαρχο κόμμα της κεντροδεξιάς στην Ουγγαρία σύντομα έλαβε το FIDESZ του οποίου και αποτέλεσε συνεργάτης κατά τα έτη 1998-2002. Το κόμμα έκτοτε δέχθηκε ισχυρά πλήγματα από το FIDESZ είτε μέσω πιέσεων για συγχώνευση είτε μέσω της προσπάθειάς του να κερδίσει τους ψηφοφόρους του. Οι ευρωεκλογές του 2009 υπήρξαν η τελευταία επιτυχία του κόμματος. Το MDF μετακινήθηκε από το EPP στους ECR (ενδεχομένως σε μια προσπάθεια διαφοροποίησης από το FIDESZ, που ήδη από το 2004 τελούσε μέλος του EPP). Στις εθνικές εκλογές του 2010 όμως απέτυχε να μπει στο κοινοβούλιο και τελικά οδηγήθηκε, την επόμενη χρονιά, στη διάλυση δίνοντας τη θέση του στο κόμμα Democratic Community of Welfare and Freedom (JESZ). Ο μοναδικός ευρωβουλευτής του κόμματος, ο Lajos Bakros, δέχθηκε πιέσεις από το κόμμα του να παραιτηθεί από τη θέση του στο ΕΚ. Ο λόγος ήταν ότι το 80% των στελεχών του κόμματος ένιωθε εξοργισμένο με τις τοποθετήσεις του Bakros στους λόγους του στο ΕΚ για τους οποίους δεν είχε συμβουλευθεί προηγουμένως την ηγεσία του κόμματος και άρα το κόμμα θεωρούσε πως ήταν οι προσωπικές του απόψεις. Εν τούτοις κάτι τέτοιο δεν έγινε. Ενδεχομένως να υπήρξαν και πιέσεις στο εσωτερικό της ομάδας να διατηρήσει τη θέση του γιατί διαφορετικά οι ECR θα έχαναν τον μοναδικό εκπρόσωπο της Ουγγαρίας καθιστώντας την ομάδα ακόμα πιο ευάλωτη αν αναλογιστεί κανείς πως η προϋπόθεση της εθνικότητας παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημιουργία και κατά συνέπεια και στη διατήρηση μιας

ομάδας. Εν τέλει ο Bakros συνέχισε να ανήκει στην ομάδα των ECR χάνοντας όμως κάθε επαφή με το προηγούμενό του κόμμα και ιδρύοντας τελικά το δικό του, το φιλελεύθερο-συντηρητικό, Modern Hungary Movement (MoMa) το οποίο συγκαταλέγεται με 92,5% στο πέμπτο πιο πιστό στην ομάδα κόμμα κατά τη θητεία 2009-2014. Στις ευρωεκλογές του 2014 όμως το κόμμα δε συμμετείχε.

Το κόμμα For Fatherland and Freedom-Latvian National Independence Movement (TB-LNNK) της Λετονίας ιδρύθηκε το 1997 μετά τη συγχώνευση δύο κομμάτων, του TB και του LNNK. Και τα δύο αυτά κόμματα συνδέθηκαν με τον έντονο αντι-σοβιετικό εθνικισμό που αναδύθηκε στις χώρες της Βαλτικής στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Η θέση του κόμματος σχετικά με τη Λετονική Λεγεώνα (δύο μεραρχίες των SS οι οποίες είχαν στρατολογηθεί σε μεγάλο βαθμό από Λετονούς στρατιώτες) προκάλεσε τη μεγαλύτερη αντίδραση του βρετανικού (κεντροαριστερού) τύπου. Συγκεκριμένα το κόμμα υποστηρίζει ότι οι στρατιώτες που πολέμησαν στη Λεγεώνα θα πρέπει να τιμώνται ως ήρωες που αντιμάχονταν την ανακατάληψη της Λετονίας από τους Σοβιετικούς και όχι να κατηγορούνται ως συνεργάτες των Ναζί. Για τους Bale et al. (2010) η θέση αυτή δε θεωρείται ακραία στη Λετονία μια που την ενστερνίζονται πολλά κόμματα τα οποία μάλιστα ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Για τα μέλη του κόμματος οι κατηγορίες αυτές θεωρήθηκαν εξ αρχής ως παράλογες απόπειρες να αμαυρωθεί το προφίλ της ομάδας (Zile, 2009). Γενικά το κόμμα έχει υιοθετήσει φιλελεύθερες πολιτικές αν και προσβλέπει σε ένα κοινωνικό μοντέλο αγοράς δίνοντας έμφαση στην ανάγκη καταπολέμησης της φτώχειας και της ανισότητας ενώ το μεγαλύτερο μέλημά του είναι η προστασία του λετονικού έθνους. Για τις εκλογές του 2010 το κόμμα σύναψε συμμαχία με το ακραίο δεξιό All For Latvia! με το οποίο και συγχωνεύτηκε το 2011 με την ονομασία National Alliance (NA).

Όσον αφορά το κόμμα LLRA επρόκειτο για ένα μικρό κόμμα το οποίο εκπροσωπεί την πολωνική μειονότητα της Λιθουανίας. Το κόμμα ενδιαφέρεται ως επί το πλείστον για την αποκατάσταση της πολωνικής γης που κατασχέθηκε από τη σοβιετική κυβέρνηση, την εξέλιξη των πολωνικών σχολείων στο Vilnius και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Παράλληλα επιθυμεί έναν διευρυμένο ρόλο για την εκκλησία στη δημόσια ζωή και υποχρεωτική θρησκευτική εκπαίδευση στα σχολεία.

Σχετικά με το κροατικό HSP-AS αυτό εντάχθηκε στην ομάδα μετά τις ευρωεκλογές του 2013 στην Κροατία. Το συγκεκριμένο κόμμα χαρακτηρίζεται ως εθνικιστικό και ιδιαίτερος κοινωνικά συντηρητικό και ευρωσκεπτικιστικό. Το HSP-AS συμμετείχε

στις ευρωεκλογές σε συμμαχία στην οποία ηγούνταν το φιλοευρωπαϊκό χριστιανοδημοκρατικό κόμμα Κροατική Δημοκρατική Ένωση. Το τελευταίο ήταν μέλος του EPP και θεωρήθηκε ότι την ίδια πορεία θα ακολουθούσε και το HSP-AS. Αυτό όμως δε συνέβη εξ αιτίας της αντίδρασης που πρόβαλε ο πρόεδρος του EPP Joseph Daul. Άλλωστε η μοναδική ευρωβουλευτής του κόμματος και ιδρυτής αυτού, Ruza Tomasic, δήλωνε πως το κόμμα τοποθετείται περισσότερο προς τα δεξιά. Εν τέλει εντάχθηκε στους ECR.

Περνώντας στους δυτικούς συνεργάτες, η Χριστιανική Ένωση (ChristenUnie), αποτέλεσε το τελικό προϊόν της συγχώνευσης δύο μικρών προτεσταντικών χριστιανικών κομμάτων, της Αναμορφωτικής Πολιτικής Ομοσπονδίας (Reformatorisch Politieke Federatie, RPF, 1975) και της Μεταρρυθμισμένης Πολιτικής Συμμαχίας (Gereformeerd Politiek Verbond, GPV, 1948). Από ιδεολογικής άποψης το κόμμα υιοθετεί περισσότερο συντηρητικές απόψεις σε ζητήματα ηθικής και περισσότερο κεντροαριστερές σε οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα. Σύμφωνα με το εκλογικό του πρόγραμμα η πολιτική του βασίζεται στις χριστιανικές αξίες. Το κόμμα υπερασπίζεται μεταξύ άλλων την αρχή της ανεξιθρησκείας, το δικαίωμα όλων στην εκπαίδευση, τη μείωση της γραφειοκρατίας στην εκπαίδευση και την περίθαλψη, την προστασία του δικαιώματος της ζωής με περιορισμό των αμβλώσεων, τη μείωση του κόστους ιατρικής περίθαλψης, μια ισχυρή και πράσινη οικονομία.

Όσον αφορά τέλος το βελγικό Lijst Dedecker αυτό κατατάσσεται στα λαϊκιστικά κόμματα μια που θεωρεί ότι η κοινωνία είναι χωρισμένη σε δύο ομάδες, τους αγνούς ανθρώπους και τη διεφθαρμένη ελίτ. Το συγκεκριμένο κόμμα ιδρύθηκε το 2007 από τον πρώην γερουσιαστή Jean-Marie Dedecker, μια ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, μετά την αποπομπή του από το φιλελεύθερο VLD. Το κόμμα κατακρίνει την πολιτική ελίτ ενώ παράλληλα υποστηρίζει ότι η πολιτική πρέπει να εκφράζει τη γενική θέληση των πολιτών και αυτό μπορεί να γίνει μέσω πρωτοβουλιών των ίδιων των πολιτών. Κατά συνέπεια καλεί για άμεση δημοκρατία κατά την οποία η δύναμη των κομμάτων θα πρέπει να μειωθεί σημαντικά. Παράλληλα το κόμμα υιοθετεί μια νεοφιλελεύθερη προσέγγιση όσον αφορά κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα προτάσσοντας μεταξύ άλλων ιδιωτικοποιήσεις και περιορισμένα επιδόματα ανεργίας (Pauwels, 2010). Το 2011 μετονομάστηκε σε Φιλελεύθερο, Άμεσο, Δημοκρατικό (LDD).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

14. Ο ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΩΣ Η ΚΟΙΝΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Παρά τις όποιες μικρές ή μεγάλες ιδεολογικές διαφορές η πλειοψηφία των μελών της ομάδας φαίνεται να υιοθετούν σε γενικές γραμμές μια ευρωσκεπτικιστική τάση. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διακήρυξη της Πράγας, που όπως προαναφέρθηκε αποτελεί τον καταστατικό χάρτη της ομάδας, εξ αρχής κάνει λόγο για την ανάγκη μεταρρύθμισης της ΕΕ έτσι ώστε αυτή να σέβεται την κυριαρχία των κρατών-μελών στη βάση, όπως χαρακτηριστικά τονίζεται εντός του κειμένου, του ευρωρεαλισμού. Ο ευρωρεαλισμός ως έννοια χρησιμοποιείται από τα μέλη της ομάδας προκειμένου να διαφοροποιηθούν από όλα εκείνα τα κόμματα που επιθυμούν την αποχώρηση από την ΕΕ. Η ομάδα τάσσεται κατά του ομοσπονδιακού μοντέλου όπως επισημαίνουν τα μέλη της Charles Tannock και Konrad Szymanski (2009) και τονίζουν πώς θέλουν η Ένωση να μεταρρυθμιστεί και να πετύχει όμως δε συμφωνούν σε πολλές από τις υπάρχουσες πολιτικές της. Η ομάδα ως εκ τούτου επιδιώκει να αποφύγει τον τίτλο «ευρωσκεπτικιστική» με την έννοια που συχνά τον χρησιμοποιούν τα ΜΜΕ (δηλαδή κυρίως ως επιθυμία αποχώρησης από την ΕΕ).

Ο ευρωρεαλισμός όμως ως έννοια ταυτίζεται με τον ευρωσκεπτικισμό έτσι όπως τον έχουν ορίσει οι Korecky και Mudde (2002). Σύμφωνα με τους τελευταίους οι ευρωσκεπτικιστές τείνουν να συνδυάζουν στοιχεία φιλοευρωπαϊσμού και ευρωπαϊσμοδοξίας, υπό την έννοια ότι υποστηρίζουν τις γενικές ιδέες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι όμως απαισιόδοξοι όσον αφορά την παρούσα αντανάκλαση αυτών των ιδεών. Ακριβώς όμως επειδή υποστηρίζουν αυτές τις ιδέες επιθυμούν να αλλάξουν την ΕΕ έτσι ώστε αυτή να ανταποκρίνεται καλύτερα σε αυτό που αρχικά είχαν οραματιστεί.

Έχοντας λοιπόν προβεί στην παραπάνω διευκρίνηση στο κείμενο που ακολουθεί θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται ο όρος «ευρωσκεπτικισμός» αντί του όρου «ευρωρεαλισμός». Έμφαση θα δοθεί κυρίως στον ευρωσκεπτικισμό που ανέπτυξαν το PiS και το ODS καθώς επειδή ακριβώς αποτελούν μαζί με τους Βρετανούς τις μεγαλύτερες αντιπροσωπείες εντός της ομάδας είναι λογικό πως θα επηρεάζουν περισσότερο και τις τελικές επιλογές πολιτικής των ECR.

14.1 Ο ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΕ

Η συχνή υιοθέτηση του ευρωσκεπτικιστικού λόγου από κόμματα χωρών της ΚΑΕ ενδέχεται να ξαφνιάζει αν σκεφτεί κανείς πως το σύνθημα «Επιστροφή στην Ευρώπη» αποτέλεσε αρχικά το κοινό σημείο αναφοράς όλων εκείνων των πολιτικών δυνάμεων που επιθυμούσαν να αποκαλούνται και να θεωρούνται δημοκρατικές. Έχει όμως ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κεντροδεξιά στην περιοχή η οποία άρχισε από νωρίς να υιοθετεί έναν ευρωσκεπτικιστικό λόγο σε αντίθεση με τα αντίστοιχα κόμματα της Δ. Ευρώπης τα οποία, ταυτισμένα καθώς είναι ιστορικά με το ευρωπαϊκό project, εμφανίζονται κατά κανόνα ως φιλοευρωπαϊκά. Η ουσιαστική αυτή διαφορά παραπέμπει για άλλη μια φορά στις πολύ διαφορετικές τους ιστορικές εμπειρίες.

Πολλά κεντροδεξιά κόμματα στη Δυτική Ευρώπη συνδέθηκαν με τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό και τη δημιουργία του έθνους-κράτους. Αυτό δε συνέβη όμως και με τα αντίστοιχα κόμματα της ΚΑΕ τα οποία άρχισαν να τάσσονται σε γενικές γραμμές ενάντια σε κοινωνικές, πολιτισμικές και τεχνολογικές αλλαγές πολλές εκ των οποίων έθεταν σε αμφισβήτηση τη σπουδαιότητα του έθνους-κράτους. Μεταξύ αυτών η παγκοσμιοποίηση και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση υπήρξαν οι πιο σημαντικές κυρίως γιατί αφύπνισαν κοινωνικές ευαισθησίες σε μια περιοχή όπου η δημιουργία των εθνικών κρατών είτε είχε ιστορικά καθυστερήσει είτε ήταν ημιτελής. Τα εν λόγω κόμματα άρχισαν σύντομα να εμφανίζουν ευρωσκεπτικιστικές τάσεις αντιμετωπίζοντας με καχυποψία τον περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας που συνεπαγόταν η ένταξη στην Ένωση, τη γραφειοκρατική δομή αυτής και τη δύναμη που κατέχουν μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη στο εσωτερικό της (ιδιαίτερος η Γερμανία). (Hanley, 2004a).

Η εικόνα βέβαια κατά τα πρώτα χρόνια της μετάβασης ήταν πολύ διαφορετική. Για τις χώρες αυτές η υποστήριξη του ευρωπαϊκού εγχειρήματος αποτελούσε, αρχικά τουλάχιστον, μια απαραίτητη προϋπόθεση δεδομένου ότι η ένταξη στην Ένωση ταυτιζόταν εν πολλοίς με τη σταδιακή μετάβαση από το κομμουνιστικό καθεστώς στη δημοκρατία. Τα κόμματα ως εκ τούτου απέφευγαν να υιοθετήσουν αρνητικές στάσεις από φόβο μήπως περιθωριοποιηθούν πολιτικά. Με την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και καθώς οι εγχώριες πολιτικές άρχισαν να επηρεάζονται εμφανώς από τους ευρωπαϊκούς κανόνες το ευρωπαϊκό ζήτημα εξελίχθηκε σε ένα σύνθημα σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ των διαφόρων κομμάτων τα οποία,

λειτουργώντας στα πλαίσια ενός αρκετά ρευστού πολιτικού τοπίου, αναζητούσαν τρόπους διαφοροποίησης από τους αντιπάλους τους. Κατά συνέπεια, πολλοί πολιτικοί ηγέτες χρησιμοποίησαν το ευρωπαϊκό ζήτημα ως εργαλείο για τη χάραξη των διαχωριστικών γραμμών πάνω στις οποίες θα δομούνταν εκ νέου ο πολιτικός ανταγωνισμός. Για παράδειγμα τα κόμματα της αριστεράς που προήλθαν από κινήματα αντιφρονούντων υιοθέτησαν μια πιο φιλοευρωπαϊκή στάση προκειμένου να διαφοροποιηθούν από τα κομμουνιστικά κόμματα τα οποία αρχικά δεν επιθυμούσαν την ένταξη στην Ένωση. Παράλληλα, κόμματα όπως αυτά της άκρας δεξιάς κατέκριναν την ΕΕ στην προσπάθειά τους να διαφοροποιηθούν από τα κυβερνώντα κόμματα ενώ δεν ήταν λίγα αυτά που μετρίασαν την αρνητική τους στάση με στόχο να αποκτήσουν απήχηση σε ένα ευρύτερο φάσμα εκλογέων και να αποτελέσουν επιθυμητούς συνεργάτες σε κυβερνήσεις συνεργασίας. Το ευρωπαϊκό ζήτημα αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο και για κόμματα με παρόμοια ιδεολογική πλατφόρμα τα οποία προσπαθούσαν να επικρατήσουν των ανταγωνιστών τους (Neumayer, 2008). Ο ευρωσκεπτικισμός που ανέπτυξε το PiS, θέλοντας να εκμεταλλευθεί τους φόβους πολλών κοινωνικών ομάδων που έβλεπαν ότι η ένταξη θα αποδυνάμωνε την ούτως ή άλλως αδύναμη θέση τους, μπορεί να ενταχθεί σε αυτήν ακριβώς την τελευταία κατηγορία καθώς το κόμμα πάσχιζε να διαφοροποιηθεί από τον μεγάλο πολιτικό του αντίπαλο, στο εσωτερικό της Πολωνίας, την Πολιτική Πλατφόρμα (PO). Και τα δύο αυτά κόμματα εξαρχής μάχονταν για την εικόνα του πραγματιστικού κόμματος, που υπερασπίζεται τα συμφέροντα της χώρας και που είναι ικανό να διαπραγματευτεί την ένταξη στην Ένωση με τους δικούς του όρους (Dakowska, 2010).

Η προσπάθεια χάραξης σαφών διαχωριστικών γραμμών μεταξύ τους σε όλους τους τομείς ξεκινάει από το 2005. Την περίοδο αυτή το PiS αναπτύσσει έναν έντονα εθνικιστικό λόγο με αναφορές στην ανάγκη προστασίας της εθνικής ταυτότητας και επιφυλακτικής αντιμετώπισης της Γερμανίας. Σε κοινωνικά ζητήματα το PiS εμφανίζεται ως ο υπερασπιστής της παραδοσιακής Πολωνίας ενώ το PO της μοντέρνας Πολωνίας. Παράλληλα τοποθετούνται στο ζήτημα κρατισμός – φιλελευθερισμός με το PiS να εμφανίζεται ως ο υποστηρικτής ενός ισχυρού, συγκεντρωτικού κράτους ενάντια στο αδύναμο, αποκεντρωμένο κράτος που επιθυμούσε το PO. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δε θα μπορούσε να λείπει και το ευρωπαϊκό ζήτημα. Το PO κατηγορούσε το PiS για ευρωσκεπτικιστικές τάσεις τη στιγμή που το PiS το κατηγορούσε για υπερβολική ευρω-αισιοδοξία (Cichosz, 2014).

Η ένταξη του PO στο ΕΛΚ και η απόφαση του PiS να ενταχθεί αργότερα στους ECR σχετίζεται άμεσα με τις παραπάνω εξελίξεις.

Όταν το PiS ανέλαβε εν τέλει τη διακυβέρνηση της χώρας το 2005 σε συνεργασία με δυο ακραία δεξιά κόμματα (το κόμμα Self Defence και το κόμμα League of Polish Families, LPR) άρχισε να μετριάξει την επικριτική του στάση καθώς αυτό απαιτούσε η ανάγκη συνεργασίας με τους ευρωπαϊούς εταίρους. Μετά όμως τις πρόωρες εκλογές του 2007, τις οποίες και έχασε προς όφελος του PO, το PiS όντας πλέον στην αντιπολίτευση ξεκίνησε και πάλι να σκληραίνει τη στάση του φτάνοντας στο σημείο να αντιτίθεται στην υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβόνας την οποία το ίδιο είχε διαπραγματευθεί λίγους μήνες νωρίτερα. Η στάση του αυτή του απέφερε παρ' όλα αυτά σημαντικά οφέλη. Πιο συγκεκριμένα αν και ηττήθηκε στις εκλογές το PiS κατάφερε να διατηρήσει την ισχυρή του θέση εξασφαλίζοντας το 32% των ψήφων. Παράλληλα με τον ριζοσπαστικό του λόγο εξασφάλισε τις ψήφους όλων εκείνων των πολιτών που παραδοσιακά ψήφιζαν για την άκρα δεξιά κάτι που αντανakλάται στο γεγονός ότι ούτε το Self-Defence ούτε και το LPR κατάφεραν να μπουν στη Βουλή (αφού και τα δύο συγκέντρωσαν περίπου το 1% των ψήφων). Η συμπεριφορά αυτή ήταν επιπλέον και για «εσωτερική κατανάλωση» θέλοντας η ηγεσία να περάσει ένα μήνυμα στην ευρωσκεπτικιστική πτέρυγα του κόμματος προσπαθώντας να αποτρέψει τη δημιουργία ενός νέου κόμματος στα δεξιά του PiS το οποίο και θα ήταν ανοιχτά ευρωσκεπτικιστικό και κοινωνικά συντηρητικό (Dakowska, 2010).

Περνώντας στον έτερο σημαντικό σύμμαχο των Βρετανών Συντηρητικών, το ODS εμφάνισε και αυτό μια έντονα επιφυλακτική διάθεση. Για πολλούς όμως αυτή ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πρώην ηγέτη και ιδρυτή του κόμματος, τον Vaclav Klaus. Ο Klaus κατηγορούσε την Ένωση ως υπερβολικά γραφειοκρατική και από οικονομικής άποψης φιλοπαρεμβατική χωρίς ωστόσο να αμφισβητεί ποτέ την ανάγκη ένταξης της χώρας σε αυτή. Μετά την ήττα στις εκλογές του 1997 η κριτική έγινε ακόμα πιο έντονη και έφθασε στο αποκορύφωμά της μέσω της διατύπωσης, το 2001, του «Μανιφέστου του Τσεχικού Ευρωρεαλισμού». Με το Μανιφέστο αυτό το κόμμα διατύπωνε μεταξύ άλλων την αντίθεσή του στην περαιτέρω απώλεια εθνικής κυριαρχίας και στην ενίσχυση των δυνάμεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής. Παράλληλα εμφανιζόταν επιφυλακτικό απέναντι στην ιδέα του κοινού νομίσματος και στην ιδέα ενίσχυσης των αμυντικών δυνατοτήτων της Ένωσης καθώς κάτι τέτοιο θα υπονόμει τον ρόλο του NATO. Το ερώτημα που ωστόσο σύντομα τέθηκε ήταν γιατί το συγκεκριμένο κόμμα εμφάνισε σταδιακά έντονες

ευρωσκεπτικιστικές τάσεις αφού αυτές αφενός δεν του πρόσφεραν εκλογικά οφέλη καθώς οι ψηφοφόροι του ήταν σε μεγάλο βαθμό φιλοευρωπαϊστές (προερχόμενοι κυρίως από όσους ανήκαν στους νικητές της μετάβασης) ενώ αφετέρου είχαν ως συνέπεια την απομόνωση του κόμματος, δυσχεραίνοντας μάλιστα τη δυνατότητα εύρεσης κεντροδεξιών συμμάχων. Η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα συνδέεται στενά με δυο ουσιαστικές εξελίξεις ιδεολογικού περιεχομένου. Αφενός ο Klaus, ήταν στενά συνδεδεμένος με την ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού. Για τους νεοφιλελεύθερους η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ήταν αποδεκτή μόνο υπό την έννοια της δημιουργίας μιας ενιαίας αγοράς και άρα οι μετα-Μάαστριχτ εξελίξεις αντιμετωπιζόταν με επιφύλαξη. Με την ιδεολογία αυτή συνδέθηκαν στενά πολλοί μετέπειτα ηγέτες του κόμματος. Αφετέρου, το ODS προσπαθούσε να οικοδομήσει μια νέα συνεκτική ιδεολογία προκειμένου να αντιμετωπίσει την (ιδεολογική) κρίση στην οποία περιέπεσε όταν το βασικότερο ζήτημα γύρω από το οποίο συγκροτήθηκε, δηλαδή η μετάβαση από τον κομμουνισμό στη δημοκρατία, έχασε πλέον τη σπουδαιότητά του (Hanley, 2008b). Η εκλογή στην ηγεσία του κόμματος του μετριοπαθούς Mirek Topolaneκ και η άνοδος στην κυβέρνηση (το 2006 μαζί με τους χριστιανοδημοκράτες (KDU-CSL) και τους Πράσινους (Green Party)) το οδήγησε στον μετριάσμο της ευρωσκεπτικιστικής του στάσης. Εντούτοις ένα χρόνο αργότερα, το 2007, η διαπραγμάτευση της Συνθήκης της Λισαβόνας προκάλεσε ρήξη στο εσωτερικό του κόμματος μεταξύ των πιο μετριοπαθών στελεχών, οπαδών του Topolaneκ, και των οπαδών του Klaus, ο οποίος εν τέλει το 2008 αποχώρησε από το κόμμα.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα κόμματα, και το κόμμα NA εκφράζει τις αντιθέσεις του απέναντι στο ενδεχόμενο δημιουργίας μιας ομοσπονδιακής Ένωσης ενώ παράλληλα τάσσεται υπέρ μιας διακυβερνητικής ένωσης κρατών. Ταυτόχρονα εκφράζει φόβους ότι η ΚΕΠΠΑ θα εμποδίσει την ικανότητα της Λετονίας να προωθή τις δικές τις πολιτικές απέναντι στη Ρωσία. Παρ' όλα αυτά το κόμμα υποστήριξε την ένταξη της Λετονίας στη ζώνη του ευρώ. Στο εκλογικό της πρόγραμμα αναφέρει πως για κάθε τροποποίηση των Συνθηκών θα πρέπει να διενεργείται δημοψήφισμα ενώ τάσσεται υπέρ μια ευρωπαϊκής τραπεζικής ένωσης χωρίς όμως υπερβολικές οικονομικές ρυθμίσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέλος υποστηρίζει πως τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι ελεύθερα να καθορίζουν τη δική τους μεταναστευτική πολιτική.

Εξαίρεση στον παραπάνω κανόνα ενδεχομένως να αποτελεί πρώτον το αρκετά φιλοευρωπαϊκό MDF το οποίο εντάχθηκε στην ομάδα των ECR περισσότερο στην

προσπάθειά του να ενισχύσει την ιδεολογική και πολιτική του ταυτότητα και να διαφοροποιηθεί από το κυρίαρχο κόμμα της κεντροδεξιάς στην Ουγγαρία, το Fidesz, που όπως προαναφέρθηκε συνεχίζει να αποτελεί μέλος του EPP. Πάντως το νέο κόμμα που ίδρυσε ο Bakros μετά τη διάλυση του MDF, το MOMA, είναι όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο ίδιος φτιαγμένο στα πρότυπα του Βρετανικού Συντηρητικού Κόμματος. Όσον αφορά τη δεύτερη εξαίρεση, το μικρό λιθουανικό LLRA, για αυτό το κόμμα η εθνικότητα παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο και κατά συνέπεια τα συμφέροντα της πολωνικής μειονότητας είναι το σημείο όπου επικεντρώνει την προσοχή του (Bale et al., 2010).

14.2 ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Τον γενικό κανόνα ακολουθούν και οι δυτικοί συνεργάτες. Πιο συγκεκριμένα το LDD δηλώνει ρητά πως τάσσεται υπέρ μιας ευρωπαϊκής συνομοσπονδίας όπου τα κράτη-μέλη θα αποφασίζουν τα ίδια σε ποιους τομείς πολιτικής θα λάβουν κοινές αποφάσεις και σε ποια ζητήματα θα παραχωρούν τις αρμοδιότητές τους σε ένα ευρωπαϊκό όργανο. Το κόμμα προτείνει μεταξύ άλλων την ύπαρξη μιας ενοποιημένης Ευρώπης η οποία όμως για να μην χάσει τελείως την υποστήριξη των πολιτών της θα πρέπει να διακόψει την τακτική επέκτασης και να συνάψει στρατηγικές συνεργασίες και ζώνες ελεύθερου εμπορίου. Προτείνει επιπλέον την συρρίκνωση της Επιτροπής και του ΕΚ και την επανεξέταση του ρόλου της Επιτροπής των Περιφερειών και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Όσον αφορά το ευρωπαϊκό ζήτημα και η Χριστιανική Ένωση παρουσιάζεται επιφυλακτική. Είναι ενδεικτικό πως από το πρώτο του κιάλας εκλογικό πρόγραμμα το κόμμα δήλωνε πως επειδή δεν υπάρχει ευρωπαϊκός λαός το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν μπορεί να θεωρηθεί πως εκφράζει τη λαϊκή βούληση (Vollaard, 2006). Αργότερα, στις ευρωεκλογές του 2009 το κόμμα χρησιμοποίησε το σλόγκαν «Συνεργασία, ΝΑΙ. Υπερκράτος, ΟΧΙ!». Ο Peter Van Dalen, ο μοναδικός ευρωβουλευτής του κόμματος, σε άρθρο του στην εφημερίδα «The Independent» (2013) δήλωνε πως το κλειδί για να μπορέσει η ΕΕ να επανακτήσει την αξιοπιστία της είναι ο επαναπατρισμός ορισμένων αρμοδιοτήτων στα κράτη-μέλη. Το πρόσφατο πρόγραμμα του κόμματος άλλωστε αναφέρει πως οι αρμοδιότητες της ΕΕ θα πρέπει να περιοριστούν στην προώθηση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και στην αντιμετώπιση διεθνών ζητημάτων που αφορούν μεταξύ άλλων την περιβαλλοντική προστασία, τη μετακίνηση ανθρώπων και τη

μεταναστευτική πολιτική. Παράλληλα επιζητά έναν πιο σημαντικό ρόλο για τα εθνικά κοινοβούλια ώστε να καταστεί η Ένωση περισσότερο δημοκρατική (εκλογικό πρόγραμμα κόμματος 2013-2017).

Συμπερασματικά γίνεται κατανοητό ότι ο ευρωσκεπτικισμός, είτε αυτός εμφανίζεται ως ιδεολογικός είτε ως σκοπίμως χρησιμοποιούμενος, αποτέλεσε το κοινό έδαφος για τη συνεργασία μεταξύ, ως ένα βαθμό διαφορετικών, κομμάτων της δεξιάς. Η νέα ομάδα, προτάσσοντας την ευρωσκεπτικιστική της ατζέντα, γίνεται αντιληπτή στα μάτια των ιδρυτών της ως μια επίσημη αντιπολιτευτική δύναμη εντός του Κοινοβουλίου, μια δύναμη που επιθυμεί να προσφέρει μια εναλλακτική αντίληψη της ΕΕ. Κατά συνέπεια τα ερωτήματα που προκύπτουν αφορούν το εάν η νέα ομάδα μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής υπό την έννοια του κατά πόσο αυτό το νέο εναλλακτικό όραμα που προωθεί κατόρθωσε να έχει κάποιο αντίκτυπο στο Κοινοβούλιο κατά την περίοδο 2009-2014 καθώς επίσης και ποιο προβλέπεται ότι μπορεί να είναι το μέλλον της. Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα επιχειρείται να δοθεί στα επόμενα κεφάλαια μέσα από τη μελέτη της λειτουργίας των ECR εντός του Κοινοβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

15. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

15.1 ΤΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΚ;

Το κατά πόσο η λειτουργία μιας ομάδας μπορεί να θεωρηθεί πετυχημένη εξαρτάται κυρίως από το πόσο είναι ικανή να περάσει τις θέσεις της εντός του Κοινοβουλίου. Για να το καταφέρει αυτό όμως υπάρχουν τρεις σημαντικές παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η πρώτη αφορά τη δυνατότητά της να εξασφαλίσει θέσεις με επιρροή.

Όπως έχει επανειλημμένα ειπωθεί, εντός του ΕΚ το μέγεθος της κάθε ομάδας έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Αυτό γίνεται πολύ εύκολα αντιληπτό κυρίως τη στιγμή κατανομής των διαφόρων πόστων. Είναι σαφές πως εντός του Κοινοβουλίου οι επιτροπές είναι αυτές που παίζουν τον πιο ουσιαστικό ρόλο καθώς είναι υπεύθυνες για την εκπόνηση των θέσεων του Κοινοβουλίου σε κάθε νέα νομοθετική πρόταση. Αυτές διευκολύνουν το έργο του Κοινοβουλίου παρέχοντάς του εξειδικευμένη γνώση

καθιστώντας το κατ' αυτόν τον τρόπο ικανό να ασκεί επιρροή κατά τη διαμόρφωση της νομοθεσίας. Ως εκ τούτου οι θέσεις εκείνες που απολαμβάνουν μεγάλο κύρος και αυξημένη επιρροή σχετίζονται άμεσα με τις επιτροπές. Οι θέσεις αυτές αφορούν κατά κύριο λόγο τους προέδρους και τους εισηγητές εκθέσεων στο εσωτερικό κάθε επιτροπής. Σε γενικές γραμμές τα συγκεκριμένα πόστα κατανέμονται αναλογικά με το μέγεθος κάθε ομάδας (αν και συχνά προηγούνται συμφωνίες μεταξύ των μεγαλύτερων ομάδων). Τι θα μπορούσε λοιπόν η πέμπτη σε μέγεθος ομάδα του Κοινοβουλίου, οι ECR, με ποσοστό 7% των εδρών να αναμένει από αυτήν την κατανομή;

Η δεύτερη παράμετρος σχετίζεται με τη δυνατότητα μιας ομάδας να συνάπτει κερδοφόρες συμμαχίες. Η παράμετρος αυτή έχει ιδιαίτερη βαρύτητα κυρίως γιατί καμία ομάδα του ΕΚ δε διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία. Η σύνθεση του Κοινοβουλίου για τα έτη 2009-2014 επιβεβαιώνει τον παραπάνω ισχυρισμό. Συγκεκριμένα, η σύνθεση μεταβλήθηκε κατά τη διάρκεια της πενταετίας του θητείας από 736 σε 766 βουλευτές. Αυτό συνέβη αφενός εξαιτίας της έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας (η οποία αύξησε τον αριθμό των ευρωβουλευτών στους 751) και αφετέρου εξαιτίας της προσχώρησης στην Ένωση της Κροατίας. Στο εσωτερικό του το EPP, με 36% των εδρών, αποτελούσε τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα ακολουθούμενο από την Προοδευτική Συμμαχία Σοσιαλιστών και Δημοκρατών (S&D) με το 25% των εδρών. Στην τρίτη θέση, με 11%, βρισκόταν η Συμμαχία Φιλελεύθερων και Δημοκρατών για την Ευρώπη (ALDE) και ακολουθούσαν στην τέταρτη θέση οι Πράσινοι – Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία (G/EFA) με 8%. Οι ECR καταλάμβαναν την πέμπτη θέση με ποσοστό 7 % ενώ την έκτη και την έβδομη θέση καταλάμβαναν η Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά – Βόρεια Πράσινη Συμμαχία (GUE-NGL) και η Ευρώπη της Ελευθερίας και Δημοκρατίας (EFD) με ποσοστά 5 και 4 % αντίστοιχα. Το υπολειπόμενο 4% απαρτιζόταν από μη εγγεγραμμένους ευρωβουλευτές. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα ήταν ως εκ τούτου εφικτή μια πολύ μεγάλη συμμαχία μεταξύ του EPP, του S&D και του ALDE με 72% των εδρών και μια μεγάλη συμμαχία μεταξύ του EPP και του S&D με 62% των εδρών. Αν οι δύο μεγάλες ομάδες δε συμπορευόταν τότε ήταν δυνατή μια κεντροδεξιά συμμαχία (EPP, ECR και ALDE) με 54% αλλά και μια αδύναμη αριστερή (S&D, GUE-NGL, G/EFA και ALDE) με 49%.

Η τρίτη παράμετρος σχετίζεται με τη συνοχή μιας πολιτικής ομάδας, δηλαδή το κατά πόσο τα μέλη της μπορούν πράγματι να καταλήξουν σε κοινές θέσεις. Η παράμετρος

αυτή είναι πολύ σημαντική από διαπραγματευτικής άποψης κυρίως γιατί καμία ομάδα δεν μπορεί να δημιουργήσει κοινοβουλευτική πλειοψηφία και να περάσει τις πολιτικές της χωρίς να έχει μια επαρκή συνοχή. Οι Hix, Noury and Roland (2007) έχουν παρατηρήσει ότι η συνοχή των ομάδων στο ΕΚ αυξάνεται συνεχώς από το 1994 ακόμα και μετά τη διεύρυνση του 2004 παρά την ιδεολογική ποικιλία που προσέφερε η είσοδος στο Κοινοβούλιο ενός μεγάλου αριθμού νέων κομμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται μια απόπειρα προσδιορισμού του βαθμού επιτυχίας (ή αποτυχίας) της ομάδας των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών. Η ενότητα αντλεί δεδομένα κατά κύριο λόγο από την ιστοσελίδα του VoteWatch και τις εκθέσεις που αυτό κατά περιόδους δημοσιεύει.

15.2 ΕΠΙΤΥΧΕΣ Ή ΟΧΙ ΤΟ ΝΕΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ;

Εξετάζοντας τη λειτουργία των ECR εντός του Κοινοβουλίου μπορεί κανείς να συμφωνήσει με την άποψη που εκφράστηκε από ορισμένους ερευνητές αλλά και από μέλη της ίδιας της ομάδας ότι η απόφαση αποχώρησης από το ΕΛΚ δεν ήταν ούτε τελείως αυτοκαταστροφική ούτε όμως και απολύτως επιτυχής για τους Βρετανούς Συντηρητικούς (Whitaker & Lynch, 2013).

Όσον αφορά κατ' αρχήν την κατανομή των θέσεων φαίνεται πως η ομάδα αποκλείεται από σημαντικές θέσεις. Όπως φαίνεται στην πράξη οι μεγάλες ομάδες κυριαρχούν στις περισσότερες ενεργές νομοθετικές επιτροπές όπως για παράδειγμα αυτή του Περιβάλλοντος (S&D) ή αυτή των Εξωτερικών υποθέσεων (EPP). Συνολικά το EPP κατείχε την προεδρία 10 επιτροπών (από τις συνολικά 20 των ετών 2009-2014) και το S&D την προεδρία 5 επιτροπών. Οι ECR ανέλαβαν μόνο μια επιτροπή, την Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς (αν και πρέπει να σημειωθεί πως έχει ιδιαίτερη σημασία για το βρετανικό κόμμα). Οι συμφωνίες βέβαια μεταξύ των ομάδων παίζουν και εδώ σημαντικό ρόλο γεγονός που εξηγεί και το γιατί στο νέο Κοινοβούλιο (2014) η ομάδα EFDD δεν έλαβε την προεδρία καμίας επιτροπής και οι ECR αν και η τρίτη μεγαλύτερη ομάδα, έλαβαν μόνο μια. Ανάλογη είναι η εικόνα και στις θέσεις που αφορούν τους εισηγητές εκθέσεων όπου λόγω του μεγέθους της η ομάδα είναι πολύ δύσκολο να αναλάβει την εκπόνηση υψηλού κύρους εκθέσεωνⁱⁱⁱ.

Σύμφωνα με τα δεδομένα του VoteWatch η ομάδα εμφανίζεται να ανήκει στην πλευρά των νικητών με ένα ποσοστό της τάξης του 55,74 % (των ψηφοφοριών)

ελαφρώς πιο πάνω από την Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά (GUE-NGL, 51, 93 %) και την Ευρώπη της Ελευθερίας και Δημοκρατίας, (EFD, 52,38 %) αρκετά όμως πιο χαμηλά από τον αδιαμφισβήτητο νικητή, το EPP, που με ποσοστό 90% καταλαμβάνει την πρώτη θέση. Όσον αφορά την επιτυχία που εξασφαλίζει μέσω συμμαχιών η εικόνα είναι και πάλι χλιαρή. Τη μεγαλύτερη της επιτυχία η ομάδα τη συναντά στις ψηφοφορίες που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά και την προστασία των καταναλωτών με ένα ποσοστό της τάξης του 83,69%, συνάπτοντας συμμαχίες σε μεγαλύτερο βαθμό με το ALDE και το EPP (συμφωνία στις 127 και 117 από τις 141 ψήφους αντίστοιχα), ενώ η μεγαλύτερη της αδυναμία συναντάται σε ψηφοφορίες που αφορούν την ισότητα των φύλων, με ποσοστό μόλις 30,12% έχοντας ως σημαντικότερο σύμμαχό της το EFD (συμφωνία στις 177 από τις 259 ψήφους). Το διαφορετικό «όραμα» της νέας ομάδας δε φαίνεται να έχει καταφέρει να αποκτήσει αρκετούς συμμάχους στο Κοινοβούλιο καθώς, όπως φαίνεται από τα δεδομένα του VoteWatch, σε ψηφοφορίες που σχετίζονται άμεσα με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση όπως για παράδειγμα στις ψηφοφορίες που αφορούν τις συνταγματικές και διαθεσμικές σχέσεις, τον προϋπολογισμό και τον έλεγχο του προϋπολογισμού καθώς και σε αυτές των εσωτερικών κανονισμών του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου η ομάδα καταφέρνει μόνο με ένα πολύ μικρό ποσοστό που κυμαίνεται από 30 ως 47% να περάσει τις θέσεις της στο Κοινοβούλιο σε συμμαχία με το EFD στην πλειοψηφία των περιπτώσεων τη στιγμή που περισσότερο φιλοευρωπαϊκές ομάδες, όπως το EPP και το S&D, εμφανίζουν ποσοστά της τάξης του 95-100% και 72-93% αντίστοιχα. Όσον αφορά τη συνοχή, η ομάδα εμφανίζει τα υψηλότερα ποσοστά της στις ψηφοφορίες που αφορούν τις συνταγματικές και δια-θεσμικές υποθέσεις (εδώ φαίνεται και η σημασία των συμμαχιών καθώς αν και πρόκειται για έναν σημαντικό για την ομάδα τομέα εντούτοις μόνο στο 41% των ψηφοφοριών κατάφεραν να νικήσουν), το διεθνές εμπόριο, τον τομέα της βιομηχανίας, της έρευνας και ενέργειας και την εσωτερική αγορά. Από την άλλη τα μέλη της ομάδας φαίνεται να διαφωνούν περισσότερο όσον αφορά θέματα που σχετίζονται με την περιφερειακή ανάπτυξη, τη γεωργία και τον προϋπολογισμό και είναι αυτές ακριβώς οι κατηγορίες όπου παρατηρούνται και τα χαμηλότερα ποσοστά συνοχής. Σε γενικές γραμμές η ομάδα καταλαμβάνει την πέμπτη θέση με συνοχή 86% τη στιγμή που το EPP παρουσιάζεται περισσότερο συνεκτικό (κατά 4 περίπου μονάδες) συγκριτικά με το προηγούμενο Κοινοβούλιο καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση πίσω από τους Πράσινους.

Μια όμως περισσότερο εστιασμένη ματιά σε σημαντικές ψηφοφορίες που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των ετών 2009-2014 βοηθά στο να μελετηθούν οι ακριβείς τοποθετήσεις της ομάδας. Επισημαίνεται πως η επιλογή των ψηφοφοριών (VoteWatch report 2013, DIIS report, 2014) αυτών έγινε με βάση τον υψηλό αντίκτυπο και τη δημοσιότητα που έλαβε το κάθε ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

16. ΠΩΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΘΗΚΕ Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ECR ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ

Τον Νοέμβριο του 2011 η πλειοψηφία των ευρωβουλευτών υιοθέτησε την άποψη του Κοινοβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο των δραστηριοτήτων πυρηνικής έρευνας και εκπαίδευσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (EURATOM). Το πρόγραμμα πλαίσιο της EURATOM καθορίζει τις διάφορες ερευνητικές δράσεις στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας και της προστασίας από την ακτινοβολία καθώς και τον προϋπολογισμό αυτών. Η τελική απόφαση έγινε αποδεκτή από όλες τις ομάδες πλην των Πρασίνων και της Ενωτικής Αριστεράς. Συμβολική σημασία είχε η ψήφος σχετικά με την τροποποίηση 36 που πρότειναν οι Πράσινοι και με την οποία καλούσαν την Ένωση να αποκηρύξει την πυρηνική ενέργεια. Η πρόταση αυτή τελικά απορρίφθηκε χάρη στην κεντροδεξιά συμμαχία μεταξύ του EPP, του ECR, του EFD και της πλειοψηφίας των μελών του ALDE. Στην ψηφοφορία αυτή οι ECR παρουσίασαν συνοχή της τάξης του 100% (42 ψήφισαν σύμφωνα με τη γραμμή της ομάδας από τους 42 που ήταν παρόντες). Οι τρεις μεγάλες αντιπροσωπεΐες εντός της ομάδας, οι Βρετανοί Συντηρητικοί, το ODS και το PiS, παρουσίασαν ταύτιση απόψεων. Όσον αφορά το PiS η θετική του στάση είναι ενδεικτική της εθνικής συναίνεσης που διατηρεί η Πολωνία στο ζήτημα της πυρηνικής ενέργειας προσβλέποντας στην ανεξαρτησία της χώρας από τις εισαγωγές. Ανάλογα επιχειρήματα επικρατούν και στην περίπτωση του ODS παρά το γεγονός ότι την περίοδο της συγκυβέρνησής του με τους Πρασίνους, το 2006, δέχτηκε το πάγωμα του πυρηνικού προγράμματος της Τσεχίας.

Το δεύτερο ζήτημα σχετίζεται άμεσα με τη δυνατότητα του ΕΚ (μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας) να αποδέχεται ή να απορρίπτει εμπορικές συμφωνίες (χωρίς όμως να μπορεί να τις τροποποιεί). Με βάση αυτήν του την εξουσία το ΕΚ

απέρριψε την Εμπορική Συμφωνία για την Καταπολέμηση της Παραποίησης μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της και της Αυστραλίας, του Καναδά, της Ιαπωνίας, της Δημοκρατίας της Κορέας, του Μεξικό, του Μαρόκο, της Ν. Ζηλανδίας, της Σιγκαπούρης, της Ελβετίας και των ΗΠΑ (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA) με 478 ψήφους κατά, 39 υπέρ και 165 αποχές τον Ιούλιο του 2012. Η ACTA προκάλεσε κύμα αντιδράσεων με το μεγαλύτερο μέρος της ανησυχίας να αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η ψήφος του Κοινοβουλίου ήταν καταδικαστική με τους περισσότερους βουλευτές να την απορρίπτουν ενώ το EPP και οι ECR απείχαν. Λίγους μήνες νωρίτερα είχε προηγηθεί η απόφαση της Επιτροπής να παραπέμψει την ACTA στο ευρωπαϊκό δικαστήριο ώστε να αποφανθεί για το κατά πόσο αυτή συμβάδιζε με τις ευρωπαϊκές συνθήκες και ιδίως με τον χάρτη ανθρωπίνων δικαιωμάτων καλώντας παράλληλα το Κοινοβούλιο να περιμένει την απόφαση του Δικαστηρίου. Από τους ECR οι Πολωνοί, ενάντια στην επίσημη γραμμή της ομάδας, αντιτάχθηκαν στην εν λόγω συμφωνία στην προσπάθειά τους να δείξουν ότι ακούνε τους πολίτες τους κυρίως εξ αιτίας της έντονης αντίδρασης που εκδηλώθηκε στο εσωτερικό της χώρας όταν πλέον τα ΜΜΕ άρχισαν να γνωστοποιούν το περιεχόμενο της συμφωνίας. Το ODS με τη σειρά του, πιστό στη γραμμή της ομάδας, απείχε (αν και έκθεση της Επιτροπής Ανάπτυξης του Κοινοβουλίου με εισηγητή τον Jan Zahradil είχε αρχικά προτείνει την έγκριση της ACTA).

Ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα ήταν η δημιουργία των ευρωομολόγων. Συγκεκριμένα τον Φεβρουάριο του 2012 το ΕΚ εξέφρασε την άποψή του σχετικά με την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής που αφορούσε τη δημιουργία των ευρωομολόγων. Η απόφαση του Κοινοβουλίου ήταν υποστηρικτική αυτής της πρωτοβουλίας θεωρώντας πως με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί εν μέρει η οικονομική κρίση της ευρωζώνης. Το S&D, οι Πράσινοι και η πλειοψηφία των μελών του EPP και του ALDE ψήφισαν υπέρ. Εντούτοις 29 μέλη του EPP από τη Γερμανία και τη Σουηδία ψήφισαν ενάντια ενώ 19 μέλη του ALDE, επίσης κυρίως από τη Γερμανία απείχαν. Οι ECR εναντιώθηκαν σημειώνοντας μάλιστα τη μεγαλύτερη συνοχή σε σχέση με τις λοιπές ομάδες της τάξης του 96% παρά το γεγονός πως τα κύρια μέλη της ομάδας, δηλαδή οι Βρετανοί, οι Τσέχοι και οι Πολωνοί, δεν επηρεάζονται άμεσα από την εν λόγω απόφαση επιδεικνύοντας μάλλον μια συμβολικά σκληρή στάση (Thillaye, 2014)

Τον Νοέμβριο του 2013 υιοθετήθηκε η νέα κοινή αγροτική πολιτική (ΚΑΠ) από το Κοινοβούλιο αφού πρώτα εξασφαλίστηκε συμφωνία με το Συμβούλιο και την Επιτροπή στα πιο σημαντικά θέματα. Η νέα ΚΑΠ δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη δίκαια και διαφανή διανομή των ευρωπαϊκών επιδοτήσεων μεταξύ των κρατών μελών και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η απόφαση υιοθετήθηκε με την πλειοψηφία να σχηματίζεται από το EPP, το ALDE, το S&D και τους ECR με 500 ψήφους υπέρ. Η στάση των Πολωνών ήταν αναμενόμενη λαμβάνοντας υπόψη τη γενικότερη υποστήριξη της ΚΑΠ στην Πολωνία λόγω και του μεγάλου αγροτικού τομέα της χώρας. Άλλωστε η γενική στάση της Πολωνίας είναι η γρήγορη εξισορρόπηση των επιδοτήσεων που λαμβάνουν οι αγρότες στα παλιά και τα νέα κράτη μέλη. Για τους Βρετανούς η απόφαση στήριξης της ΚΑΠ, μιας πολιτικής στην οποία έχουν επανειλημμένως εναντιωθεί, ίσως να σχετίζεται με τη θετική στάση των κοινοβουλευτικών τους εταίρων, ιδίως του PIS, ίσως από την άλλη να συνδέεται με το γεγονός ότι η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ δεν έθεσε τέλος στις άμεσες πληρωμές προς τους αγρότες που συνεχίζουν να αποτελούν ένα σημαντικό εκλογικό σώμα στη Βρετανία.

Τον Μάιο του 2012 με μεγάλη πλειοψηφία το Ευρωκοινοβούλιο ψήφισε, με 478 ψήφους, υπέρ ενός ευρωπαϊκού φόρου για τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές (FTT). Εν τούτοις διαφωνία παρουσιάστηκε ως το προς το που θα πήγαιναν τα χρήματα που θα εισπράττονταν μέσω του φόρου αυτού. Εξ αιτίας αυτού μια μικρή μειοψηφία 152 βουλευτών από το ECR, το EFD και το ALDE (με την εξαίρεση των Γάλλων, των Ιταλών, και των Φιλανδών) εναντιώθηκε στην πρόταση μαζί με 20 βουλευτές του EPP κυρίως από τη Μάλτα, την Κύπρο, τη Σουηδία και τη Λετονία και 6 βουλευτές του S&D από τη Μάλτα και την Κύπρο. Στη συγκεκριμένη ψηφοφορία το ECR παρουσίασε την υψηλότερη συνοχή (92,86%) σε σύγκριση με όλες τις υπόλοιπες ομάδες δεν κατάφερε όμως να περάσει τη θέση του. Πάντως, τα κράτη μέλη δε κατόρθωσαν να συμφωνήσουν στο Συμβούλιο όπου και λόγω του ότι το ζήτημα αφορούσε επιβολή φόρου απαιτούσε ομοφωνία. Εν τούτοις το 2013 το Συμβούλιο εξουσιοδότησε την έναρξη αυξημένης συνεργασίας μεταξύ έντεκα κρατών που επιθυμούσαν να υιοθετήσουν αυτόν τον φόρο.

Τον Μάρτιο του 2013 το EK υιοθέτησε με 532 ψήφους υπέρ, 86 κατά και 67 αποχές νομοθετική απόφαση σχετικά με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την προετοιμασία του προϋπολογισμού 2014. Η απόφαση υποστηρίχθηκε από όλες τις ομάδες πλην του ECR και του GUEL-NGL. Η σημαντικότερη ψηφοφορία αφορούσε

την παράγραφο 15 σχετικά με την αύξηση των ιδίων πόρων της ΕΕ. Σύμφωνα με αυτήν την παράγραφο η εξάρτηση της Ένωσης από εθνικές εισφορές έρχεται σε αντίθεση με τη Συνθήκη και μπορεί να αποβεί καταστροφική σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Το ΕΚ υποστήριξε την πρόταση της Επιτροπής για μεταρρύθμιση του συστήματος χρηματοδότησης του προϋπολογισμού προτείνοντας την εισαγωγή νέων και γνήσιων ιδίων πόρων όπως το FTT και το EUVAT. Η παράγραφος έγινε αποδεκτή με 531 ψήφους υπέρ μέσω της μεγάλης συμμαχίας μεταξύ του EPP, του S&D, του ALDE, των Πρασίνων και του GUE-NGL. Και σε αυτήν την ψηφοφορία οι ECR εμφάνισαν μεγάλη συνοχή (100%) σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ομάδες. Έχοντας όμως ως συμμάχους τους μόνο το EFD δεν κατόρθωσαν να περάσουν τις απόψεις τους.

Τον Μάιο του 2013 μεγάλη πλειοψηφία Ευρωβουλευτών (460 τάχθηκαν υπέρ) υποστήριξε την πρόταση του ΕΚ σχετικά με τις διαπραγματεύσεις για την ύπαρξη μιας συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Στην πρόταση αντιτάχθηκαν μόνο οι GUE-NGL και οι Greens/EFA όπως και το μεγαλύτερο μέλος των μη εγγεγραμμένων μελών (που προέρχονται κυρίως από το χώρο της άκρας δεξιάς). Παράλληλα Γάλλοι βουλευτές από την ομάδα των σοσιαλδημοκρατών και των φιλελευθέρων απείχαν. Σε αυτήν την ψηφοφορία οι ECR αποτελούν την ομάδα με την μεγαλύτερη συνοχή αφού και οι 43 βουλευτές που ήταν παρόντες στη ψηφοφορία ψήφισαν υπέρ, σύμφωνα με τη γενική γραμμή που έθεσε η ομάδα.

Τέλος, τον Ιούνιο του 2013 το ΕΚ τοποθετήθηκε όσον αφορά την επιβολή προσωρινών συνοριακών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Το κείμενο που ψηφίστηκε παρουσιάζει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Επιτροπής, Συμβουλίου και ΕΚ και επισημαίνει πως το κάλεσμα για επανεισαγωγή των συνοριακών ελέγχων είναι δυνατό μόνο για λόγους ασφαλείας όπως για παράδειγμα κατά την ύπαρξη μιας σοβαρής απειλής στα εσωτερικά σύνορα. Παράλληλα καλεί τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την προστασία του δικαιώματος των ευρωπαίων πολιτών να μετακινούνται ελεύθερα εντός του χώρου Schengen. Η απόφαση αυτή υιοθετήθηκε με 506 ψήφους υπέρ και 121 κατά. Οι Πράσινοι και η Ενωτική Αριστερά αντιτάχθηκαν θεωρώντας πως η επανεισαγωγή των ελέγχων θα περιόριζε το δικαίωμα στην ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών. Η πλειοψηφία σχηματίστηκε από το EPP, το S&D και το ALDE. Εδώ το ECR παρουσιάστηκε αρκετά διχασμένο με το μεγαλύτερο μέρος των μελών του να απέχουν σύμφωνα με τη γενική γραμμή της

ομάδας, ενώ 16 ευρωβουλευτές, προερχόμενοι στην πλειοψηφία τους από το ODS, τάχθηκαν υπέρ και 3 κατά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

17. ΤΑ ΝΕΟΕΙΣΕΛΘΟΝΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2014 : ΠΛΗΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ;

Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών του 2014 είχε ιδιαίτερη σημασία τόσο για την ομάδα των ECR όσο και για τους ίδιους τους Συντηρητικούς. Η επόμενη μέρα των εκλογών ανέδειξε ως αδιαμφισβήτητο νικητή το UKIP το οποίο κέρδισε 26,8% των ψήφων και 24 έδρες. Από την άλλη οι Συντηρητικοί είδαν το ποσοστό τους να μειώνεται κατά 3,7% και τις έδρες τους να μειώνονται στις 19. Σε αντίθεση όμως με τον νικητή των εθνικών εκλογών ο οποίος θα σχηματίσει την κυβέρνηση, ο νικητής των ευρωεκλογών δεν αποτελεί απαραίτητα και τον τελικό νικητή και αυτό γιατί το τελικό αποτέλεσμα κρίνεται με βάση τα γενικά οφέλη και τις απώλειες που έχει κάθε ομάδα. Στο EK η επιτυχία που γνωρίζουν τα μεμονωμένα κόμματα δεν έχει τόση σημασία γιατί τα υλικά και πολιτικά οφέλη σχετίζονται άμεσα με τις πολιτικές ομάδες. Με βάση τα παραπάνω νικητές των εκλογών υπήρξαν οι ECR οι οποίοι ξεπερνώντας τις εικασίες που μιλούσαν περί πιθανής διάλυσης της ομάδας (κυρίως εξαιτίας του μεγάλου αριθμού κομμάτων αποτελούμενων από έναν μόνο ευρωβουλευτή) κατάφεραν να αυξήσουν τον αριθμό των μελών τους σε 72^{iv} και να καταστούν η τρίτη μεγαλύτερη ομάδα του EK «κλέβοντας» παράλληλα τρία κόμματα μέλη της ομάδας του UKIP, την EFD, σε μια εμφανή προσπάθεια απομόνωσης του τελευταίου (Mudde, 2014). Επρόκειτο για το ολλανδικό Πολιτικό Κόμμα Μεταρρύθμισης (SGP), το Δανικό Λαϊκό Κόμμα (DF) και το Κόμμα των Φινλανδών (PS). Το SGP είναι το παλιότερο κόμμα της Ολλανδίας, ιδρυθέν το 1918 από μέλη του Αντι-Επαναστατικού Κόμματος (ARP) τα οποία απέρριπταν το δικαίωμα ψήφου των γυναικών. Ιστορικά, το κόμμα δεν επέτρεπε σε γυναίκες να είναι μέλη του καθώς σύμφωνα με τη Βίβλο οι γυναίκες απαγορεύεται να συμμετέχουν στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Η θέση του κρίθηκε παράνομη από ολλανδικό δικαστήριο το 2005 και με κίνδυνο να χάσει τη κρατική χρηματοδότηση το κόμμα άνοιξε τις πόρτες του και σε γυναίκες μέλη. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η στάση του απέναντι στις γυναίκες ήταν αυτή που του στέρησε την πρόσβαση στους ECR

όταν η ομάδα είχε ξεκινήσει να διαμορφώνεται το 2009. Το SGP έχει τις πιο κοινωνικά συντηρητικές θέσεις από οποιοδήποτε κόμμα της Ολλανδίας και υποστηρίζει τον οικονομικό φιλελευθερισμό. Το κόμμα είναι επίσης ευρωσκεπτικιστικό, επιθυμεί την ευρωπαϊκή συνεργασία μόνο στους τομείς εκείνους όπου τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λύσουν μόνο τους τα προβλήματά τους όπως αυτοί του περιβάλλοντος και της γεωργίας. Δεν επιθυμεί ένα ευρωπαϊκό υπερ-κράτος αλλά μια Ένωση με ρεαλιστικούς στόχους (Vasilopoulou, 2009). Όσον αφορά το DF, για το κόμμα αυτό το μεταναστευτικό αποτελεί το σημαντικότερο ζήτημα και επιθυμεί να βάλει ένα τέλος στην έλευση μεταναστών που δεν προέρχονται από χώρες της Δύσης. Μεταξύ του 2001 και του 2011 αποφάσισε να στηρίζει μια κεντροδεξιά και μια συντηρητική κυβέρνηση με αντάλλαγμα ισχυρότερους ελέγχους στα σύνορα. Το κόμμα θεωρείται ευρωσκεπτικιστικό υποστηρίζοντας στο παρελθόν την αποχώρηση της χώρας από τη συνθήκη Σένγκεν και την απόρριψη κάθε ευρωπαϊκής απόφασης που δε σχετίζεται με την κοινή αγορά. Επιπλέον αντιτίθεται στη δημιουργία ευρωπαϊκού συντάγματος και στο κοινό νόμισμα. Τα τελευταία χρόνια εντούτοις το κόμμα παλεύει για πολιτική αναγνώριση και ως εκ τούτου η στάση του έχει γίνει περισσότερο πραγματιστική. Η απόφαση ένταξης στην ομάδα των ECR αποτελεί μέρος αυτής του της προσπάθειας μετακίνησης προς το κέντρο. Το τρίτο κόμμα είναι το PS. Το PS χαρακτηρίζεται ως ένα δεξιό λαϊκιστικό κόμμα. Εναντιώνεται στον οικονομικό και κοινωνικό φιλελευθερισμό όπως επίσης και στην παγκοσμιοποίηση. Είναι κοινωνικά συντηρητικό και απορρίπτει τους γάμους μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου όπως επίσης και το δικαίωμα των γυναικών στην άμβλωση. Όσον αφορά την οικονομία έχει γενικά αριστερές θέσεις και τάσσεται υπέρ του κράτους πρόνοιας. Το PS αποτελεί επιπλέον το πιο ευρωσκεπτικιστικό κόμμα της Φινλανδίας. Απορρίπτει το ευρώ, ενώ η απόλυτα αρνητική του στάση όσον αφορά τη διάσωση ευρωπαϊκών κρατών του στέρησαν μια θέση στην κυβέρνηση συνεργασίας το 2011. Το κόμμα εντούτοις φαίνεται να προσπαθεί να μετριάσει τις ακραίες του στάσεις σε μια προσπάθεια να αποτελέσει μέλος της κυβέρνησης εν όψει των εκλογών του 2015.

Εκείνο όμως το κόμμα που προκάλεσε την έντονη αντίδραση του τύπου ήταν το γερμανικό Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD) η έλευση του οποίου, με επτά ευρωβουλευτές, έδωσε στους ECR την ευκαιρία να ξεπεράσουν του φιλελεύθερους και να καταστούν η τρίτη μεγαλύτερη ομάδα του ΕΚ. Το κόμμα AfD είναι ένα δεξιό ευρωσκεπτικιστικό κόμμα το οποίο ιδρύθηκε το 2013 από μια ομάδα ακαδημαϊκών.

Το ακαδημαϊκό του προφίλ του προσέφερε αμέσως αξιοπιστία και κατάφερε να αποσπάσει ψηφοφόρους από πολλά γερμανικά κόμματα κυρίως από το φιλελεύθερο Ελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα (FDP) και την Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (CDU) της Angela Merkel. Σε γενικές γραμμές υποστηρίζει την αποχώρηση της χώρας από την ευρωζώνη (όχι όμως και από την ΕΕ) ενώ παράλληλα τάσσεται υπέρ ενός αυστηρότερου συστήματος για τη μετανάστευση. Αν και η ηγεσία του είναι σε γενικές γραμμές μετριοπαθής εντούτοις ασκείται κριτική στο κόμμα για την υποστήριξη που λαμβάνει από στοιχεία της άκρας δεξιάς. Η ένταξη του συγκεκριμένου κόμματος στην ομάδα των ECR ώθησε πολλούς να μιλήσουν για μια νέα ρήξη στις σχέσεις του Cameron με την Merkel. Η αίτηση του AfD για ένταξη στους ECR έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία των μελών της ομάδας παρά το γεγονός ότι οι Συντηρητικοί επέμεναν στην απόρριψή του. Αποτελεί μάλιστα γεγονός πως παρά το ότι η ψηφοφορία ήταν μυστική εντούτοις φαίνεται πως δύο Βρετανοί ευρωβουλευτές αγνόησαν τη γραμμή του κόμματος και ψήφισαν υπέρ (Barker, 2014). Το γεγονός αυτό αντανακλά εν μέρει και την αλλαγή στις ισορροπίες ισχύος εντός της ομάδας αφού πλέον Βρετανοί και Πολωνοί είναι αριθμητικά σχεδόν ισοδύναμοι. Όλα αυτά μάλιστα συνέβησαν σε μια ευαίσθητη στιγμή για τις Γερμανο-Βρετανικές σχέσεις με φόντο την αντιπαράθεση μεταξύ Merkel και Cameron για την ανάδειξη του Jean-Claude Juncker ως νέου προέδρου της Επιτροπής. Η αντίδραση των Γερμανών ήταν άμεση με τον πρόεδρο της αντιπροσωπείας του CDU στο ΕΚ Herbert Reul να δηλώνει πως η ένταξη του AfD θα δυσκολέψει τη συνεργασία του ECR με το EPP υποστηρίζοντας πως από δω και πέρα η ομάδα των ECR μπαίνει σε αντιευρωπαϊκά, δημαγωγικά μονοπάτια. Την Γερμανία εκπροσωπεί όμως και ένα ακόμη κόμμα, το μικρό συντηρητικό Οικογενειακό Κόμμα με έναν ευρωβουλευτή.

Το επόμενο κόμμα που διαθέτει έναν ικανό αριθμό ευρωβουλευτών είναι το βελγικό Νέα Φλαμανδική Συμμαχία (N-VA). Το N-VA ιδρύθηκε το 2001 ως ένα από τα διάδοχα κόμματα της Λαϊκής Ένωσης (φλαμανδικό εθνικιστικό κόμμα) και από το 2004 μέχρι και το 2008 συνεργάστηκε με το Χριστιανοδημοκρατικό και Φλαμανδικό κόμμα (CD&V) από την κυβέρνηση του οποίου αποχώρησε εξ αιτίας της έλλειψης προόδου που αφορούσε τη μεταρρύθμιση του κράτους. Από το 2010 και έπειτα εξελίχθηκε στο μεγαλύτερο κόμμα του Βελγίου. Πρέπει να σημειωθεί πως από το 2004 η N-VA έχει διαγράψει ένα περίεργο πολιτικό ταξίδι εντός του ΕΚ. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της συγκυβέρνησης με τους Χριστιανοδημοκράτες το κόμμα ανήκε στο EPP από το οποίο όμως μετά τη διάλυση της συμμαχίας τους

αποχώρησε για να ενταχθεί στην ομάδα Greens-EFA. Ήδη όμως από το 2011 και για ιδεολογικούς κυρίως λόγους (μια που υιοθετεί κυρίως δεξιές θέσεις σε οικονομικής και κοινωνικής φύσεως ζητήματα) άρχισε να φημολογείται ότι το κόμμα θα αποχωρούσε και από αυτήν την ομάδα φήμες που τελικά επαληθεύθηκαν. Μετά τις ευρωεκλογές του 2014 το κόμμα ανήκει πλέον στην ομάδα των ECR. Αρχικά υπήρξε και το ενδεχόμενο ένταξης στην ομάδα των φιλελευθέρων, ALDE, το οποίο όμως απορρίφθηκε εν τέλει αφενός γιατί ο τότε πρόεδρος της ομάδας Guy Verhofstadt ήταν αρνητικός σε μια τέτοια εξέλιξη κυρίως γιατί στις λίστες του κόμματος υπήρχαν πολλά μέλη του ακροδεξιού Vlaams Belang και αφετέρου γιατί το N-VA αντιτίθεται στην ιδέα της ομόσπονδης Ευρώπης που προωθεί το ALDE. Άλλωστε οι ECR του παραχώρησαν αρκετή αυτονομία επιτρέποντάς του να παραμείνει μέλος του εξωκοινοβουλευτικού ευρωπαϊκού κόμματος EFA. Σχετικά με το ευρωπαϊκό ζήτημα το κόμμα θεωρεί ότι η ΕΕ πρέπει να μεταρρυθμιστεί ενώ παράλληλα υποστηρίζει πως οι χώρες θα πρέπει να μπορούν να φύγουν από την ευρωζώνη χωρίς να χρειάζεται να φύγουν και από την ΕΕ ενώ όλες εκείνες που δεν τηρούν τους κανόνες για υγιή δημοσιονομικά θα πρέπει αν χρειάζεται να αναγκάζονται να εγκαταλείπουν το ευρώ. Εκτός από τα προαναφερθέντα πέντε κόμματα η ομάδα των ECR δέχθηκε στους κόλπους της επιπλέον τρία νέα κόμματα από τη Σλοβακία με έναν ευρωβουλευτή έκαστο. Πρόκειται καταρχήν για το νέο-ιδρυθέν κόμμα New Majority (NOVA) το οποίο υιοθετεί σε γενικές γραμμές μια λαϊκιστική στάση απέναντι στο πολιτικό σύστημα απαιτώντας νέο σύνταγμα και άμεση δημοκρατία. Είναι οικονομικά φιλελεύθερο και υπέρ της μείωσης της γραφειοκρατίας στις δημόσιες υπηρεσίες. Το κόμμα αν και θεωρείται φιλο-ευρωπαϊκό εντούτοις εναντιώνεται στην ιδέα μιας ομόσπονδης Ευρώπης και αναζητά τη μεταρρύθμισή της ώστε αυτή να καταστεί πιο δημοκρατική. Το δεύτερο κόμμα είναι η Ελευθερία και Αλληλεγγύη (SAS) που ιδρύθηκε το 2012 από τον Richard Sulik, πρώην επιχειρηματία και σύμβουλο του υπουργού οικονομικών της Σλοβακίας. Θεωρείται ένα φιλελεύθερο κόμμα τόσο σε οικονομικά όσο και σε κοινωνικά ζητήματα υποστηρίζοντας για παράδειγμα τους γάμους μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Παράλληλα υιοθετεί ευρωσκεπτικιστική στάση κατηγορώντας την ΕΕ ως μια «γραφειοκρατική μηχανή». Στις εκλογές του 2010 το κόμμα έλαβε την τρίτη θέση και συμμετείχε σε κυβέρνηση συνεργασίας η οποία όμως κατέρρευσε όταν το SAS αρνήθηκε να υποστηρίξει τη διάσωση κρατών μελών της Ευρωζώνης τονίζοντας πως η χώρα δεν πρέπει να υποστηρίξει τη διάσωση πλουσιότερων κρατών. Έκτοτε το κόμμα θεωρήθηκε ανεύθυνο και έχασε τη

δημοτικότητα του. Τρίτο, είναι το κόμμα Συνηθισμένοι Άνθρωποι και Ανεξάρτητες προσωπικότητες (OL'aNO). Το εν λόγω κόμμα είναι το δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης. Γενικά υποστηρίζει πως δεν πρόκειται για κόμμα αλλά για κίνημα ανεξάρτητων ειδικών. Θεωρείται συντηρητικό με λαϊκιστικές διαθέσεις καταγγέλλοντας τη διαφθορά.

Τέλος από έναν ευρωβουλευτή κατέχουν το κόμμα Βουλγαρία χωρίς Λογοκρισία (BWC), και ο σύμμαχος του για τις εκλογές 2014 Βουλγαρικό Εθνικό Κίνημα (IMRO). Το πρώτο είναι ένα νέο κόμμα το οποίο ιδρύθηκε το 2014 από τον δημοσιογράφο Nikolai Barekov. Σε γενικές γραμμές ο Barekov χρησιμοποιεί έναν έντονα λαϊκιστικό λόγο ο οποίος συνδυάζει την άσκηση έντονης κριτικής στο κατεστημένο κάνοντας παράλληλα λόγο για μάχη κατά της διαφθοράς στο όνομα μιας οικονομίας της αγοράς με ανθρώπινο πρόσωπο. Στις ευρωεκλογές του 2014 το κόμμα κατέβηκε σε συμμαχία με το εθνικιστικό IMRO και μια σειρά μικρότερων κομμάτων εκλέγοντας δύο ευρωβουλευτές. Ο Barekov μετά την απόφαση ένταξης στους ECR επεσήμανε πως ήταν η μοναδική ομάδα με την οποία μπορούσαν να συμφωνήσουν πλήρως εξαιτίας της επιθυμίας τους για μια Ευρώπη ισχυρών εθνικών κυβερνήσεων αντί μιας Ευρώπης που οδηγείται σε καθεστώς ψευδο-ομοσπονδίας, όπως χαρακτηριστικά δήλωσε.

ΧΩΡΑ	ΚΟΜΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ
ΒΕΛΓΙΟ	N-VA	4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	BWC	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	IMRO	1
ΚΡΟΑΤΙΑ	HKS	1
ΤΣΕΧΙΑ	ODS	2
ΔΑΝΙΑ	DF	4
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	FINNS PARTY	2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	AfD	7
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	FAMILY PARTY	1
ΕΛΛΑΔΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	FIANNA FAIL	1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	AWPL	1
ΛΕΤΟΝΙΑ	TB-LNNK	1
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	CU	1
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	SGP	1
ΠΟΛΩΝΙΑ	PiS	17
ΠΟΛΩΝΙΑ	PRAWICA	1
ΠΟΛΩΝΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	SAS	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	NOVA	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	OL'aNO	1

ΗΝΩΜΕΝΟ	CONSERVATIVE	19
ΒΑΣΙΛΕΙΟ	PARTY	
ΗΝΩΜΕΝΟ	UUP	1
ΒΑΣΙΛΕΙΟ		

Πίνακας 2. Η ομάδα των Ευρωπαϊών Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών μετά τις εκλογές του 2014

Τα νέα κόμματα που οι ECR δέχθηκαν στους κόλπους τους τοποθετούνται περισσότερο στα δεξιά του πολιτικού φάσματος κάτι που, όπως ήδη φαίνεται άλλωστε από τα δεδομένα του VoteWatch, επηρεάζει τη συνοχή της ομάδας (η οποία εμφανίζεται κατά 10% μειωμένη). Αυτό συμβαίνει καθότι στο ΕΚ τόσο οι ευρωβουλευτές όσο και τα επιμέρους κόμματα έχουν πολύ μεγαλύτερη ελευθερία να αποφασίζουν ανεξάρτητα καθότι η ηγεσία δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλει την πειθαρχία στο βαθμό που αυτό επιτυγχάνεται στο εσωτερικό των εθνικών κομμάτων. Παρ' όλα αυτά, όπως προαναφέρθηκε, η διατήρηση ενός βαθμού συνοχής είναι απαραίτητη για να μπορέσει μια ομάδα να διατηρήσει τη δύναμη και την επιρροή της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να επισημάνουμε κατ' αρχήν ότι καθαρά πραγματιστικοί ήταν οι λόγοι που οδήγησαν τους Βρετανούς Συντηρητικούς αρχικά στη συνεργασία και μετέπειτα στην αποχώρηση από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Στην πρώτη περίπτωση τα οφέλη που προσδοκούσε το κόμμα σχετιζόταν άμεσα με τη δυνατότητα άσκησης επιρροής εντός του Κοινοβουλίου και την ανάγκη αντιμετώπισης των διαρκώς ενισχυμένων Σοσιαλιστών. Εντούτοις η επικράτηση του ευρωσκεπτικισμού κατά τη διάρκεια κυρίως της δεκαετίας του 1990 έφερε το κόμμα ενώπιον των Ευρωπαίων εταίρων του προκαλώντας εσωτερικές συγκρούσεις. Παρόλα αυτά το κόμμα συνέχιζε να κατέχει, ιδίως μετά τη δημιουργία της συμμαχίας EPP-ED, προνομιακή θέση εντός της ομάδας του ΕΛΚ και ως εκ τούτου συνέχιζε να ανήκει σε αυτό παρά το γεγονός ότι είχαν ήδη αρχίσει να εκφράζονται αιτήματα αποχώρησης. Τα τελευταία πολλαπλασιάστηκαν τόσο στο εθνικό όσο και στο ευρωπαϊκό επίπεδο ιδίως κατά τη διαδικασία για την ανάδειξη του νέου ηγέτη του κόμματος το 2005. Ο Cameron στην προσπάθειά του να αναδειχθεί νικητής υποσχέθηκε την αποχώρηση από το ΕΛΚ μια υπόσχεση που σύντομα κλήθηκε να υλοποιήσει θέλοντας να πάρει με το μέρος του τους ευρωσκεπτικιστές εντός του κόμματος με αντάλλαγμα τη συναίνεσή τους στις νέες πολιτικές που προωθούσε το

κόμμα. Εντούτοις στην πορεία η εξεύρεση συμμάχων αποδείχθηκε δύσκολη υπόθεση ενώ παράλληλα οι αντιδράσεις ισχυρών ηγετών εντός του ΕΛΚ καθιστούσε τα πράγματα ακόμα πιο περίπλοκα. Η ομάδα εν τέλει ιδρύθηκε μετά τις εκλογές του 2009 συγκεντρώνοντας κόμματα με κοινή τους βάση τον ευρωσκεπτικισμό. Γνωρίζοντας πλέον τη δομή της ομάδας και μελετώντας τη σύνθεση του νέου ΕΚ το ερώτημα που τίθεται είναι το ποιο μπορεί να είναι το μέλλον της ομάδας και της ευρωσκεπτικιστικής ιδεολογίας που αυτή προωθεί; Μπορεί η ευρωπαϊκή πορεία να αλλάξει έτσι όπως την έχουν αντιληφθεί τα μέλη των ECR και υπό ποιες προϋποθέσεις;

Όπως αποδεικνύουν εν μέρει τα στοιχεία του VoteWatch οι ECR εμφανίζονται μεταξύ των ηττημένων σε πολλούς τομείς κυρίως εξ αιτίας αφενός του γεγονότος ότι ο ευρωσκεπτικισμός ως ιδεολογία προέρχεται από πολλές διαφορετικές πλευρές του πολιτικού φάσματος και άρα καθίσταται αρκετά δύσκολη μια μεγάλη συνεργασία μεταξύ αυτών των δυνάμεων και αφετέρου εξ αιτίας του ότι οι μεγαλύτερες ομάδες είναι φιλοευρωπαϊκές πράγμα που συνεπάγεται ότι η προώθηση ευρωσκεπτικιστικών απόψεων μέσω συμμαχιών παραμένει και αυτή μια εξίσου δύσκολη υπόθεση. Αυτό αποδεικνύεται στην πράξη και από το ότι παρά την ανάδειξη των ECR μετά τις ευρωεκλογές του 2014 στην τρίτη μεγαλύτερη ομάδα του ΕΚ συνεχίζουν να κατέχουν μόνο μια προεδρία επιτροπής σε σύγκριση με τις δύο που κατέχει το ALDE ως η τέταρτη ομάδα (γεγονός που ίσως να οφείλεται και στην αρκετά σκληρή στάση που κράτησε ο Cameron ως προς την εκλογή του Jean-Claude Juncker). Κρίνεται ως εκ τούτου απαραίτητο για να μπορέσει η ομάδα των ECR να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο εντός του Κοινοβουλίου να προσελκύσει και περισσότερο μετριοπαθή κόμματα ενώ παράλληλα να βρει έναν τρόπο να ισορροπήσει τις αντιτιθέμενες απόψεις στο εσωτερικό της επιδεικνύοντας υψηλά επίπεδα συνοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Aspinwall, M. (2000) “Structuring Europe: Powersharing Institutions and British Preferences on European Integration”, *Political Studies*, 48: 415-442.
- Bale, T., Hanley, S. and Szczerbiak, A. (2010) “May contain nuts? The reality behind rhetoric surrounding the British Conservatives’ new group in the European Parliament”, *The Political Quarterly*, 81(1): 85-98.

- Barker, A. "Tory tie-up with anti-euro party undermines UK-German relations", *Financial Times*, 12 June 2014.
- Cabada, L. (2011) "The role of Central European Political Parties in the Establishment and operation of the European Conservatives and Reformists Group", paper presented at the Annual Conference of Central European Political Science Association Multi-level Politic: Intra and Inter-level Comparative Politics (Vienna, October 2011).
- "Cameron's group challenges Liberals as kingmakers in new Parliament", *Euractiv*, 5 June 2014.
- Castle S., (2006) "Torries struggle to find new partners in EU", *The Independent*, 01 February 2006.
- Cichosz, M. (2014) "Positioning strategies of Polish political parties in the 2014 European Parliament election", *Political Preferences*, 9: 167-179.
- Dakowska, D. (2010) "Whither euroscepticism? The uses of European integration by Polish Conservative and Radical Parties", *Perspectives on European Politics and Society*, 11(3): 254-272.
- "Democracy and Welfare", *The Budapest Times*, interview with Lajos Bakros, MOMA president and mayoral candidate, 10 October 2014, www.budapesttimes.hu .
- "Eurosceptic Danes and Finns leave Farage's group", *Euractiv*, 5 June 2014.
- Freudenstein, R. (2012) "Unity in diversity: The EPP's two and a half decades of expansion", *European View*, 11(2): 133-140.
- Gagatek, W. (2004) "British Conservative Party and the Group of the European People's Party- European Democrats in the European Parliament- an analysis of the history and present shape of difficult relationships", *Miedzynarodowy Przegląd Polityczny* 6.
- George, S. (2000) "Britain: Anatomy of a Eurosceptic State", *European Integration*, 22: 15-33.
- Gifford, C. (2006) "The rise of post-imperial populism: The case of right-wing Euroscepticism in Britain", *European Journal of Political Science Research*, 45: 851-869.
- Grice, A. (2006) "Cameron urged not to break ties to European centre right", *The Independent*, 16 June 2006.
- Grzymala-Busse, A. (2011) "Why there is (almost) no Christian Democracy in post-communist Europe", *Party Politics*, 19(2): 319-342.

- Hanley, D. (2002) "Christian Democracy and the Paradoxes of Europeanization: Flexibility, Competition and Collusion", *Party Politics* 8(4): 463-481.
- Hanley, D. (2004a) "Getting the right right: redefining the centre-right in post-communist Europe", *Journal Of Communist Studies and Transition Politics*, 20(3): 9-27.
- Hanley, D. (2004b) "Blue Velvet: The rise and the decline of the new Czech Right", *Journal Of Communist Studies and Transition Politics*, 20(3): 28-54.
- Hanley, D. (2008a) *Beyond the nation state: Parties in the era of European Integration*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hanley, D. (2008b). Embracing Europe, opposing EU-rope? Party-based Euroscepticism in the Czech Republic. In: P. Taggart and A. Szcerbiak (eds), *Opposing Europe? The Comperative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1: Case Studies and Country Surveys* (Oxford: Oxford University Press): 243-262.
- Hellstrom, J. (2008) "Partisan responses to Europe: The role of ideology for national political parties' positions on European Integration", *Journal of European Public Policy*, 15(2): 189-207.
- Heppell, T. and Hill, M. (2009) "Transcending Thatcherism? Ideology and the Conservative Party Leadership Mandate of David Cameron", *The Political Quarterly*, 80(3): 388-399.
- Hix, S., Abdul, N. and Roland, G. (2007). *Democratic Politics in the European Parliament*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hooghe, L., Marks, G. and Wilson, C. (2002) "Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration?", *Comparative Political Science*, 35(8): 965-989.
- Jansen, T. and Hecke, S.V. (2011). *At Europe's Service: The Origins and Evolution of the European People's Party*, Berlin: Springer e-book.
- Judge, D. and Earnshaw, D. (2003). *The European Parliament*, 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan
- Kopecky, P. and Mudde, C. (2002) "The two sides of euroscepticism: party positions on European integration in East Central Europe", *European Union Politics*, 3(3): 297-326.
- Kreppel, A., (2002) *The European Parliament and Supranational Party System: a study in institutional development*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Kubosova, L. (2004) "Czech Republic and the European Parliament elections 2004", *Euobserver*, 16 March 2004.

- Kubosova, L. (2006a) "EU leaders pile pressure on UK Tories to stay in EPP group", *Euobserver*, 24 February 2006.
- Kubosova, L. (2006b) "Czech centre-right delays plan to join new Eurosceptic group", *Euobserver*, 10 July 2006.
- Kubosova, L., (2006c) "British MEPs keen to create new group by July", *Euobserver*, 7 June 2006.
- Ladrech, R. (1996) Political Parties in the European Parliament. In: Gaffney, J. (ed.) 1996. *Political Parties and the European Union*. London and New York: Routledge.
- Lang, K.O, (2005) "Parties of the right in East Central Europe", *Debate*, 13(1): 75-81.
- Lynch, P. and Whitaker, R. (2007) "A Loveless Marriage: The Conservatives and the European People's Party", *Parliamentary Affairs*, 61(1): 31-51.
- Marks G. and Wilson C.J, (2000) "A Cleavage Theory of Party Response to European Integration", *British Journal of Political Science*, 30: 433-459.
- Marks, G., Wilson, C.J and Ray, L. (2002) "National political parties and European integration", *American Journal of Political Science*, 46(3): 585-594.
- Maurer, A. and Parkes, R. (2006) "The British Conservatives in the European Parliament: options for the Sixth (2004/09) and Seventh (2009/14) Parliaments", SWP Research Paper, May 2006.
- Maurer, A., Parkes, R. and Wagner, M. (2007) "The European Parliament in the Enlarged EU: Explaining Group Membership in the European Parliament", paper presented at the 2007 Biennial Conference of the European Union Studies Association.
- Maurer, A., Parkes, R. and Wagner, M. (2008) "Explaining group membership in the European Parliament: the British Conservatives and the Movement for European Reform", *Journal of European Public Policy*, 15(2): 246-262.
- McAllister, L. and Studlar D. (2000) "Conservative euroscepticism and the Referendum party in the 1997 British general election", *Party Politics*, 61(3): 359-371.
- McElroy, G. and Benoit, K. (2010) "Party policy and group affiliation in the European Parliament", *British Journal Of Political Science*, 40(2): 377-398.
- Morris, P. (1996) The British Conservative Party. In: Gaffney, J. (ed.) 1996. *Political Parties and the European Union*. London and New York: Routledge.
- Mudde, C., (2014) "Electoral winners and political losers in the right-wing Eurosceptic camp", www.opendemocracy.com

- Neumayer, L. (2008) "Euroscepticism as a political label: the use of European Union issues in political competition in the new member states", *European Journal of Political Research*, 47: 135-160.
- Nissen, C. (2014) "Voting behavior in the European Parliament 2009-2014: Implications for EU and national politics", Danish Institute For International Studies (DIIS) report.
- Pauwels, T. (2010) "Explaining the success of neo-liberal populist parties: the case of Lijst Dedecker in Belgium", *Political Studies*, 58:1009-1029.
- Pop, V. (2009) "EU conservatives give deadline to UK party", *Euobserver*, 30 January 2009.
- Raunio, T., (1997) *The European Perspective: Transnational Party Groups in the 1989-1994 European Parliament*. Aldershot: Ashgate.
- Taggart, P. (1998) "A touchstone of dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems", *European Journal of Political Research*, 33(3): 363-388.
- Tannock, C. and Szymanski, K. (2009) "Why our new party is not Eurosceptic but euro-realist", *Europe's World*, 1 October 2009.
- "The party is over for Lajos Bakros", www.neurope.eu .
- Thillaye, R. (2014) "British Political Parties in Europe", Policy Network Paper.
- Traynor, I. (2009) "EU allies warn David Cameron over rightwing pact", *The Guardian*, 11 May 2009.
- Vasilopoulou, S. (2009) "Varieties of Euroscepticism: the case of the European extreme right", *Journal Of Contemporary European Research*, 5(1): 3-23.
- Vachudova, M.A (2008) "Centre-right parties and political outcomes in East Central Europe", *Party Politics*, 14(4): 387-405.
- Vollaard, H. (2006) "Protestantism and Euroscepticism in the Netherlands", *Perspectives on European Politics and Society*, 7(3): 276-297.
- Wagner, M. (2006) "To Leave or not to Leave: The Conservatives and the European People's Party in the European Parliament", *Federal Trust European Policy Brief* 25, March 2006.
- Wagner, M. (2011) "The Right in the European Parliament", *Perspectives on European Politics and Society*, 12(1): 52-67.
- Watt, N. (2010) "MEP defects to Liberal Democrats after Tory links with extremists", *The Guardian*, 12 March 2010.

Watt, N. (2009) “Exit stage right: *pledge* to quit big party alliance that haunts David Cameron”, *The Guardian*, 29 May 2009.

Watt, N. (2014) “David Cameron accused over “dubious” European Union partners”, *The Guardian*, 5 June 2014.

Whitaker, L. and Lynch, P. (2013a) “Understanding the formation and actions of Eurosceptic groups in the European Parliament: Pragmatism, Principles and Publicity”, *Government and Opposition*: 1-32.

Whitaker, L. and Lynch, P. (2013b) “The Conservatives and European integration: electoral strategy, party competition and modernization”, Paper presented at the annual conference of the American Political Science Association, Chicago, 29 August - 1 September 2013.

Zile, R. (2009) “To call us Nazi sympathizers is absurd”, *The Guardian*, 2 October 2009.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

Ιστότοπος Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, www.europarl.europa.eu (accessed 28/3/2015)

Ιστότοπος Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών, www.ecrgroup.eu (accessed 28/3/2015)

Research Project “National identities in Central-East Europe. Political discourses-educational solutions”, www.cceidentity.eu , (accessed 28/3/2015)

The Democratic Society, www.demsoc.org , (accessed 28/3/2015)

VoteWatch Europe, www.votewatch.eu , (accessed 28/3/2015)

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΗΓΕΣ:

Christian Union, election program 2013-2017

“10 Votes that shaped the 7th European Parliament”, VoteWatch Europe Annual Report, July 2013.

ⁱ Η Κοινή Συνέλευση της ΕΚΑΧ μπορούσε να ασκήσει μομφή στην Ανώτατη Αρχή μόνο στην περίπτωση που το ετήσιο πρόγραμμα της τελευταίας παρουσιαζόταν ενώπιόν της, και τότε μόνο με τα 2/3 των μελών της και με απόλυτη πλειοψηφία (Kreppel, 2002)

ⁱⁱ Τον Ιούλιο του 1995 η Forza Europa συγχωνεύτηκε με την Ευρωπαϊκή Δημοκρατική Συμμαχία (EDA) για να αποτελέσουν την κοινοβουλευτική ομάδα Ένωση για την Ευρώπη. Ο Berlusconi όμως συνέχιζε να αποζητά τη συνεργασία με το EPP εντός του οποίου όμως η εναντίωση σε αυτήν την προοπτική συνέχιζε να είναι έντονη. Οι επαφές με το κόμμα τελικά ξεκίνησαν όταν το 1998 ο Berlusconi ανακοίνωσε την ίδρυση ενός νέου ευρωπαϊκού κόμματος, την Ένωση για την Ευρώπη. Αυτό συνέβη γιατί η τότε ηγεσία του EPP φοβήθηκε ότι μια νέα ομάδα στην κεντροδεξιά θα της στερούσε την κυριαρχία της στο Κοινοβούλιο (Jansen, T. & Hecke, S.V, 2011).

ⁱⁱⁱ Θα πρέπει να σημειωθεί πως η ομάδα δεν είχε αντιπρόσωπο ούτε μεταξύ των 14 αντιπροέδρων του Κοινοβουλίου αν και αυτό οφειλόταν σε εσωτερική διαμάχη αφού ο βετεράνος Συντηρητικός Edward McMillan-Scott (ο οποίος επανειλημμένα δήλωνε την αντίθεσή του στην απόφαση αποχώρησης από το EPP) αποφάσισε να θέσει υποψηφιότητα για τη θέση ενός από τους 14 αντιπροέδρους του Κοινοβουλίου παρά το γεγονός ότι οι ECR είχαν προτείνει επίσημα τον Πολωνό Ευρωβουλευτή Michał Kamiński. Ο Scott κατάφερε να ενταχθεί στη λίστα των υποψηφίων με την υποστήριξη 40 ευρωβουλευτών και εν τέλει να εκλεγεί όμως ως μη εγγεγραμμένος αφού στην συνέχεια αποχώρησε από την ομάδα (Watt, 2010).

^{iv} Εκτός από τα κόμματα που θα αναλυθούν παρακάτω στην ομάδα εντάχθηκε το λαϊκιστικό κόμμα Fianna Fail (πρώην μέλος του ALDE) της Ιρλανδίας με έναν ευρωβουλευτή, το συντηρητικό Prawica της Πολωνίας επίσης με έναν ευρωβουλευτή ενώ συμμετέχουν επίσης και νέοι ανεξάρτητοι βουλευτές από Ελλάδα(1) και από Πολωνία (1). Από τους παλιούς συνεργάτες το ODS εκπροσωπείται πλέον με 2 ευρωβουλευτές, το PiS με 17, η Ruza Tomasic (HSP-AS) της Κροατίας εκπροσωπείται με νέο κόμμα, το Κροατικό Συντηρητικό Κόμμα ιδρυθέν το 2014, το AWPL, το TB-LNNK, η Χριστιανική Ένωση και το UUP με έναν ευρωβουλευτή έκαστο.